

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

อำเภอตะพานหิน

ปี 2566 - 2570 (ฉบับทบทวน ปี 2568)



หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผล
การปฏิบัติราชการ ของเกษตรจังหวัด
ตัวชี้วัดที่ 1.1.7 ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี 2566 – 2570

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอำเภอตะพานหิน เป็นการวางแผนและแนวทางปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาอาชีพการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของผลผลิต ต้นทุนสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ขาดแคลนแหล่งน้ำ รวมทั้งปัญหาด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งปัจจุบัน เกษตรกรมีรายได้ค่อนข้างน้อย แต่มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังนั้น การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาระยะยาวในรูปของ แผนพัฒนา จึงมีความสำคัญในการนำไปเพื่อใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร โดยการบูรณาการร่วมกับโครงการ หรือแผนงานต่าง ๆ ได้

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหลักสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน การร่วมคิด ร่วมทำ โดยเริ่มจากการเสนอปัญหา ความต้องการ การวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางพัฒนา ทำให้แผนที่ได้ตรงตาม ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยกระบวนการในการจัดทำแผนควรเกิดจากการจัดเวทีชุมชน เพื่อร่วมนำเสนอ ข้อมูลของพื้นที่ชุมชน ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคม และเศรษฐกิจ โดยที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น เกษตรกร ผู้นำชุมชน ผู้แทนกลุ่ม/องค์กร ในชุมชน ร่วมกันเสนอปัญหา และร่วมกันวิเคราะห์ บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง ของข้อมูลและคนในชุมชน เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ทำโดยชุมชน และเพื่อชุมชน

สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑

๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

๑

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๑

๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

๓

๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

๕

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๕

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

๑๘

๓.๒ ฤดูกาล

๑๘

๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

๑๘

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

๒๑

๓.๕ พื้นที่เสี่ยงภัย

๓๐

๔ เส้นทางคมนาคม

๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

๒๒

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

๒๓

๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

๒๔

๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ

๒๔

๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๒๕

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

๒๘

๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

๒๘

๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

๓๐

๖.๕ การศึกษา

๓๐

๖.๖ สาธารณสุข

๓๐

๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

๔๑

๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๓๑

๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

๓๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๙ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ	๓๓
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภอตะพานหิน	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๓๘
๑.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่	๓๘
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๕๐
๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๕๔
๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๕๔
๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๘๐
๓. การจัดทำ TOWS Matrix	๘๒
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอตะพานหิน	
๑. แนวทางการพัฒนา	๘๔
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๘๔
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๘๔
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๘๖
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	๘๗
บรรณานุกรม	๙๐
ภาคผนวก	๙๑
โครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัย	
กิจกรรม ผลิตสารชีวภัณฑ์และ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	๙๒
โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยน้ำแคลเซียมโบรอนและธาตุอาหารเสริมพืช	
สำหรับฉีดพ่นทางใบ	๙๓

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง อำเภอตะพานหิน	๒
ตารางที่ ๒ สรุปเขตการปกครอง อำเภอตะพานหิน	๓
ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอตะพานหิน	๔
ตารางที่ ๔ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอตะพานหิน	๑๘
ตารางที่ ๕ การเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝน ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	๑๙
ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	๒๐
ตารางที่ ๗ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด - ต่ำสุด ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	๒๑
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอตะพานหิน พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖	๒๒
ตารางที่ ๙ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอตะพานหิน ปี ๒๕๖๖	๒๖
ตารางที่ ๑๐ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี)	๒๖
ตารางที่ ๑๑ ข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ(ถ้ามี)	๒๗
ตารางที่ ๑๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. ๒๕๖๔	๒๘
ตารางที่ ๑๓ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพิจิตร ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕	๒๘
ตารางที่ ๑๔ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอตะพานหิน	๒๙
ตารางที่ ๑๕ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพานหิน	๓๑
ตารางที่ ๑๖ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอตะพานหิน	๓๒
ตารางที่ ๑๗ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน	๓๓
ตารางที่ ๑๘ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๓๔
ตารางที่ ๑๙ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอตะพานหิน	๓๕
ตารางที่ ๒๐ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๓๖
ตารางที่ ๒๑ ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอตะพานหิน	๓๗
ตารางที่ ๒๒ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอตะพานหิน	๓๘
ตารางที่ ๒๓ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอตะพานหิน	๓๙
ตารางที่ ๒๔ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอตะพานหิน	๓๙
ตารางที่ ๒๕ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอตะพานหิน	๔๐
	๑
ตารางที่ ๒๖ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอตะพานหิน	๔๑
ตารางที่ ๒๗ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอตะพานหิน	๔๒
ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอตะพานหิน	๔๓
ตารางที่ ๒๙ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอตะพานหิน	๔๕
ตารางที่ ๓๐ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอตะพานหิน	๔๗
ตารางที่ ๓๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๕ ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน	๔๘
ตารางที่ ๓๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลคลองคูณ อำเภอตะพานหิน	๔๙
ตารางที่ ๓๓ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่สหกรณ์การเกษตรตะพานหิน จำกัด	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๓๔ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลจี้วราย อำเภอดงพวนหิน	๕๐
ตารางที่ ๓๕ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอดงพวนหิน	๕๐
ตารางที่ ๓๖ แสดงทรัพยากรดินอำเภอดงพวนหิน	๕๐
ตารางที่ ๓๗ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอดงพวนหิน	๕๔
ตารางที่ ๓๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอดงพวนหิน	๕๕
ตารางที่ ๓๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอดงพวนหิน	๕๖
ตารางที่ ๔๐ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอดงพวนหิน	๕๗
ตารางที่ ๔๑ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๖ อำเภอดงพวนหิน	๖๑
ตารางที่ ๔๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวนาปรัง ปี ๒๕๖๖ อำเภอดงพวนหิน	๖๑
ตารางที่ ๔๓ แสดงแหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูปอำเภอดงพวนหิน	๖๒
ตารางที่ ๔๔ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอดงพวนหิน	๖๔
ตารางที่ ๔๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๖๔
ตารางที่ ๔๖ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอดงพวนหิน	๖๕
ตารางที่ ๔๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๖๖
ตารางที่ ๔๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอดงพวนหิน	๖๗
ตารางที่ ๔๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอดงพวนหิน	๖๙
ตารางที่ ๕๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไร่ในพื้นที่ชลประทาน ปี ๒๕๖๗	๖๙
ตารางที่ ๕๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๗๑
ตารางที่ ๕๒ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง	๗๑
ตารางที่ ๕๓ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วงจริง อำเภอดงพวนหิน	๗๓
ตารางที่ ๕๔ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอดงพวนหิน	๗๔
ตารางที่ ๕๕ แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอดงพวนหิน	๗๕
ตารางที่ ๕๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมะม่วง ในอำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร	๗๘
ตารางที่ ๕๗ แสดงต้นทุนการผลิตมะม่วงต่อไร่ ปี ๒๕๖๗ อำเภอดงพวนหิน	๗๘
ตารางที่ ๕๘ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตมะม่วง อำเภอดงพวนหิน	๘๐

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอตะพานหิน	๑
ภาพที่ ๒ แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอตะพานหิน	๔
ภาพที่ ๓ แสดงความลาดชันอำเภอตะพานหิน	๕
ภาพที่ ๔ ข้อมูลกลุ่มชุดดินอำเภอตะพานหิน	๑๗
ภาพที่ ๕ แสดงกลุ่มชุดดินของอำเภอตะพานหิน	๑๘
ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	๒๐
ภาพที่ ๗ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖	๒๑
ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอตะพานหิน	๒๒
ภาพที่ ๙ แผนที่เส้นทางคมนาคม อำเภอตะพานหิน	๒๓
ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติ อำเภอตะพานหิน	๒๔
ภาพที่ ๑๑ แหล่งน้ำชลประทานขนาดกลางอำเภอตะพานหิน	๒๕
ภาพที่ ๑๒ สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกรอำเภอตะพานหิน	๒๗
ภาพที่ ๑๓ แสดงจำนวนประชากร ครว้เรือน และครัวเรือนเกษตรกร	๒๙
ภาพที่ ๑๔ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร	๓๑
ภาพที่ ๑๕ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพาน	๓๒
ภาพที่ ๑๖ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอตะพานหิน	๓๓
ภาพที่ ๑๗ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอตะพานหิน	๓๘
ภาพที่ ๑๘ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอตะพานหิน	๓๙
ภาพที่ ๑๙ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอตะพานหิน	๓๙
ภาพที่ ๒๐ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอตะพานหิน	๔๐
ภาพที่ ๒๑ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย	๔๗
ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอตะพานหิน	๕๑
ภาพที่ ๒๓ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินอำเภอตะพานหิน	๕๑
ภาพที่ ๒๔ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอตะพานหิน	๕๒
ภาพที่ ๒๕ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอตะพานหิน	๕๒
ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอตะพานหิน	๕๓
ภาพที่ ๒๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอตะพาน	๕๓
ภาพที่ ๒๘ แสดงแหล่งน้ำชลประทานอำเภอตะพานหิน	๕๓
ภาพที่ ๒๙ แสดงระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอตะพานหิน	๕๔
ภาพที่ ๓๐ แสดงพื้นที่เพาะปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่างๆ	๕๔
ภาพที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอตะพานหิน	๕๕
ภาพที่ ๓๒ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน	๕๖
ภาพที่ ๓๓ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน	๕๖
ภาพที่ ๓๔ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอตะพานหิน	๕๗
ภาพที่ ๓๕ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว ในอำเภอตะพานหิน	๖๑
ภาพที่ ๓๖ แสดงวิธีการตลาดข้าวเปลือก อำเภอตะพานหิน	๖๒

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๓๗ แสดงแหล่งรับซื้อข้าวเปลือก อำเภอตะพานหิน	๖๓
ภาพที่ ๓๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๖๔
ภาพที่ ๓๙ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อำเภอตะพานหิน	๖๕
ภาพที่ ๔๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอตะพานหิน	๖๖
ภาพที่ ๔๑ แผนภูมิแสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๖๖
ภาพที่ ๔๒ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน	๖๗
ภาพที่ ๔๓ แสดงวิธีการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภออำเภอตะพานหิน	๗๐
ภาพที่ ๔๔ แสดงแหล่งรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน	๗๐
ภาพที่ ๔๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง อำเภอตะพานหิน	๗๒
ภาพที่ ๔๖ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับมะม่วงอำเภอตะพานหิน	๗๒
ภาพที่ ๔๗ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร	๗๓
ภาพที่ ๔๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน	๗๔
ภาพที่ ๔๙ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน	๗๕
ภาพที่ ๕๐ แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอตะพานหิน	๗๖
ภาพที่ ๕๑ แสดงวิธีการตลาดมะม่วง อำเภอตะพานหิน	๗๙
ภาพที่ ๕๒ แสดงแหล่งรับซื้อมะม่วง อำเภอตะพานหิน	๘๐

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอตะพานหินตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ตอนกลางของจังหวัด มีพื้นที่ประมาณ ๔๖๘.๙๓ ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ ๒๘ กิโลเมตร

๑.๒. อาณาเขต

อำเภอตะพานหิน มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอเมืองพิจิตร และอำเภอวังทรายพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอทับคล้อ
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอบางมูลนาก และอำเภอโพทะเล
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอบึงนาราง และอำเภอโพธิ์ประทับช้าง



ภาพที่ ๑ แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอตะพานหิน

(ที่มา http://oss๑๐๑.1dd.go.th/web_thaisoilinf/north/Pichit/pj_prov.html, พ.ศ. ๒๕๖๓)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๒ เทศบาล ๑๐ อบต. ๑๓ ตำบล ๙๑ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๒ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑๐ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

หมู่	หนอง พยอม	วังหลุม	ดงตะขบ	ห้วยเกตุ	จั่วราย	วังสำโรง	คลอง คูณ	ทุ่งโพธิ์	วังหว่า	ทับหมัน	ไผ่หลวง
๑	บ้านแดง เหนือ	หนองไผ่ ล้อม	วัดเกาะ	น้ำโจนใต้	ต้นชุมแสง	วังสำโรง	วังไคร้	ทุ่งโพธิ์	วังหว่า	ทับหมัน	คลอง ข่อย
๒	หนองแก	วังหลุม	ดงตะขบ	หาด แดงโม	จั่วราย	วังสำโรง	คลอง คูณ	ทุ่งโพธิ์	วังหว่า	ทับปรู	ไผ่หลวง
๓	ห้วยจ้อย	วังหลุม	หนองคล่อ	หาดาน	หาด แดงโม	สามบึง บาตร	อ้อม หล่ม	ทุ่งโพธิ์	ยางคลี	ย่านขาด	คลอง ข่อย
๔	ไผ่เกาะ	วังหลุม	ดงตะขบ	โพธิ์ลอย	หาด แดงโม	บ้านใหม่	คลอง คูณ	ทุ่งโพธิ์	ล่อง ตะแบก	เถาว์ลี้ เหล็ก	หาด แดงโม
๕	หนองนก ยาง	เขารวก	ดงตะขบ	จั่วราย	น้ำโจนใต้	หนอง หวาย	คลอง แขก	วังตลุก	ท่าปอใต้	บึงประตู	ไผ่ กระพัง ปลา
๖	ป่าแดงใต้	เนินทราย	ใหม่ สำราญ	คลอง ทองกลาง	คลองเกตุ	บึงน้ำ กลัด	วังไคร้	หนอง เครือชูด	วังหว่า เหนือ	ทับหมัน เหนือ	คลอง ข่อย
๗	ป่าแดงใต้	คลองขุด	หนองโก	ห้วยสลิ	จั่วราย	คลองเขา ควาย	คลอง คูณ	วังหลุม	ท่าปอ เหนือ		
๘	หนอง กระทุ่ม	เขา บรเพ็ด	หนอง จรเข้	คลอง ทองกลาง พัฒนา	หนองโบก						
๙	เขาพนม กาว	วังหลุม	ดงตะขบ	หนองถ้ำ							
๑๐	หนอง พงษ์	ห้วยฝาย	หนองคล่อ เหนือ								

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร, พ.ศ.๒๕๖๗

ตารางที่ ๒ สรุปเขตการปกครอง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต.	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
ตะพานหิน	๓,๗๐๖		ทบ.ตะพานหิน		
จั่วราย	๒๘,๗๙๗	อบต.จั่วราย		๘	๒,๐๙๕
ห้วยเกตุ	๑๘,๒๑๙	อบต.ห้วยเกตุ		๙	๑,๙๗๖
ไทรโรงโขน	๕,๗๑๑	อบต.จั่วราย		๒	๑,๓๗๒
หนองพยอม	๔๓,๔๐๓		ทบ.หนองพยอม	๑๑	๒,๒๕๒
ทุ่งโพธิ์	๑๗,๗๐๓	อบต.ทุ่งโพธิ์		๗	๖๓๓
ดงตะขบ	๑๔,๒๗๗	อบต.ดงตะขบ		๑๐	๑,๑๖๖
คลองคูณ	๒๓,๙๘๖	อบต.คลองคูณ		๗	๑,๓๔๒
วังสำโรง	๓๗,๖๑๙	อบต.วังสำโรง		๗	๒,๐๓๖
วังหว่า	๒๓,๙๘๖	อบต.วังหว่า		๗	๑,๒๙๗
วังหลุม	๓๕,๔๐๘	อบต.วังหลุม		๑๐	๖,๘๐๗
ทับหมัน	๓๑,๔๐๑	อบต.ทับหมัน		๖	๑,๓๕๖
ไผ่หลวง	๘,๘๖๕	อบต.ไผ่หลวง		๖	๘๘๑
รวม	๒๙๓,๐๘๑				๒๓,๒๑๓

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๕)

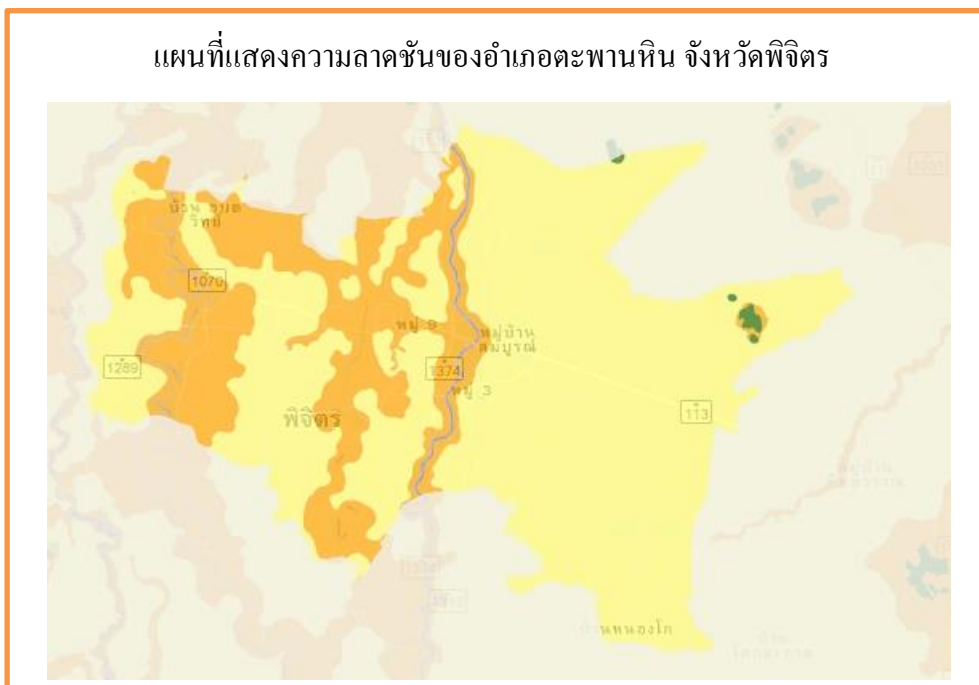
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ป่าไม้ อำเภอตะพานหิน มีสภาพพื้นที่เป็น ป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Forest) ป่าผลัดใบผสม หรือป่าเบญจพรรณมีลักษณะเป็นป่าโปร่งและยังมีไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่กระจัดกระจายทั่วไปพื้นที่ (ภาพที่ ๒)

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

ความลาดชัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม จำนวน ๑๕,๖๕๔ ไร่ พื้นที่เบ็ดเตล็ดจำนวน ๒๖๒ ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตร



ภาพที่ ๓ แสดงความลาดชันอำเภอดงพวนหิน

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอดงพวนหิน มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๑๐ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด

ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๑๕

หน่วยที่ดินนี้เป็นกลุ่มชุดดิน ที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินบน มีสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างสีน้ำตาลหรือสีเทาปนชมพูพบจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาลปนเหลืองตลอดชั้นดิน ในดินชั้นล่าง มักพบก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีส กลุ่มชุดดินนี้เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบเป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕ ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในฤดูแล้งบริเวณใกล้แหล่งน้ำใช้ปลูกยาสูบ พืชผักต่าง ๆ หรือพืชไร่บางชนิด ถ้ามีระบบชลประทานใช้ทำนาได้ ๒ ครั้ง ในรอบปี ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชุดดินแม่สาย ชุดดินน่าน ชุดดินหล่มสักชุดดิน แม่ทะ ชุดดินเฉลียงลับ ชุดดินลับแล

ลักษณะเด่น เนื้อดินและการระบายน้ำของดิน กลุ่มชุดดินที่ ๑๕ มีความเหมาะสมในการทำนามากว่าการปลูกพืชไร่ ไม้ผลและพืชผัก ซึ่งเกษตรกรก็ได้ใช้ประโยชน์ในการทำนาอยู่แล้วในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตามกลุ่มชุดดินนี้ยังสามารถปลูกพืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีในช่วงฤดูแล้ง ถ้ามีน้ำชลประทานและเกษตรกรได้ปฏิบัติกันอยู่แล้วในบางพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือก

ปัญหา โดยทั่วไปไม่มี แม้บางแห่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำแต่พอปรับปรุงได้ไม่ยาก

แนวทางการจัดการ

ปลูกข้าวหรือทำนา ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างใส่ปุ๋ยอินทรีย์พวก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา ๑.๕-๒.๐ ตัน/ไร่ ในระยะการไถเตรียมดินก่อนปักดำข้าวหรืออาจจะมีการปลูกพืชตระกูลถั่ว เป็นปุ๋ยพืชสดโดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ ๕ กก./ไร่ หว่านก่อนถึงฤดูทำนาประมาณ ๒-๓ เดือน แล้วจึงไถกลบ การใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ใส่ก่อนปักดำ ๑ วัน หรือใส่วันปักดำแล้วคราดกลบ โดยใช้ปุ๋ย ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๒๐ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง และอัตรา ๓๕ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งที่สอง ใส่ก่อนระยะข้าวออกดอกประมาณ ๓๐ วัน หรือหลังจากปักดำแล้วประมาณ ๓๐-๔๕ วัน โดยหว่านให้ทั่วแปลง เป็นการใส่ปุ๋ยแต่งหน้าด้วยปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา ๑๕ กก./ไร่ หรือปุ๋ยยูเรีย อัตรา ๖ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสงหรือใส่ปุ๋ยแอมโมเนียม อัตรา ๑๓ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง พันธุ์ข้าวนาปี (นาดำ) พันธุ์ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ เหนียวสันป่าตอง เหลืองใหญ่ ๑๔๘ เหมยทอง พันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ พันธุ์ กข.๔ กข.๖ กข.๘ ข้าวนาปรัง ได้แก่ พันธุ์ กข.๒๓, กข.๒๕

ปลูกพืชไร่ ปัญหาการระบายน้ำของดินแลและน้ำท่วมขังในฤดูฝน การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก

๑. ในกรณีปลูกพืชไร่ในช่วงฤดูแล้ง หรือหลังการเก็บเกี่ยวข้าวควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ให้ทำร่องระบายน้ำรอบกกระพวงนา และทำร่องภายในกระพวงนาในกรณีที่กระพวงนาใหญ่ ซึ่งห่างกันประมาณ ๑๐-๑๕ เมตร และร่องมีความกว้าง ๔๐-๕๐ ซม. ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. ซึ่งร่องที่กล่าวนี้จะช่วยระบายน้ำผิวดินและสะดวกในการให้น้ำและเข้าไปดูแลพืชที่ปลูก

๒. ในกรณีเปลี่ยนสภาพการใช้ที่ดิน จากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่อย่างถาวร คือปลูกทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง ให้ทำคันดินรอบพื้นที่ปลูกและให้ยกร่องปลูกแบบถาวร สันร่องปลูกกว้าง ๖-๘ เมตร มีคูระบายน้ำกว้างประมาณ ๑.๕ เมตร และลึกประมาณ ๑ เมตร บนสันร่องปลูก อาจแบ่งซอยเป็นสันร่องย่อย โดยยกแปลงให้สูงขึ้น ๑๐-๒๐ ซม. และกว้าง ๑.๕-๒.๐ เมตร เพื่อช่วยระบายน้ำบนสันร่องและสะดวกในการเข้าไปดูแลพืชที่ปลูก

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างและดินค่อนข้างไม่ร่วนซุย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก อัตรา ๑-๒ ตัน/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลงแล้วไถกลบก่อนปลูก ๗-๑๔ วัน ส่วนปุ๋ยเคมี เช่น

พืชตระกูลถั่ว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๔๖-๐ อัตรา ๑๕-๒๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๐-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารของพืชเท่าเทียมกัน ใส่รองกันร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุได้ ๒๐-๒๕ วัน

ข้าวโพดและข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๓-๒๓-๐ อัตรา ๓๕-๔๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๕-๒๕-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ โรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด ข้าวฟ่างอายุ ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ โดยใส่รองกันหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ หรือ ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่

ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ปัญหาหน้าท่วมหรือปัญหาน้ำแช่ขัง ทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำท่วม ยกร่องขึ้นแปลงปลูกไม้ผล เพื่อป้องกันการแช่ขังของน้ำและเพื่อระบายน้ำออกในช่วงที่มีระดับน้ำใต้ดินตื้น

เตรียมหลุมขนาด ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๒๕-๓๐ กก./หลุม

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่าง เช่น

มะม่วง พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ เขียวเสวย ทองคำ ฟ้าถัน หนังกกลางวัน น้ำดอกไม้ การใส่ปุ๋ยเคมี ให้ใส่อัตราครึ่งหนึ่งของจำนวนอายุ เช่น มะม่วงอายุ ๑๐ ปี ก็ใส่ปุ๋ยจำนวน ๕ กก./ต้น โดย ๑:๓ ส่วน ใช้ปุ๋ย ๑๓-๑๓-๒๑ ใส่ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ๑:๓ ส่วนใช้ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ในช่วงเดือนพฤษภาคม และใส่ปุ๋ยที่เหลืออีก ๑:๓ ส่วนในรูปของปุ๋ยสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ หรือ ๘-๒๔ -๒๔ ในช่วงเดือนกันยายน -ตุลาคม

มะละกอ พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ โกโก้ แวกดำ จำปาตะ สายน้ำผึ้ง ฮาวาย มาเลเซีย ปุยเคมี ควรใช้สูตร ๑๕-๑๒-๑๒ หรือ ๒๐-๑๕-๑๕ ควรใส่ครั้งแรกหลังจากย้ายหลังย้ายปลูก ๒-๓ อาทิตย์ มะละกออายุได้ ๑ ปี ใส่ปุ๋ย ๑ กก./ต้น หลังจากอายุ ได้ ๑ ปีขึ้นไปใส่ประมาณ ๑-๑.๕ กก./ต้น

ฝรั่ง พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ พันธุ์เวียดนาม ทูลเกล้า กลมสาลี ควรใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ อัตราประมาณ ๑ กก./ต้น/ปี ควรคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑๐ กก./ต้น

กล้วยหอม พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ กล้วยหอมทอง ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เมื่ออายุได้ ๑ สัปดาห์ ๑ เดือน และ ๒ เดือน ตามลำดับครั้งละประมาณ ๕ กก./ต้น ปุยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กก./ต้น แบ่งใส่ ๒ ครั้ง เมื่ออายุ ๓ เดือนและ ๕ เดือน

ลำไย เมื่อต้นเริ่มให้ผล ควรงดการให้น้ำช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ควรทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ถากหญ้าและเก็บกวาดใบที่ร่วงออกเพื่อให้หน้าดินแห้ง - เดือนกุมภาพันธ์ ลำไยแทงช่อดอก เริ่มให้น้ำโดยค่อย ๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เดือนมีนาคมถึงมิถุนายน ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยบำรุงผล สูตร ๑๒-๑๒-๑๓-๒ หรือปุ๋ยสูตรเสมอในอัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นและควรมีการค้ำยันกิ่งและฉีดสารเคมีป้องกันโรคและแมลงด้วย ช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ควรมีการลดการให้น้ำลงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ควรมีการตัดแต่งกิ่งฉีดยาป้องกันโรคแมลงและใส่ปุ๋ยบำรุงต้นสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้น

ลิ้นจี่ ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม เป็นระยะที่ลิ้นจี่พักตัวเพื่อสร้างตาดอก จึงควรมีการงดการให้น้ำทำการตัดแต่งกิ่ง ทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ช่วงปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ จะเริ่มเห็นตาดอกชัดเจน จึงเริ่มให้น้ำโดยค่อย ๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เมื่อติดผลอ่อนควรมีการใส่ปุ๋ย เพื่อบำรุงผลโดยใช้ปุ๋ยสูตรเสมอหรือสูตร ๑๒-๑๒-๑๒ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุของต้นรวมกับการใส่ปุ๋ยคอก ๑๐-๒๐ กก./ต้น ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ควรลดการให้น้ำลงก่อนการเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคมหลังการเก็บเกี่ยว ควรมีการตัดแต่งกิ่งโดยเร็วและควรใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้น ถ้าเป็นพวกมุลาวี มุลควาย ใส่ตามอายุของลิ้นจี่ เช่น อายุ ๕-๑๐ ปี ให้ใส่ ๕-๑๐ ปี แต่ถ้าเป็นมุลไก่ควรลดเหลือ ๕๐ % หรือถ้าเป็นมุลค่างควรลดลงเหลือ ๑๐ %

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๓๑gm

เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาล เหลือง แดง เกิดจากการ สลายตัวผุพังของหินหลายชนิด พบบริเวณพื้นที่ดินที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชัน มีความลาดชัน ประมาณ ๓ - ๒๐ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑ เมตร ในฤดูฝนมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง pH ๕.๕-๖.๕ ได้แก่วชุดดินเลย วังไฮ ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผลต่าง ๆ มีส่วนน้อยที่ยังคงสภาพป่าธรรมชาติ

ลักษณะเด่น มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชไร่และไม้ผลหลายชนิด แต่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ยากในการที่จะเก็บกักน้ำไว้ปลูกข้าว

ปัญหา น้ำซึมผ่านชั้นดินปานกลางถึงช้า ดินอุ้มน้ำปานกลางถึงสูง มีการพังทลายของดินในบริเวณที่มีความลาดชันน้อยกว่า ๒๐ % ระดับน้ำใต้ดินต่ำมาก

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่ ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และปัญหาดินขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกในบางช่วง การไถเตรียมดินปลูกพืชไร่ตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ทำแนวรั้วหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่ช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำที่ผิวดินเมื่อฝนตกหนัก ขุดบ่อดักตะกอน เพื่อช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำที่ผิวดิน และยังสามารถใช้น้ำเสริมในการเพาะปลูก นำมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำทางพืชมาใช้ การปลูกพืชเป็นแถว ขวางความลาดเทของพื้นที่ การปลูกพืชตระกูลถั่วแซมพืชหลัก เป็นต้น

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างและดินมีความชื้นไม่เพียงพอในบางช่วง ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกอัตรา ๑.๕-๒.๐ ตัน/ไร่ หรือปลูกพืชปุ๋ยสด แล้วไถกลบลงดินเมื่อปุ๋ยพืชสดออกดอกได้ประมาณ ๕๐% ปลูกพืชตระกูลถั่วสลับกับพืชไร่

หลักหรือปลูกพืชตระกูลถั่วแซมกับพืชหลัก จะช่วยรักษาและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินและยังช่วยเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำของดินอีกด้วย การใช้ปุ๋ย เช่น

ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ หรือสูตร ๘-๒๒-๑๒ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๑๐-๒๐-๑๐ อัตรา ๒๕-๓๕ กก./ไร่ ใส่รองกันร่อนปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุ ๒๐-๒๕ วันหรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๑-๕๒-๐ หรือ ๑๘-๔๖-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ สำหรับดินที่มีโพแทสเซียมสูง ใส่โดยโรยข้างแถวแล้วพรวนดินกลบ

ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐-๗๕ กก./ไร่ สำหรับชุดดินที่มีโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ต่อพืชต่ำ ใส่โดยโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ ใส่หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๓-๒๓-๐ อัตรา ๓๕-๔๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๕-๒๕-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ เลือกใช้สูตรใดสูตรหนึ่ง สำหรับชุดดินที่มีโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูง ใส่โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ ใส่หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน

ปลูกไม้ผล ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลูกพืชไร่ ดินมีธาตุอาหารพืชบางอย่างไม่เพียงพอแก่การเจริญเติบโต เช่น

มะขามหวาน อายุ ๑-๒ ปี ควรใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก ๓๐-๕๐ กก./ต้น/ปี หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๔๕๐ กรัม/ต้น/ปี แบ่งใส่ ๓ ครั้ง ๆ ละ ๑๐๐, ๑๕๐ และ ๒๐๐ กรัมตามลำดับ อายุ ๓-๕ ปี หรือติดผลแล้วควรใส่ปุ๋ยผสมที่มีฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง เช่นสูตร ๑๒-๑๒-๑๗, ๑๓-๑๓-๒๑ หรือ ๑๔-๑๔-๑๔ อัตราที่ใส่ปีละครั้งหนึ่งของอายุต้นมะขาม โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน หวานให้สม่ำเสมอรอบบริเวณทรงพุ่ม ห่างจากโคนต้นประมาณ ๓๐ ซม. แล้วพรวนดินกลบ อายุเกิน ๖ ปีขึ้นไป หรือมะขามติดผลเต็มที่แล้วให้ใส่ปุ๋ยดังนี้

- ๑) ระยะพักตัว ให้ปุ๋ยทางใบสูตร ๑๑-๔๕-๑๑ หรือ ๑๐-๕๒-๑๗ ให้ทุก ๒-๓ สัปดาห์ เพื่อช่วยให้มะขามออกดอกมาก
- ๒) ระยะแตกใบอ่อน ให้ปุ๋ยทางใบสูตร ๑๑-๔๕-๑๑ หรือ ๑๐-๕๒-๑๗ พ่นทุก ๆ ๗ วัน
- ๓) ระยะเริ่มออกดอก ให้ปุ๋ยทางใบสูตร ๑๑-๔๕-๑๑ หรือสูตร ๑๐-๕๒-๑๗ หรือ ๑๕-๓๐-๑๗ ก็ได้
- ๔) ระยะเริ่มติดผล พ่นด้วยสารอิมเบลเซลล์ลิน ๑ หลอด (๕๐ มิลลิกรัม) ต่อน้ำ ๑๐๐ ลิตรพ่น ๑-๒ ครั้ง ห่างกัน ๗-๑๐ วัน
- ๕) ระยะติดผลเล็ก ให้ปุ๋ยทางใบสูตร ๓๐-๒๐-๑๐ อัตรา ๒-๓ ช้อนแกง/น้ำ ๒๐ ลิตร พ่น ๒ ครั้ง ห่างกัน ๗-๑๐ วัน
- ๖) ระยะผลขนาดกลาง ให้ปุ๋ยทางใบสูตรเท่าเช่น ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๒๐-๒๐-๒๐ อัตราที่ใช้ตามคำแนะนำในสลาก
- ๗) ระยะผลขนาดใหญ่แล้ว ให้ปุ๋ยทางใบสูตร ๑๒-๒๒-๓๒ หรือ ๖-๓๐-๓๐ อัตราที่ใช้ตามคำแนะนำในสลาก

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๓๓B

เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทรายแข็ง ดินมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดง บางแห่ง ในดินล่างลึก ๆ มีจุดประสีเทาและน้ำตาล อาจมีแร่ไมก้าหรือก้อนปูนปะปน เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบนสันดินริมน้ำเก่าและเนินตะกอนรูปพัด มีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชันประมาณ ๒-๑๒ % เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑ เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ดินชั้นบนมี pH ประมาณ ๖.๕-๗.๕ ได้แก่ชุดดินดงยางเอน ชุดดินกำแพงแสน ชุดดินกำแพงเพชร และชุดดินลำสนธิ ชาติพนม

ลักษณะเด่น มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชหลายชนิดทั้งพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล และทำนาข้าว ซึ่งได้ใช้ประโยชน์ดังกล่าวนี้อยู่ในภาคต่าง ๆ ที่พบดินกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือกในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพ

ปัญหา มีความเสี่ยงต่อการขาดน้ำได้ในบางปี

แนวทางการจัดการ

ปลูกข้าวหรือทานา ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา ๑.๕-๒.๐ ตัน/ไร่ ใส่ระยะการไถเตรียมดินก่อนปักดำข้าว หรือ อาจจะมีการปลูกพืชตระกูลถั่วพวก ปอเทือง โสนอัฟริกา เพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด โดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ ๕ กก./ไร่ หว่านก่อนถึงฤดูทำนาประมาณ ๒-๓ เดือน แล้วจึงไถกลบ การใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ใส่ก่อนปักดำ ๑ วัน หรือ ใส่วันปักดำแล้วคราดกลบโดยใช้ปุ๋ย ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๒๐ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง และอัตรา ๓๕ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไมไวต่อช่วงแสง ครั้งที่สอง ใส่ก่อนระยะข้าวออกดอก ประมาณ ๓๐ วัน หรือ หลังจากปักดำแล้วประมาณ ๓๐-๔๕ วัน โดยหว่านให้ทั่วแปลงเป็นการใส่ปุ๋ยแต่งหน้าด้วยปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟตอัตรา ๑๕ กก./ไร่ หรือปุ๋ยยูเรีย อัตรา ๖ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อแสงหรือใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา ๑๓ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไมไวต่อช่วงแสง

ปลูกพืชไร่ ปัญหาการระบายน้ำของดินเลว การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ในกรณีปลูกพืชไร่ในช่วงฤดูแล้งหรือหลังการเก็บเกี่ยวข้าวควรดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้ทำร่องระบายน้ำรอบกระถางนาและทำร่องระบายในกระถางนาในกรณีที่กระถางนาใหญ่ ซึ่งห่างกันประมาณ ๑๕-๒๐ เมตรและร่องมีความกว้าง ๔๐-๕๐ ซม. ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. ซึ่งร่องที่กล่าวนี้จะช่วยระบายน้ำผิวดินและสะดวกในการให้น้ำและเข้าไปดูแลพืชที่ปลูก

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างและดินค่อนข้างไม่ร่วนซุย เช่น พืชตระกูลถั่ว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เช่นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตัน/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลงแล้วไถกลบก่อนปลูก ๗-๑๔ วัน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชเท่าเทียมกัน ใส่รองก้นร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุได้ ๒๐-๒๕ วัน

ข้าวโพด และข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยเคมีปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๔

ปลูกไม้ผล เตรียมหลุมปลูกขนาด ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๒๕-๓๐ กก./หลุม ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างหรือมีแต่ไม่เพียงพอ เช่น ลำไย พันธ์ที่แนะนำ ได้แก่ อีตด สีส้มพู่ แห้ว เปี้ยวเขียว เมื่อต้นลำไยเริ่มให้ผลควรงดการให้น้ำ ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม ควรทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ถากหญ้าและเก็บกวาดใบ ที่ร่วงออกเพื่อให้หน้าดินแห้ง เดือนกุมภาพันธ์ ลำไยแทงช่อดอก เริ่มให้น้ำโดยค่อยๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เดือนมีนาคม-มิถุนายน ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยบำรุงผล สูตร ๑๒-๑๒-๑๗-๒ หรือปุ๋ยสูตรเสมอในอัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นและควรมีการค้ำยันกิ่งและฉีดสารเคมีป้องกันโรคและแมลงด้วย ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ควรมีการลดการให้น้ำลงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน ควรมีการตัดแต่งกิ่งฉีดยาป้องกันโรคแมลงและใส่ปุ๋ยบำรุงต้น สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้น ร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอกในอัตราเท่ากับอายุของต้น

ลิ้นจี่ พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ ฮงฮวย โอเฮียะ กิมเจ็งค่อม หอมลำเจียก กะโหลกใบยาว สาแหรกทอง แห้วสำเภา แก้ว กะโหลกใบเตา และแนะนำให้ปลูกเฉพาะภาคเหนือตอนบนที่มีภูมิอากาศเหมาะสม ช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม เป็นระยะที่ลิ้นจี่พักตัวเพื่อสร้างตาดอก จึงควรมีการงดการให้น้ำ ทำการตัดแต่งกิ่ง ทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ช่วงปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์จะเริ่มเห็นตาดอกชัดเจน จึงเริ่มให้น้ำโดยค่อยๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เมื่อติดผลอ่อนควรมีการใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงผล โดยใช้ปุ๋ยสูตรเสมอหรือ สูตร ๑๒-๑๒-๑๒ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุของต้นร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอก ๑๐-๒๐ กก./ต้น ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ควรลดการให้น้ำลงก่อนการเก็บเกี่ยว ช่วงกรกฎาคม-ตุลาคม หลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งโดยเร็วและควรใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้นถ้าเป็นพวกมูลวัวมูลควาย ใส่ตามอายุของลิ้นจี่ เช่น อายุ ๕-๑๐ ปี ให้ใส่ ๕-๑๐ ปี ถ้าเป็นมูลไก่ควรลดเหลือ ๕๐ % หรือถ้าเป็นมูลค่างควาลดเหลือ ๑๐%

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๓๓gmk

เป็นกลุ่มชุดดินที่มีวัตถุต้นกำเนิดดินเป็นพวกตะกอนลำน้ำ พบบนสันดินริมน้ำเก่า เนินตะกอนรูปพัด หรือที่ราบตะกอนน้ำพา พบบริเวณพื้นที่ตอนที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกลงมาก พบจุดประสีเทา การระบายน้ำค่อนข้างเลว เนื้อดินเป็นพวกดินทรายแป้งหรือดินร่วนละเอียด สีดินเป็น สีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปน

แดง บางแห่งในดินล่างลึกๆ มีจุดประสีเทาและสีน้ำตาล อาจมีแร่ไมกาหรือก้อนปูนปะปนอยู่ด้วย ดินชั้นบนมักมี
ปฏิกิริยาเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย ส่วนชั้นดินล่าง ถ้ามีก้อนปูนปะปน มีปฏิกิริยาเป็นกลางถึงเป็นด่างจัด

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายแปะละเอียด หรือดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนแม่น้ำหรือตะกอนน้ำพา
รูปพัด ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงกลาง มีจุดประสีเทา การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา ดินกลุ่มนี้ไม่ค่อยมีปัญหาในการใช้ประโยชน์ แต่อาจขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งชว่นาน บางพื้นที่อาจ
พบชั้นดานแข็งที่เกิดจากการเกษตรกรรม

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าวหรือทำนา ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ใส่ปุ๋ย
อินทรีย์ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา ๑.๕-๒.๐ ตัน/ไร่ ใส่ระยะการไถเตรียมดินก่อนปักดำข้าว หรือ อาจจะมีการปลูก
พืชตระกูลถั่วพอกพอเทือง โสนอัฟริกาฯ เพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด โดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ ๕ กก./ไร่ หว่านก่อนถึงฤดูทำนา
ประมาณ ๒-๓ เดือน แล้วจึงไถกลบ การใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ใส่ก่อนปักดำ ๑ วัน หรือ ใส่วันปักดำแล้ว
คราดกลบโดยใช้ปุ๋ย ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๒๐ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง และอัตรา ๓๕ กก./ไร่
สำหรับข้าวพันธุ์ไมไวต่อช่วงแสง ครั้งที่สอง ใส่ก่อนระยะข้าวออกดอก ประมาณ ๓๐ วัน หรือ หลังจากปักดำแล้ว
ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน โดยหว่านให้ทั่วแปลงเป็นการใส่ปุ๋ยแต่งหน้าด้วยปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟตอัตรา ๑๕ กก./ไร่ หรือปุ๋ย
ยูเรีย อัตรา ๖ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อแสงหรือใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา ๑๓ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไมไว
ต่อช่วงแสง

ปลูกพืชไร่ ปัญหาการระบายน้ำของดินเลว การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ในกรณีปลูกพืชไร่ในช่วงฤดูแล้งหรือหลัง
การเก็บเกี่ยวข้าวควรดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้ทำร่องระบายน้ำรอบกระตนาและทำร่องระบายในกระตนาในกรณี
กระตนาใหญ่ ซึ่งห่างกันประมาณ ๑๕-๒๐ เมตรและร่องมีความกว้าง ๔๐-๕๐ ซม. ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. ซึ่งร่องที่
กล่าวนี้จะช่วยระบายน้ำผิวดินและสะดวกในการให้น้ำและเข้าไปดูแลพืชที่ปลูก

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างและดินค่อนข้างไม่ร่วนซุย เช่น พืชตระกูลถั่ว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ใช้ปุ๋ย
อินทรีย์เช่นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตัน/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลงแล้วไถกลบก่อนปลูก ๗-๑๔ วัน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-
๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชเท่าเทียมกัน ใส่รองกันร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูก
แล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุได้ ๒๐-๒๕ วัน

ข้าวโพด และข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยเคมีปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๔

ปลูกไม้ผล เตรียมหลุมปลูกขนาด ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๒๕-๓๐ กก./หลุม
ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างหรือมีแต่ไม่เพียงพอ เช่น ลำไย พันธ์ที่แนะนำ ได้แก่ อีตอ สีชมพู แห้ว เปี้ยวเขียว
เมื่อต้นลำไยเริ่มให้ผลควรงดการให้น้ำ ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม ควรทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ถากหญ้าและ
เก็บกวาดใบ ที่ร่วงออกเพื่อให้น้ำดินแห้ง เดือนกุมภาพันธ์ ลำไยแทงช่อดอก เริ่มให้น้ำโดยค่อยๆ เพิ่มปริมาณจนถึง
ปกติ เดือนมีนาคม-มิถุนายน ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยบำรุงผล สูตร ๑๒-๑๒-๑๗-๒ หรือปุ๋ยสูตรเสมอใน
อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นและควรมีการค้ำยันกิ่งและฉีดสารเคมีป้องกันโรคและแมลงด้วย ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม
ควรมีการลดการให้น้ำลงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน ควรมีการตัดแต่งกิ่งฉีดยาป้องกันโรค
แมลงและใส่ปุ๋ยบำรุงต้น สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้น ร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอกในอัตราเท่ากับอายุของต้น

ลิ้นจี่ พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ ฮงฮวย โอเฮียะ กิมเจ็งค่อม หอมลำเจียก กะโหลกใบยาว สาแหรกทอง แห้วสำเภา
แก้ว กะโหลกใบเตาฯ และแนะนำให้ปลูกเฉพาะภาคเหนือตอนบนที่มีภูมิอากาศเหมาะสม ช่วงเดือนพฤศจิกายน-
มกราคม เป็นระยะที่ลิ้นจี่พักตัวเพื่อสร้างตาดอก จึงควรมีการงดการให้น้ำ ทำการตัดแต่งกิ่ง ทำความสะอาดบริเวณโคน
ต้น ช่วงปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์จะเริ่มเห็นตาดอกชัดเจน จึงเริ่มให้น้ำโดยค่อยๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เมื่อติด
ผลอ่อนควรมีการใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงผล โดยใช้ปุ๋ยสูตรเสมอหรือ สูตร ๑๒-๑๒-๑๒ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุของต้นร่วมกับการ
การใส่ปุ๋ยคอก ๑๐-๒๐ กก./ต้น ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ควรลดการให้น้ำลงก่อนการเก็บเกี่ยว ช่วงกรกฎาคม-

ตุลาคม หลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งโดยเร็วและควรใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้นถ้าเป็นพวกมูลวัวมูลควาย ใส่ตามอายุของ
ลันจี เช่น อายุ ๕-๑๐ ปี ให้ใส่ ๕-๑๐ ปี ถ้าเป็นมูลไก่ควรลดเหลือ ๕๐ % หรือถ้าเป็นมูลค้างคาวลดเหลือ ๑๐%

๕) กลุ่มชุดดินที่ ๔

เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีสีน้ำตาลปนเทา หรือสีน้ำตาล หรือสี
เทาปนสีเขียวมะกอกมีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลแก่ อาจพบก้อนปูน ก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็ก และ
แมงกานีสในชั้นดินล่าง การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว พบตามที่ราบเรียบหรือที่ราบลุ่มระหว่างคันดินริมลำน้ำ กับ
ลานตะพักลำน้ำค่อนข้างใหม่ น้ำแช่ขัง ในฤดูฝนลึก ๓๐ - ๕๐ ซม. นาน ๔-๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตาม
ธรรมชาติปานกลาง pH ๕.๕-๖.๕ ถ้าหากดินมีก้อนปูนปะปนอยู่ pH จะเป็น ๗.๐-๘.๐ ได้แก่ ชุดดินชัยนาท ราชบุรี ท่า
พล และสระบุรี, บางมูลนาค ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา บางแห่งยกทรงเพื่อปลูกพืชผักหรือไม้ผล ซึ่ง
มักจะให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ลักษณะเด่น สภาพพื้นที่ราบลุ่มมีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงเกือบราบเรียบ ดินมีสภาพการระบายน้ำค่อนข้างเลว
ถึงเลว ในช่วงฤดูฝนมีน้ำขังที่ผิวดินเป็นระยะเวลา ๔-๕ เดือน เนื้อดินเป็นดินเหนียวเก็บกักน้ำได้ดี จึงเหมาะสมที่จะใช้
ในการทำนามากกว่าการปลูกพืชอย่างอื่น อย่างไรก็ตามหลังการเก็บเกี่ยวข้าวหรือในช่วงฤดูแล้งกลุ่มชุดดินนี้ สามารถใช้
การปลูกพืชไร่หรือพืชผักที่มีอายุสั้นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากดินมีความชื้นพอที่จะปลูกได้และดินกลุ่มนี้พบบริเวณที่อยู่
ใกล้กับแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำสายสำคัญจึงสามารถที่จะนำน้ำจากแม่น้ำดังกล่าวมาใช้เสริมในการปลูกพืชได้
และได้มีการปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัญหา ในฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๔ - ๕ เดือน

แนวทางการจัดการ

ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๓

การใช้ปุ๋ยเคมี ใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือ สูตร ๒๐-๒๐-๐ หรือ สูตร ๑๘-๒๐-๐ สูตรใดสูตรหนึ่ง
อัตรา ๒๐ กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสงและอัตรา ๓๕ กก./ไร่ สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงใส่ก่อนปักดำ ๑ วัน
หรือใส่วันปักดำแล้วคราดดินกลบ ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าด้วยแอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา ๑๕ กก./ไร่ หรือปุ๋ยยูเรียอัตรา
๖ กก./ไร่ สำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง ถ้าเป็นข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงให้ใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟตอัตรา ๑๓ กก./ไร่ ให้ใส่ก่อน
ระยะข้าวออกดอกประมาณ ๓๐ วัน หรือหลังปักดำแล้ว ๓๐-๔๕ วัน โดยหว่านให้ทั่วแปลง พันธุ์ข้าวที่แนะนำ เช่น ข้าว
ตาหยก ไข่มุก รวงยาว สีรวง ลูกเหลือง เหลืองประทิว ๑๒๓ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ กข ๗ กข. ๑๓ กข ๒๓ สุพรรณบุรี ๙๐

ปลูกพืชไร่ กรณีปลูกพืชไร่ในช่วงฤดูแล้งหรือหลังเก็บเกี่ยวข้าว เตรียมพื้นที่เพาะปลูก ให้ทำร่องระบายน้ำรอบ
กระพรวนและทำร่องภายในกระพรวน ห่างกันประมาณ ๑๐-๑๕ เมตร ร่องกว้าง ๔๐-๕๐ ซม. ลึก ๒๐-๓๐ ซม. เพื่อช่วย
ระบายน้ำหรือให้น้ำดูแลพืชปลูก กรณีเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ
กลุ่มชุดดินที่ ๑

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น พืชตระกูลถั่ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๔๖-๐ อัตรา ๑๕-๒๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๐-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./
ไร่ ใส่รองก้นร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ เมื่อถั่วอายุได้ ๒๐-๒๕ วัน

ข้าวโพดและข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๓-๒๓-๐ อัตรา ๓๕-๔๕ กก./ไร่
โรยทั้งแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด ข้าวฟ่าง อายุ ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./
ไร่ โดยใส่รองก้นหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ โรย
สองข้างแถวแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพดหรือข้าวฟ่าง อายุ ๒๐-๒๕ วัน

ฝ้าย การใช้ปุ๋ยเคมีสูตรและอัตราให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๓

ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น เตรียมพื้นที่ปลูกเพื่อแก้ปัญหาการระบายน้ำของดินและน้ำท่วมขัง โดยทำคันดิน
ล้อมรอบพื้นที่ ยกทรงปลูกไม้ผล เพื่อป้องกันน้ำแช่ขังของน้ำ และเพื่อระบายน้ำออกในช่วงที่มีระดับน้ำใต้ดินขึ้น
เตรียมหลุมปลูกขนาด ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๒๕-๓๐ กก./หลุม

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น

มะม่วง เช่น พันธุ์เขียวเสวย ทองดำ ฟาลัน หนังกกลางวัน น้ำดอกไม้ การใช้ปุ๋ยเคมีให้ใช้อัตราครึ่งหนึ่งของจำนวนอายุ เช่น มะม่วง อายุ ๑๐ ปี ก็ใส่ปุ๋ย จำนวน ๕ กก./ต้น แบ่งการใช้ปุ๋ย ๓ ครั้ง ๆ ละเท่ากันดังนี้ ครั้งที่ ๑ ใช้ปุ๋ย ๑๓-๑๓-๒๑ ใส่ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ครั้งที่ ๒ ใช้ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ในช่วงเดือนพฤษภาคม และครั้งที่ ๓ ใช้ปุ๋ย สูตร ๑๒-๒๔-๑๒ หรือ ๘-๒๔-๒๔ ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม

มะละกอ พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ โกโก้ แวกดำ จำปาตะ สายน้ำผึ้ง ฮาวาย มาเลเซีย ใช้สูตร ๑๔-๑๒-๑๒ หรือ ๒๐-๑๕-๑๕ ควรใส่หลังจากย้ายปลูก ๒-๓ อาทิตย์ ถึงมะละกออายุได้ ๑ ปี ใส่ปุ๋ย ๑ กก./ต้น/ปี หลังจากอายุได้ ๑ ปีขึ้นไป ใส่ประมาณ ๑-๑.๕ กก./ต้น/ปี

ฝรั่ง พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ พันธุ์เวียดนาม พันธุ์ทุลเกล้า กลมสาส์ การใช้ปุ๋ย สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ อัตราประมาณ ๑ กก./ต้น/ปี ควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๑๐ กก./ต้น

กล้วยหอม พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ กล้วยหอมทอง ใส่ปุ๋ยคอกหรือใส่ปุ๋ยหมัก เมื่ออายุได้ ๑ สัปดาห์ ๑ เดือน และ ๒ เดือน ตามลำดับครั้งละประมาณ ๕ กก./ต้น ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กก./ต้น แบ่งใส่ ๒ ครั้ง เมื่ออายุ ๓ เดือน และ ๕ เดือน

๖) กลุ่มชุดดินที่ ๔๗B

เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก และพบชั้นหิน พื้นลึก ๕๐ - ๘๐ ซม. ดินมีสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง เกิดจากการสลายตัวของหินเนื้อละเอียด มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ ๒ - ๒๐ % เป็นดินต้น มี การระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๓ เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึง ปานกลาง pH ๕.๐-๗.๕ ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง บางแห่งทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกป่าทดแทน ได้แก่ ชุดดินลี มวกเหล็ก นครสวรรค์ ทาชี สบปราบ และไพศาล หินซ้อน โคกปรัด โป่งน้ำร้อนนางว ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าละเมาะ บางแห่งใช้ทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกป่าทดแทน

ลักษณะเด่น มีศักยภาพค่อนข้างไม่เหมาะสมและไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการปลูกพืชทั่วไป เนื่องจากเป็นดินต้นถึงต้นมาก และสภาพพื้นที่มีความลาดเทสูงเป็นส่วนใหญ่

ปัญหา ดินต้นมากมีชั้นหินผุ และหินพื้น น้ำซึมผ่านชั้นดินได้ปานกลาง ถึงค่อนข้างเร็ว มีการอุ้มน้ำปานกลางถึงต่ำ ดินถูกกัดกร่อนได้ง่ายที่ความลาดชันสูง สภาพพื้นที่ เป็นลูกคลื่นถึงเนินเขา ระดับน้ำใต้ดินลึก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่ ปัญหาดินต้นมีลูกรังหรือเศษหินปะปนเนื้อดินมาก เลือกดินที่มีความลึกปานกลางถ้าเป็นดินต้นควรมีเนื้อดินบนหนาไม่น้อยกว่า ๑๕ ซม. และเลือกพืชไร่รากตื้นถึงรากหยั่งลึกปานกลางมาปลูก ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือใส่วัสดุปรับปรุงดิน เช่นกากถั่วลิสง แกลบ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร อัตรา ๒-๓ ตัน/ไร่

ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน นำมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมมาปฏิบัติทั้งวิธีการทางพืชและวิธีกล อาจเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือผสมผสานทั้งสองวิธี ดังนี้

- ๑) ไถเตรียมดินปลูกและปลูกพืชไร่เป็นแถวตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่
- ๒) พื้นที่ที่มีความลาดเทสูงกว่า ๑๒% เป็นดินต้นควรมีการไถพรวนน้อยที่สุด หรือไม่มีการไถพรวนเลย
- ๓) ใช้วัสดุคลุมดินเช่น เศษพืชหรือฟางข้าว
- ๔) ปลูกพืชเป็นแถวหรือแถวหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่เพื่อช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำผิวดิน
- ๕) ปลูกแถวไม้พุ่มตระกูลถั่วยืนต้นตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่
- ๖) ในบริเวณที่มีความลาดเทเกิน ๑๒ % นำมาตรการทางวิธีกลมาใช้ เช่น คันคูรอบเขา ทางระบายน้ำ และบ่อตกตะกอน เป็นต้น ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือเสื่อมลง จัดระบบการปลูกพืชให้มีพืชบำรุงดินหรือพืชตระกูลถั่ว

อยู่ในระบบการปลูกพืชหมุนเวียน -ปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบลงดิน -ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒-๓ ตัน/ไร่

ข้าวไร่ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘อัตรา ๒๐-๒๕ กก./ไร่ ใส่หลังข้าวออก ๒๐-๓๐ วัน ร่วมกับแอมโมเนียมซัลเฟต หรือแอมโมเนียมคลอไรด์ อัตรา ๑๐-๒๐ กก./ไร่เป็นการใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ หรือประมาณ ๓๐ วันก่อนข้าวออกดอก

ข้าวโพด ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่ สำหรับดินที่มีฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชต่ำ ใส่หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ ในกรณีที่ดินมีฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูงให้ใช้ปุ๋ยสูตร ๒๐-๑๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่

สับปะรด ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งแรก สูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑๐-๒๕ กรัม/ต้น ใส่ที่กาบใบล่างเมื่ออายุ ๓ เดือน ครั้งที่สอง ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๒-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐-๒๕ กรัม/ต้น ใส่ที่กาบใบล่างสุดเมื่อสับปะรดอายุ ๖ เดือน

ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น ปัญหาดินตื้นมีกรวดลูกรังหรือเศษหินปนในปริมาณมาก เลือกปลูกเฉพาะดินที่มีความลึกปานกลาง การเตรียมหลุมปลูก ควรขุดให้มีขนาดไม่น้อยกว่า ๗๕ x ๗๕ x ๗๕ ซม. ถ้าโตกว่าจะเป็นการดี หาหน้าดินจากที่อื่นมาใส่และคลุกเคล้ากับปุ๋ยอินทรีย์หรือเศษใบไม้ ใบหญ้า หรือเศษวัสดุทางการเกษตรที่เหลือใช้ ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ปลูกพืชตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ปลูกพืชคลุมดิน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว นอกจากป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินแล้วยังช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน และรักษาความชื้นในดินอีกด้วย หรือการปลูกพืชแซมระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น ขณะที่ยังแผ่กิ่งก้านคลุมดินยังไม่ทั่วถึง หรืออาจปลูกแถบหญ้าแฝกตามแนวระดับขวางความความลาดเทของพื้นที่เป็นช่วง ๆ เพื่อช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำผิวดิน ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือเสื่อมลง การปลูกพืชตระกูลถั่วแซมระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยเพิ่มธาตุอาหารพืชบางอย่างและอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน

มะม่วง ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒๐-๕๐ กก./ต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือปุ๋ยสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชใกล้เคียงกัน จำนวนกิโลกรัมของปุ๋ยเคมีที่ใส่/ต้น/ปี เท่ากับครึ่งหนึ่งของอายุมะม่วง ใส่ทุก ๆ ปี ๆ ละ ๒ ครั้ง ในตอนต้นและปลายฤดูฝนให้ใส่เป็นจุลรอบรัศมีทรงพุ่มส่วนปุ๋ยคอกให้โรยรอบรัศมีทรงพุ่มแล้วพรวนดินกลบ

ขนุน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑-๒ กก./ต้น ใส่ตอนต้นฤดูฝน และปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑-๒ กก./ต้น ช่วงปลายฝนและควรใส่ปุ๋ยคอกทุกปี อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ต้น โดยใส่รอบรัศมีทรงพุ่ม

๗) กลุ่มชุดดินที่ ๕

เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ น้ำตาลปนเทา ดินล่างมีสีเทาอ่อนหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่และน้ำตาลปนเหลือง ตลอดชั้นดินมักพบก้อนสารเคมี เหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ในพื้นที่ปลูกของไม้ผลแต่ละชนิดชั้นดินลึกดินกลุ่มดินนี้ เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ และเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเลว พบในพื้นที่ราบเรียบตามลานตะพักลำน้ำค่อนข้างใหม่ และลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแช่ขังลึกน้อยกว่า ๓๐ ซม. นาน ๓-๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๕-๖.๕ แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปนในดินชั้นล่าง ดินชั้นนี้จะมีปฏิกิริยาเป็นด่างอ่อน pH ๗.๕-๘.๐ ได้แก่ ชุดดินหางดง และ พาน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำใช้ปลูกพืชไร่ พืชผัก และยาสูบในช่วงฤดูแล้ง ข้าวที่ปลูกโดยมากให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ลักษณะเด่น เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่ ลักษณะเนื้อดินและการระบายน้ำของดิน กลุ่มชุดดินที่ ๕ มีความเหมาะสมที่จะใช้ทำนามากกว่าปลูกพืชไร่ ไม้ผล และพืชผัก ซึ่งเกษตรกรก็ได้ใช้ประโยชน์ในการทำนาอยู่แล้วในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตามกลุ่มชุดดินที่ ๕ ยังสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีในช่วงฤดูแล้งหรือหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว และปฏิบัติกันมากในภาคเหนือของประเทศไทย

ปัญหา ในฤดูฝนน้ำแช่ขังนาน ๓ - ๕ เดือน ดินมีการระบายน้ำเลว

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๑ การใช้ปุ๋ยเคมี สำหรับข้าว พันธุ์ข้าวไวแสง และพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง ใช้สูตรปุ๋ยและอัตราเช่นเดียวกับในกลุ่มชุดดิน ๑

ปลูกพืชไร่ กรณีปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวหลังปลูกในฤดูแล้งและกรณีเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๑ การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น

พืชตระกูลถั่ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๔๖-๐ อัตรา ๑๕-๒๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๐-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชเท่าเทียมกัน ใส่รองกันร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุได้ ๒๐-๒๕ วัน

ข้าวโพดและข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๓-๒๓-๐ อัตรา ๓๕-๔๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๕-๒๕-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ โรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด-ข้าวฟ่างอายุ ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ โดยใส่รองกันหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ หรือ ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ ใส่สองข้างแถวแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพดหรือข้าวฟ่างอายุ ๒๐-๒๕ วัน

ฝ้าย การใช้ปุ๋ยสูตรและอัตราปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๓

ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำท่วมการเตรียมหลุมปลูกปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๔

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น มะม่วง พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ เชี่ยวเสวย ทองดำ ฟาลัน น้ำดอกไม้ หนั่งกลางวัน การใส่ปุ๋ยเคมีให้ใช้อัตราครึ่งหนึ่งของจำนวนอายุ เช่น มะม่วง อายุ ๑๐ ปี ก็ใส่ปุ๋ยจำนวน ๕ กก./ต้น โดย ๑:๓ ส่วน ใช้ปุ๋ย ๑๓-๑๓-๒๑ ใส่ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ๑:๓ ส่วน ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ในช่วงเดือนพฤษภาคม และใส่ปุ๋ยที่เหลืออีก ๑:๓ ส่วนในรูปของปุ๋ยสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ หรือ ๘-๒๔-๒๔ ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม

มะละกอ พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ โกโก้ แหกดำ จำปาตะ สายน้ำผึ้ง ฮาวาย มาเลเซีย ปุ๋ยเคมีควรใช้สูตร ๑๔-๑๒-๑๒ หรือ ๒๐-๑๕-๑๕ ควรใส่ครั้งแรกหลังจากย้ายปลูก ๒-๓ อาทิตย์ ถึงมะละกออายุได้ ๑ ปี ใส่ปุ๋ย ๑ กก./ต้น/ปี หลังจากอายุได้ ๑ ปีขึ้นไปใส่ประมาณ ๑-๑.๕ กก./ต้น/ปี

ฝรั่ง พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ พันธุ์เวียดนาม ทูลเกล้า กลมสาลี ใส่ปุ๋ย สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ อัตราประมาณ ๑ กก./ต้น/ปี ควบคุมไปกับการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๑๐ กก./ต้น

กล้วยหอม พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ กล้วยหอมทอง ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เมื่ออายุได้ ๑ สัปดาห์ ๑ เดือน และ ๒ เดือน ตามลำดับ ครั้งละ ประมาณ ๕ กก./ต้น

ลำไย พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ อีตอ ชมพู แห้ว เปี้ยวเขียว เมื่อต้นลำไยเริ่มให้ผลควรงดการให้น้ำ ช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ควรทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ถากหญ้าและเก็บกวาดใบ ที่ร่วงออกเพื่อให้หน้าดินแห้ง เดือนกุมภาพันธ์ ลำไยแทงช่อดอก เริ่มให้น้ำโดยค่อย ๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เดือนมีนาคมถึงมิถุนายน ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยบำรุงผล สูตร ๑๒-๑๒-๑๗-๒ หรือปุ๋ยสูตรเสมอในอัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นและควรมีการค้ำยันกิ่งและฉีดสารเคมีป้องกันโรคและแมลงด้วย ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมควรมีการลดการให้น้ำลงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ควรมีการตัดแต่งกิ่ง ฉีดยาป้องกันโรคแมลงและใส่ปุ๋ยบำรุงต้นสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้น ร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอกในอัตราเท่ากับอายุของต้น

๘) กลุ่มชุดดินที่ ๖

เนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลหรือสีแดงตลอดชั้นดินบางแห่งมีสีคลาแลงอ่อน หรือก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ด้วย กลุ่มดินนี้เกิดจาก พวกตะกอนลำนํ้าเป็นดินลิกมาก มีการระบายน้ำเลวพบตามที่ราบ ตั้งแต่ที่ราบน้ำท่วมถึงลาดชันตักน้ำระดับต่ำ น้ำแช่ขัง ๓๐-๕๐ ซม. นาน ๓ -๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำหรือค่อนข้างต่ำ pH ๔.๕-๕.๕ ได้แก่ชุดดิน บางนรา มโนรมย์ เชียงราย นครพนม ปากท่อและแกลง สุโขทัย โกลก ท่าศาลา คลองขุด สตูล วังตอง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา หรือปลูกพืชล้มลุกในช่วงฤดูแล้ง

ลักษณะเด่น เนื่องจากสภาพพื้นที่พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบถึงราบลุ่ม เนื้อดินเป็นดินเหนียวการระบายน้ำเลว ในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำขังอยู่ที่ผิวดิน ระหว่าง ๓-๕ เดือน จึงมีศักยภาพเหมาะสมที่จะใช้ทำนาในช่วงฤดูฝน และในช่วงฤดู

แล้งสามารถปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือพืชอื่นที่มีอายุสั้นได้ สำหรับในบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำชลประทานเข้าถึงหรือมีแหล่งน้ำธรรมชาติ สามารถใช้ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผล หรือปลูกพืชไร่ และพืชผัก ตลอดทั้งปีจะต้องทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพาะปลูก และยกร่องปลูก เพื่อช่วยการระบายน้ำของดิน

ปัญหา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ฤดูฝนน้ำแช่ขังนาน ๓ - ๕ เดือน

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๑ การใช้ปุ๋ยเคมี สำหรับพันธุ์ข้าวที่แนะนำ ให้ใช้ปุ๋ยสูตรและอัตราปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๒ ปลูกพืชไร่ การเตรียมพื้นที่เพาะปลูกกรณีปลูกในช่วงฤดูแล้งหรือหลังเก็บเกี่ยวข้าว และกรณีเปลี่ยนสภาพการใช้ที่ดินจากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวรให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่ม ชุดดินที่ ๒ การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น

ข้าวโพดหวาน ถั่วเขียว ถั่วเหลือง และอ้อย ใช้สูตรปุ๋ยและอัตรา เช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๒ ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น การเตรียมพื้นที่ปลูกให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการเตรียมพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น มะม่วง ส้มเขียวหวาน มะพร้าว ให้ใช้ปุ๋ยสูตรและอัตราเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๒ ลองกอง (ยังไม่ให้ผล) ใช้สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๕ กก./ต้น/อายุ ๑ ปี โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ในช่วงต้น และปลายฤดูฝน เมื่อให้ผลผลิตแล้วใส่ปุ๋ย สูตร ๑๓-๑๓-๒๑ ประมาณ ๐.๕-๑ กก./ต้น

มังคุด ใช้สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๕ กก./ต้น/อายุ ๑ ปี แบ่งใส่ ๒ ครั้ง สำหรับมังคุดที่ออกผลแล้ว ใส่สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑-๒ กก./ต้น แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน และก่อนออกดอก และติดผลเล็ก ๆ ใส่สูตร ๑๒-๑๒-๑๗ อัตรา ๑-๒ กก. /ต้น

ทุเรียน (ที่ให้ผลแล้ว) ครั้งแรกใส่สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๓.๐ - ๕.๐ กก./ต้น หลังเก็บผลแล้ว ครั้งที่ ๒ ใส่สูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๓.๐-๕.๐ กก./ต้น ใส่ก่อนออกดอก ๑-๒ เดือน ครั้งที่ ๓ ใส่สูตร ๘-๒๔-๒๔ หรือ ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๑.๐-๒.๐ กก./ต้น หลังจากออกดอกประมาณ ๖๐ วัน

ส้มโอ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ ๒ ครั้ง/ปี ดังนี้ อายุ ๑ ปี ใช้อัตรา ๑ กก./ต้น อายุ ๒ ปี ใช้อัตรา ๒ กก./ต้น อายุ ๓ ปี ใช้อัตรา ๓ กก./ต้น อายุ ๔ ปี ใช้อัตรา ๔ กก./ต้น อายุ ๕ ปี ใช้อัตรา ๕ กก./ต้น

เงาะ อายุ ๑-๓ ปี ยังไม่ให้ผล ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๕-๑.๐ กก./ต้น ใส่ปุ๋ย ๒ ครั้ง ในตอนต้นและตอนปลายฤดูฝน สำหรับปีต่อไปใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้น ๐.๕ กก./ต้น/ปี ให้ใส่ปุ๋ยหลังจากตัดแต่งกิ่งและกำจัดวัชพืชแล้ว โดยใส่ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ เงาะที่ให้ผลแล้วแบ่งใส่ ๓ ช่วง ครั้งแรก ใส่สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒.๐-๓.๐ กก./ต้น หลังจากเก็บผลผลิตและได้ตัดแต่งกิ่งพร้อมกำจัดวัชพืชแล้ว ครั้งที่สองใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๒.๐-๓.๐ กก./ต้น ก่อนการออกดอก ครั้งที่ ๓ ใส่ปุ๋ย ๘-๒๔-๒๔ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๐-๒.๐ กก./ต้น ใส่เมื่อติดผลแล้ว และในระยะก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ ๑ เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๒-๑๒-๑๗-๒ อัตรา ๑-๒ กก./ต้น

โกโก้ อายุ ๑ ปี ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๒ กก./ต้น/ครั้ง อายุ ๓ ปี ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๒-๑๒-๑๗-๒ อัตรา ๐.๖ กก./ต้น/ครั้ง อายุ ๔ ปี ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๒-๑๒-๑๗-๒ อัตรา ๐.๗ กก./ต้น/ครั้ง โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ใส่ก่อนฤดูฝน ครั้งที่ ๒ ใส่กลางฤดูฝน และครั้งที่ ๓ ใส่ปลายฤดูฝน

๙) กลุ่มชุดดินที่ ๖๒

ดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า ๓๕ % ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวนี้มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหิน หรือหินพื้นผิว กระจัดกระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดิบชื้น หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย โดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินพื้นผิว ได้แก่ชุดดินที่ลาดชันเชิงซ้อน (Sc) กลุ่มชุดดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

ลักษณะเด่น มีศักยภาพไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเพาะปลูกพืช เนื่องจากเป็นดินตื้น มีหินโผล่ที่ผิวดิน เป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่เป็นภูเขาสูงชัน มีความลาดเทเฉลี่ยเกิน ๓๕ % ยากต่อการชะล้างพังทลายของดิน จึงเหมาะสมที่จะรักษาไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

ปัญหา พื้นที่ภูเขาลาดชันมากกว่า ๓๕ % มีการกัดกร่อนของดินได้ง่าย

แนวทางการจัดการ ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ถ้ามีการบุกรุกทำลายป่า ควรเร่งรัดการปลูกป่าทดแทน และบำรุงรักษาป่าธรรมชาติที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บริเวณที่ลาดชันและยากต่อการชะล้างพังทลายควรนำมามาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมมาใช้ทั้งมาตรการทางเกษตรกรรมและทางวิศวกรรม เช่นเดียวกับกลุ่มดินที่ ๖๑ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดินกลุ่มที่ ๖๒ ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ทางการเพาะปลูกหรือทางการเกษตร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตลุ่มน้ำชั้น ๑ ดังนั้นควรเก็บสงวนหรือรักษาไว้ให้คงสภาพเป็นป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หรือเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ เนื่องจากพื้นที่ส่วนนี้มีลักษณะและคุณสมบัติที่มีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ง่ายและรุนแรง ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ควรเป็น การใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์หรือทางด้านวนเกษตร

๑๐) กลุ่มชุดดินที่ ๗

เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีแดงปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง หรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน กลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว พบตามพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ฤดูฝนช่วงน้ำลึก ๓๐ - ๕๐ ซม. นาน ๓ - ๔ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง pH๖.๐ - ๗.๐ ได้แก่วัสดุดินนครปฐม ผักกาด เดิมบาง อุดรดิตถ์ ท่าตูม สุโขทัย พิจิตร

ลักษณะเด่น เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่ ลักษณะเนื้อดินและการระบายน้ำของดิน กลุ่มชุดดินที่ ๗ มีความเหมาะสมในการทำนามากกว่าปลูกไร่ ไม้ผล และพืชผัก ซึ่งเกษตรกรได้ใช้ทำนาอยู่แล้วในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตามกลุ่มชุดดินนี้ยังสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักต่าง ๆ ได้ในช่วงฤดูแล้งถ้ามีแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำชลประทานช่วยเหลือ

ปัญหา ฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๓ - ๕ เดือน

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ให้กับดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก อัตรา ๑.๕-๒.๐ ตัน/ไร่ และอินทรีย์วัตถุเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๑ การใช้ปุ๋ยเคมีสำหรับพันธุ์ข้าวไวแสง เช่น ข้าวปากหม้อ ๑๔๘, ข้าวตาแห้ง ๑๗, ปทุมธานี ๖๐ ให้ใช้ปุ๋ยครั้งที่ ๑ สูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยยูเรีย ๖ กก./ไร่ หรือปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ๑๕ กก./ไร่ ถ้าเป็นพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง เช่น กข. ๑-๕, กข.๗, กข.๙, สุพรรณบุรี ๖๐ ให้ใช้ปุ๋ยครั้งที่ ๑ สูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๓๕ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ๑๓ กก./ไร่

ปลูกพืชไร่ กรณีปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวหรือปลูกฤดูแล้ง และกรณีเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร การเตรียมพื้นที่ ทำคันดินรอบ การยกร่อง และทำคูระบายน้ำ ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๑

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น พืชตระกูลถั่ว ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เช่น ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๑-๒ ตัน/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลง แล้วไถกลบก่อนปลูก ๗-๑๔ วัน ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๐-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ ใส่รองก้นร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุ ๒๐-๒๕ วัน

ข้าวโพดและข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๐-๒๐-๐ อัตรา ๔๐-๕๐ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๓-๒๓-๐ อัตรา ๓๕-๔๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๕-๒๕-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ โรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด ข้าวฟ่างอายุ ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐-๔๐ กก./ไร่ โดยใส่รองก้นหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ หรือ ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ โรยสองข้างแถวแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพดหรือข้าวฟ่างอายุ ๒๐-๒๕ วัน

ฝ้าย การใช้ปุ๋ยเคมี สูตรและอัตรา ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มชุดดินที่ ๓

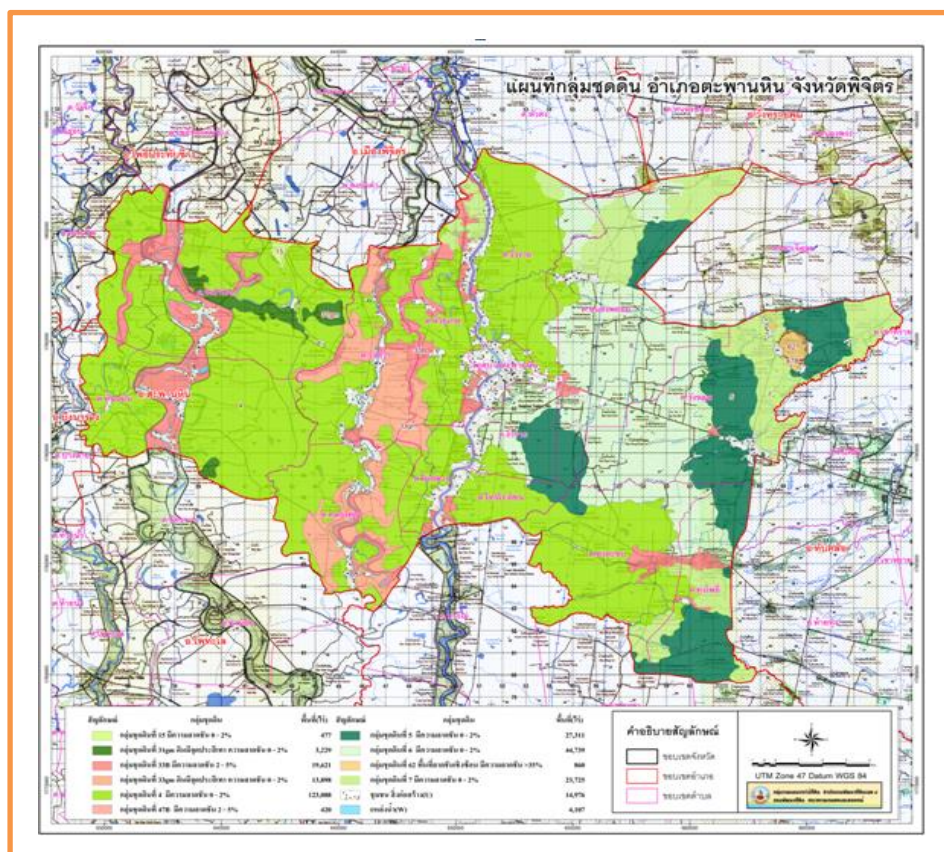
ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำท่วม ยกร่องขึ้นแปลงปลูกไม้ผลเพื่อป้องกันการ
 แข่งชิงของน้ำ และเพื่อระบายน้ำออกในช่วงที่มีระดับน้ำใต้ดินตื้น ปฏิบัติเช่นเดียวกับการเปลี่ยนสภาพพื้นที่นาเป็นพื้นที่
 ปลูกพืชไร่แบบถาวร เตรียมหลุมปลูกขนาด ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๒๕-๓๐ กก./หลุม

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น มะม่วง พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ เชี่ยวเสวย ทองดำ ฟ้าลั่น น้ำดอกไม้ หนั่งกลางวัน การใส่ปุ๋ยเคมีให้ใช้ ๑ ในอัตราครึ่งหนึ่งของจำนวนอายุเช่น มะม่วง อายุ ๑๐ ปี ก็ใส่ปุ๋ยจำนวน ๕ กก./ต้น โดย ๑:๓ ส่วนใช้ปุ๋ย ๑๓-๑๓-๒๑ ใส่ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ๑:๓ ส่วน ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ในช่วงเดือนพฤษภาคมและใส่ปุ๋ยที่เหลืออีก ๑:๓ ส่วนในรูปของปุ๋ยสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ หรือ ๘-๒๔-๒๔ ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม

มะละกอ พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ โกโก้ แวกดำ จำปาตะ สายน้ำผึ้ง ฮาวาย มาเลเซียปุ๋ยเคมีควรใช้สูตร ๑๔-๑๒-๑๒ หรือ ๒๐-๑๕-๑๕ ควรใส่ครั้งแรกหลังจากย้ายปลูก ๒-๓ อาทิตย์ มะละกออายุได้ ๑ ปี ใส่ปุ๋ย ๑ กก./ต้น หลังจากอายุได้ ๑ ปี ขึ้นไปใส่ประมาณ ๑-๑.๕ กก./ต้น

ฝรั่ง พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่พันธุ์เวียดนาม พันธุ์ทูลเกล้า กลมสาดี การใส่ปุ๋ย สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ อัตราประมาณ ๑กก./ต้น/ปี ควบคุมการใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๑๐ กก./ต้น

กล้วยหอม พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่กล้วยหอมทอง ใส่อยู่มากหรือยุ่ยหมัก เมื่ออายุได้ ๑ สัปดาห์ ๑ เดือน และ ๒ เดือน ตามลำดับครั้งละประมาณ ๕ กก./ต้น ทุเรียน สุตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กก./ต้น แบ่งใส่ ๒ ครั้ง เมื่ออายุ ๓ เดือนและ ๕ เดือน



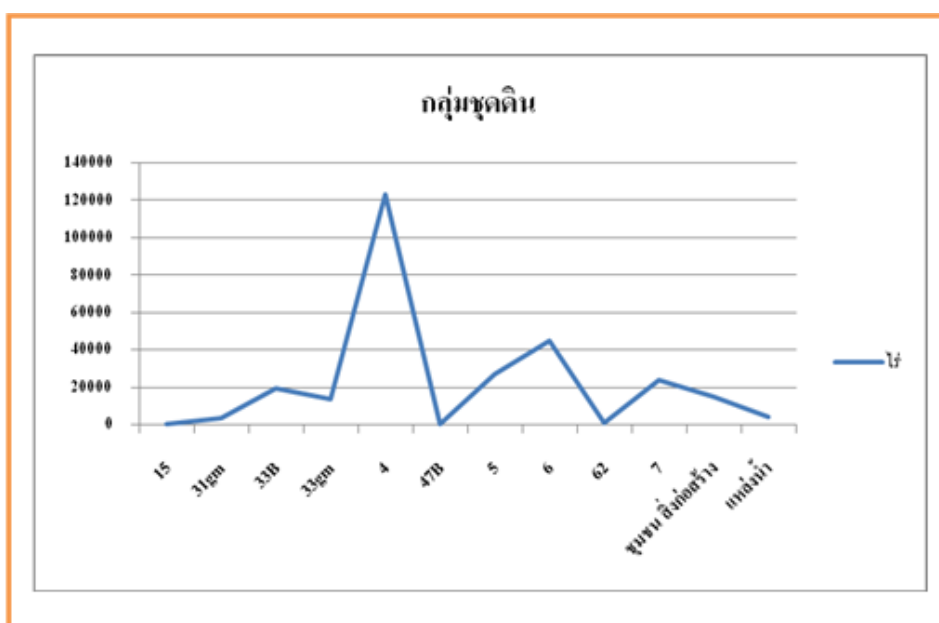
ภาพที่ ๔ ข้อมูลกลุ่มชุดดินอำเภอตะพานหิน

(ที่มา: <http://www.chainat.go.th/sub๑/ldd/SoilGroup/soilgroup/S๑๗.htm> ,พ.ศ. ๒๕๖๕)

ตารางที่ ๔ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

กลุ่มชุดดิน	ไร่
๑๕	๔๗๗
๓๑g๓	๓,๒๒๙
๓๓B	๑๙,๖๒๑
๓๓g๓	๑๓,๘๙๘
๔	๑๒๓,๐๘๘
๔๗B	๔๒๐
๕	๒๗,๓๑๑
๖	๔๔,๗๓๙
๖๒	๘๖๐
๗	๒๓,๗๒๕
ชุมชน สิ่งก่อสร้าง	๑๔,๙๗๖
แหล่งน้ำ	๔,๑๐๗

<http://www.chainat.go.th/sub๑/ldd/SoilGroup/soilgroup/Sg๗.htm>, พ.ศ. ๒๕๖๕



ภาพที่ ๕ แสดงกลุ่มชุดดินของอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : www.chainat.go.th/sub๑/ldd/SoilGroup/soilgroup/Sg๗.htm, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๓. สภาพภูมิอากาศ

เนื่องจากพื้นที่พิจิตร มีสภาพภูมิอากาศ แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้ ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคมมีอากาศร้อน อบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วง

ที่มีรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนธันวาคมและมกราคม ลักษณะอากาศขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ๒ ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว ทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูฝน ทำให้ มีฝนตกทั่วไป

๓.๑ สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร อยู่ในภาคเหนือตอนล่าง อุณหภูมิเฉลี่ยจึงค่อนข้างสูงตลอดปี อุณหภูมิ เฉลี่ยทั้งปี ๒๘.๑ องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนมีอากาศร้อนอบอ้าวตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๒.๙ องศาเซลเซียส โดยในเดือนเมษายนมีอากาศร้อนที่สุด แต่อุณหภูมิสูงสุด ที่เคยตรวจวัดได้ ๔๒.๓ องศาเซลเซียส ส่วนในฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๓.๓ องศาเซลเซียส โดยมีอากาศหนาวที่สุดอยู่ในเดือนมกราคมและธันวาคม

๓.๒ ฤดูกาล พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้ เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

๑) ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคมมีอากาศร้อน อบอ้าว ทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

๒) ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่มีรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือน พฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม

๓) ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มีรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศ หนาวที่สุดคือเดือนธันวาคมและมกราคม

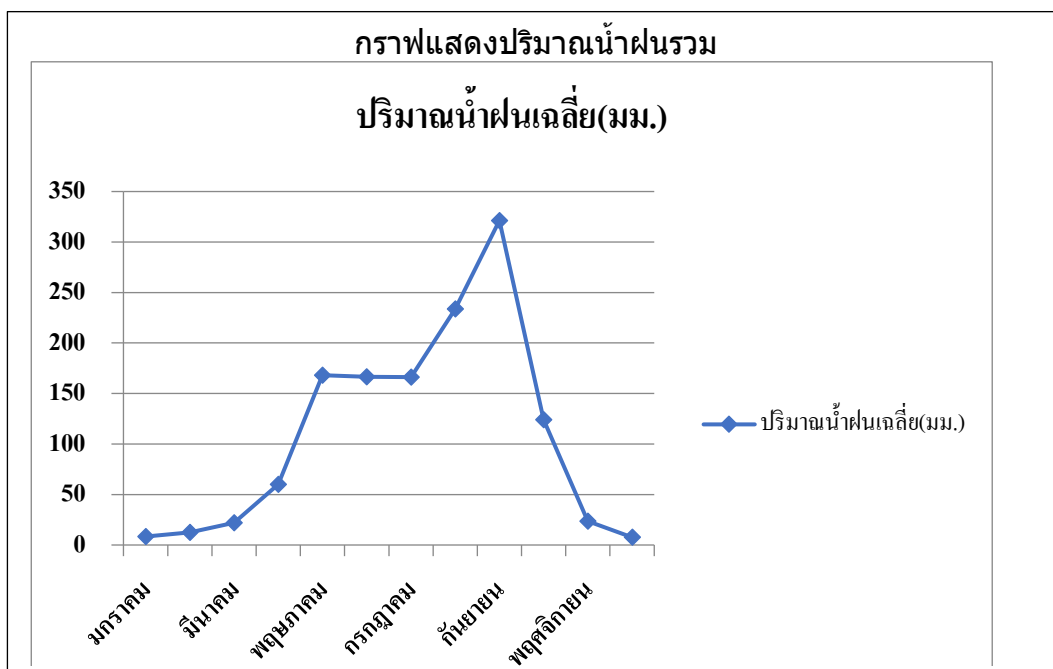
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน สภาพฝนในจังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๖

อำเภอตะพานหิน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๖-๒๕๕๖ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปี ๑๐๙.๕๕ มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนกันยายนของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคม โดยมีปริมาณ ๗.๖ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือนกันยายนโดยมีปริมาณ ๓๒๑.๓ มิลลิเมตร (ภาพที่ ๖)

ตารางที่ ๕ การเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝน ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

ปริมาณฝนเฉลี่ยระยะยาว ๓๐ ปี (มม.)	ปริมาณฝนปี ๒๕๖๒		ปริมาณฝนปี ๒๕๖๓		ปริมาณฝนปี ๒๕๖๔		ปริมาณฝนปี ๒๕๖๕		ปริมาณฝนปี ๒๕๖๖	
	+สูง,-ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (%)	ปริมาณฝน (มม.)	+สูง,-ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย (%)	ปริมาณฝน (มม.)	+สูง,-ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย (%)	ปริมาณฝน (มม.)	+สูง,-ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย (%)	ปริมาณฝน (มม.)	+สูง,-ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย (%)	ปริมาณฝน (มม.)
๑,๒๓๗.๐	-๓๒.๒๙	๘๓๗.๖	-๔๔.๐๐	๖๙๒.๗	-๑๗.๑๓	๑,๐๒๕.๑	+๕.๘๖	๑,๓๐๙.๕	-๑๑.๒๐	๑,๐๙๘.๕

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาพิจิตร



ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖
(ที่มา : ศูนย์ภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุทยานวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๖)

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

ที่	เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย(มม.)
๑	มกราคม	๘.๕
๒	กุมภาพันธ์	๑๒.๕
๓	มีนาคม	๒๒.๐
๔	เมษายน	๖๐.๑
๕	พฤษภาคม	๑๖๘.๒
๖	มิถุนายน	๑๖๖.๖
๗	กรกฎาคม	๑๖๖.๒
๘	สิงหาคม	๒๓๓.๗
๙	กันยายน	๓๒๑.๓
๑๐	ตุลาคม	๑๑๔.๒
๑๑	พฤศจิกายน	๒๓.๗
๑๒	ธันวาคม	๗.๖
	รวม	๑,๓๑๔.๖
	เฉลี่ย/ปี	๑๐๙.๕๕

ที่มา : ศูนย์ภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุทยานวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๖

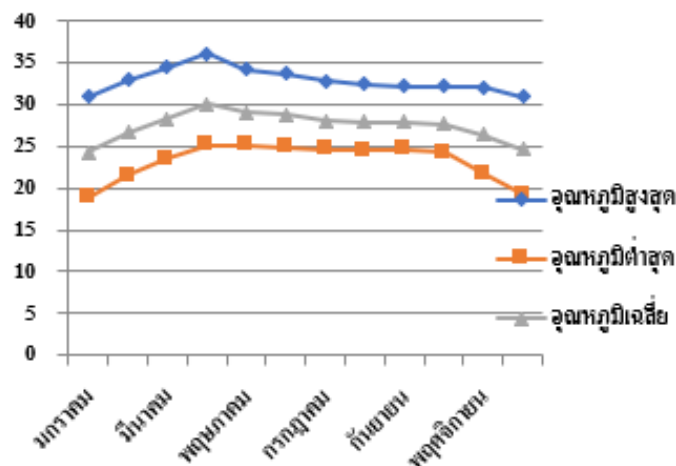
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อำเภอตะพานหิน มีปริมาณอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗.๕ องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด ๑๘.๘ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๖.๑ องศาเซลเซียส (ตารางที่ ๖)

ตารางที่ ๗ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด - ต่ำสุด ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

ปี	อุณหภูมิ (°c)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๒	๓๔.๖	๒๓.๘	๒๙.๒	๙๒	๕๑	๗๒
๒๕๖๓	๓๔.๘	๒๔.๑	๒๙.๕	๙๐	๕๐	๗๐
๒๕๖๔	๓๓.๘	๒๓.๘	๒๘.๘	๙๒	๕๓	๗๓
๒๕๖๕	๓๓.๔	๒๔.๐	๒๘.๘	๙๓	๕๖	๗๕
๒๕๖๖	๓๔.๒	๒๔.๔	๒๙.๓	๙๒	๕๔	๗๓

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาพิจิตร หมายเหตุ: ๑.ข้อมูลปี ๒๕๖๖ สิ้นสุดในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๖



ภาพที่ ๗ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒.-๒๕๖๖

(ที่มา: ศูนย์ภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๖)

๓.๕ พื้นที่เสี่ยงภัย

๑. อุทกภัย ประสบปัญหาในพื้นที่ตำบลจี่วราย ไทรโรงโขน คลองคูณ ซึ่งมีลักษณะพื้นที่มีความลาดเท จากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกจนถึงแม่น้ำน่านซึ่งเป็นที่ย่ำน้ำท่วมเกือบทุกปี โดยน้ำจะมากช่วงฤดูน้ำหลาก ช่วงเดือน สิงหาคม กันยายน -

๒. ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ประสบปัญหาในพื้นที่ฝั่งตะวันออก มี ๗ ตำบล คือ จี่วราย หนองพยอม วังหลุม ท่งโพธิ์ ดงตะขบ ไทรโรงโขน และตะพานหิน ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่การเกษตรเป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวไม่มีแหล่งชลประทาน

๓. การระบาดของศัตรูและโรคของพืช ประสบปัญหาในพื้นที่ด้านฝั่งตะวันตก มี ๖ ตำบล คือ ห้วยเกตุ วังหว่า วังสำโรง ทับหมัน คลองคูณ และไผ่หลวง เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตชลประทาน มีการทำนาตลอดทั้งปี จึงทำให้เกิดการระบาดของศัตรูและโรคของพืชจึงเกิดกับนาข้าว ซึ่งการระบาดในด้านศัตรูพืชที่สำคัญของนาข้าว คือ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล รองลงมาคือ หนอนกอ ส่วนการระบาดในด้านโรคพืชที่สำคัญของนาข้าว คือ โรคที่เกิดจากเชื้อรา (โรคใบไหม้,โรคไหม้คอรวง) รองลงมาคือ โรคที่เกิดจากแบคทีเรีย (โรคขอบใบไหม้)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอตะพานหิน พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖

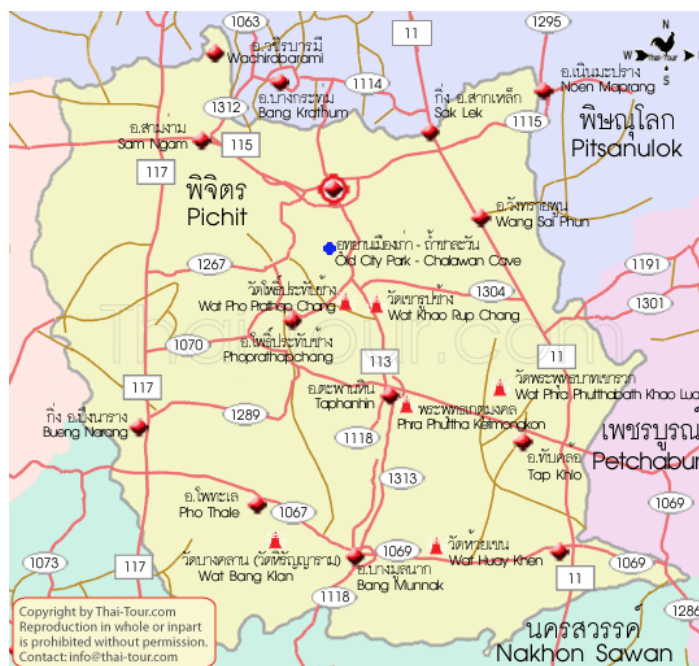
เดือน	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิเฉลี่ย
มกราคม	๓๐.๙	๑๘.๘	๒๔.๓
กุมภาพันธ์	๓๓.๐	๒๑.๕	๒๖.๗
มีนาคม	๓๔.๕	๒๓.๕	๒๘.๓
เมษายน	๓๖.๑	๒๕.๑	๓๐.๑
พฤษภาคม	๓๔.๒	๒๕.๑	๒๙.๑
มิถุนายน	๓๓.๗	๒๔.๙	๒๘.๘
กรกฎาคม	๓๒.๘	๒๔.๖	๒๘.๑
สิงหาคม	๓๒.๔	๒๔.๕	๒๗.๙
กันยายน	๓๒.๒	๒๔.๖	๒๗.๙
ตุลาคม	๓๒.๒	๒๔.๓	๒๗.๗
พฤศจิกายน	๓๒.๑	๒๑.๗	๒๖.๔
ธันวาคม	๓๐.๙	๑๙.๓	๒๔.๗

ที่มา: ศูนย์ภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๖

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอตะพานหิน มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทาง ๑๓๑๓, ๑๑๓ เป็นเส้นทางในเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร (ภาพที่ ๘)



ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : <https://www.thai-tour.com/thai-tour/north/pichit/images/pichit-map.gif> พ.ศ. ๒๕๖๕)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทางรถไฟ สถานีรถไฟตะพานหิน เป็นสถานีรถไฟระดับ ๑ อยู่ห่างจากสถานีรถไฟกรุงเทพเป็นระยะทาง ๓๑๙ กิโลเมตร ตั้งอยู่เขตเทศบาลเมืองตะพานหิน ตำบลในเมือง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ประชาชนที่อาศัยอยู่ที่อำเภอทับคล้อ อำเภอโพทะเล อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร และอำเภอชนแดน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถมาขึ้นที่สถานีรถไฟตะพานหินได้

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก มีถนนสายหลัก ๖ สาย ดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๑๓ สายตะพานหิน – พิจิตร ระยะทาง ๒๘ กม.
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๑๓ สายตะพานหิน – ทับคล้อ ระยะทาง ๒๐ กม.
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๑๑๘ สายตะพานหิน - บางมูลนาก ระยะทาง ๒๔ กม.
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๐๗๐ และหมายเลข ๑๒๘๙สายตะพานหิน - บึงนาราง ระยะทาง ๔๘ กม.
- ทางหลวงชนบท หมายเลข พจ ๔๐๐๘ สายตำบลทับหมัน – โพทะเล ระยะทาง ๓ กม.
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๐๗๐ สายตะพานหิน – โพธิ์ประทับช้าง ระยะทาง ๑๘ กม.



ภาพที่ ๙ แผนที่เส้นทางคมนาคม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : <https://www.thai-tour.com/thai-tour/north/pichit/images/pichit-map.gif> พ.ศ. ๒๕๖๕)

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง (ภาพที่ ๑๐)

๑) แม่น้ำน่าน ไหลจากทิศเหนือไปทิศใต้ ระยะทาง ๑๗ กม. มีลำน้ำสาขาที่สำคัญ ๓ สาย คือ คลองห้วยจ้อย คลองสันเทา คลองบางไผ่

๒) แม่น้ำพิจิตร ทางเดินเก่าของแม่น้ำน่าน อยู่ฝั่งตะวันตกไหลจากอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ผ่านตำบลวังสำโรง ทับหมั่น ไปยังอำเภอโพทะเล ระยะทาง ๑๕ กม.

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน) อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ ได้แก่

๑) คลองชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาตงเศรษฐี และท่าบัว อยู่ฝั่งตะวันตกครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยเกตุ วังหว่า ทับหมั่น วังสำโรง คลองคูณ และไพรโรงโชนบางส่วน พื้นที่การเกษตร ๙๕,๔๕๔ ไร่

๒) คลองท่าปอ วังหว่า วังไคร้ เป็นคลองทั้งน้ำชลประทานไหลแนวเหนือ-ใต้ระยะทาง ๑๖ กม.

๕.๓ โครงการสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้า มีจำนวน ๕ แห่ง มีพื้นที่การเกษตร จำนวน ๘,๗๐๐ ไร่ มีรายละเอียดดังนี้

๑) ตำบลจรัญราย ๓ แห่ง คือ หมู่ที่ ๑,๕,๖

๒) ตำบลไพรโรงโชน ๒ แห่ง คือ หมู่ที่ ๓ ,๒

๕.๔ แหล่งน้ำอื่น จากข้อมูล กชช. ๒ ค. และ จปฐ. พ.ศ. ๒๕๖๕

๑) บ่อบาดาลสาธารณะ ๑๒๘ บ่อ

๒) บ่อบาดาลส่วนตัว ๓,๑๘๓ บ่อ

๓) บ่อน้ำตื้นสาธารณะ ๒๕๖ บ่อ

๔) บ่อน้ำตื้นส่วนตัว ๑,๕๖๐ บ่อ

๕.๕) สระน้ำสาธารณะ ๑๓๓๓ สระ



ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิจิตร , พ.ศ. ๒๕๖๖)

๒ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตรกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตรอำเภอตะพานหิน มี ๒๙ กลุ่ม (ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๖) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๙ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอตะพานหิน ปี ๒๕๖๖

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)						
		ข้าวนาปี	ข้าวนาปรัง	พืชไร่	ไม้ผล	พืชผัก	พืชอื่นๆ	รวม
จี้วราย	๒๘,๗๙๗	๑๖,๗๖๗	๑๖,๑๗๕		๕๓๕	๗๐	๑๐,๘๕๐	๒๘,๒๒๒
ห้วยเกตุ	๑๘,๒๑๙	๙,๐๘๙	๘,๔๘๒		๓๕๘	๓๕	๘,๗๓๗	๑๘,๒๑๙
ไทรโรงโขน	๕,๗๑๑	๔,๒๘๕	๔,๒๘๕		๓๒๕	๖๐	๑,๐๔๑	๕,๗๑๑
หนองพยอม	๔๓,๔๐๓	๓๖,๐๒๓	๗,๐๓๗		๙๔		๗,๒๘๖	๔๓,๔๐๓
ทุ่งโพธิ์	๑๗,๗๐๓	๑๕,๐๓๔		๑๕๕	๓๐		๒,๔๘๔	๑๗,๗๐๓
ดงตะขบ	๑๔,๒๗๗	๑๑,๖๙๑	๘,๕๓๕	๑๙๕	๑๑๒	๓๐	๒,๔๔๔	๑๔,๔๗๒
คลองคูณ	๒๓,๙๘๖	๑๗,๔๙๖	๑๗,๔๙๖	๑,๒๐๐	๑๓๓	๕๗	๕,๑๐๐	๒๓,๙๘๖
วังสำโรง	๓๗,๖๑๙	๒๓,๙๓๗	๒๓,๐๘๑	๑,๒๒๙	๑,๕๕๐	๘๒	๑๐,๘๒๑	๓๗,๖๑๙
วังหว่า	๒๓,๙๘๖	๑๒,๒๔๔	๑๒,๑๕๔	๔๘๖	๕๖๕	๙๖	๑๐,๕๙๕	๒๓,๙๘๖
วังหลุม	๓๕,๔๐๘	๓๑,๕๓๗	๕๑๖	๗๒	๕๒		๓,๗๔๗	๓๕,๔๐๘
ทับหมัน	๓๑,๔๐๑	๑๗,๗๙๖	๑๗,๕๗๐	๓๖๐	๑,๑๔๒	๕๗	๑๒,๐๔๖	๓๑,๔๐๑
ไผ่หลวง	๘,๘๖๕	๔,๓๖๖	๔,๓๖๖	๖๐๐	๔๓	๑๑๐	๔,๔๗๓	๙,๕๙๒
ตะพานหิน	๓,๗๐๖	๑๓๓	๑๓๓				๓๕๗๐	๓๗๐๓
พื้นที่รวม	๒๙๓,๐๘๑	๒๐๐,๓๙๘	๑๑๙,๘๓๐	๔,๒๙๗	๔,๙๓๙	๕๙๗	๘๓,๑๙๔	๒๙๓,๔๒๕

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๑๐ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี)

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม(ราย)	โคเนื้อ(ตัว)	กระบือ(ตัว)	สุกร(ตัว)	ไก่พื้นเมือง(ตัว)	ไก่เนื้อ(ตัว)	ไก่ไข่(ตัว)	เป็ดเทศ(ตัว)	เป็ดไข่(ตัว)	เป็ดไข่น้ำ(ตัว)	แพะเนื้อ(ตัว)	แกะ(ตัว)
รวมทั้งหมด	๒,๔๑๖	๓๘๔	๑๔๔	๗,๖๒๘	๑๓๐,๑๔๔	๕	๙๖๔	๗๕๖	๒,๐๘๔	๑๔๑,๐๐๐	๑๓๒	๖๙
ตะพานหิน	๒,๔๑๖	๓๘๔	๑๔๔	๗,๖๒๘	๑๓๐,๑๔๔	๕	๙๖๔	๗๕๖	๒,๐๘๔	๑๔๑,๐๐๐	๑๓๒	๖๙
จี้วราย	๖๗	๒	๒	๐	๔,๕๔๘	๐	๑๐	๐	๐	๐	๐	๐
ห้วยเกตุ	๒๓๑	๖	๑๘	๐	๙,๔๗๐	๐	๒๓๔	๑๔๐	๖๖๗	๑๗,๕๐๐	๐	๒๕
ไทรโรงโขน	๑๙๗	๓	๙	๐	๑๑,๙๑๔	๕	๐	๒๕	๖๐	๒๑,๐๐๐	๓	๐
หนองพยอม	๗๓	๐	๑๓	๐	๓,๗๔๖	๐	๕	๕	๕๐	๐	๐	๐
ทุ่งโพธิ์	๓๐๔	๑๙	๓๕	๑๙๙	๑๔,๐๔๕	๐	๑๕๒	๑๔๘	๓๓๕	๐	๘๐	๐
ดงตะขบ	๑๒๒	๑๓	๗	๔๒	๖,๐๙๘	๐	๑๐	๒๐	๑๗๔	๐	๐	๐
คลองคูณ	๒๑๐	๘๓	๓	๑๒๒	๙,๒๖๐	๐	๑๗๔	๔๐	๒๓๘	๐	๐	๐
วังสำโรง	๒๗๔	๙	๐	๑๓๑	๑๗,๙๖๙	๐	๐	๑๙๕	๒๐๕	๓,๐๐๐	๐	๔๔
วังหว่า	๒๘๖	๑๒	๒	๑,๒๖๖	๑๘,๗๙๙	๐	๑๔๘	๑๒๐	๒๐	๘๓,๕๐๐	๒๙	๐
วังหลุม	๑๒๐	๑๖	๒๕	๕,๗๘๙	๗,๑๔๗	๐	๑๓	๐	๐	๐	๐	๐
ทับหมัน	๓๒๘	๑๖๑	๑๖	๔๙	๑๕,๐๔๖	๐	๑๘๘	๖๓	๓๒๙	๐	๘	๐
ไผ่หลวง	๑๐๔	๖๐	๑๔	๓๐	๕,๙๖๔	๐	๐	๐	๑	๑๖,๐๐๐	๑๒	๐

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์

ไม่มี

- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐาน

ไม่มี

- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่

ไม่มี

ตารางที่ ๑๑ ข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ(ถ้ามี)

อำเภอ	เกษตรกรรวม (ราย)	ปลานิล	ปลาดุก	ปลาตะเพียน	ปลาสร้อย	ปลาดุก
ตะพานหิน	๕๒๐	๒๕๐	๑๕๐	๗๐	๕๐	
รวมทั้งหมด	๕๒๐	๒๕๐	๑๕๐	๗๐	๕๐	

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

เกษตรกรอำเภอตะพานหิน มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย ๑๐๐,๕๔๕ บาท/ครัวเรือน/ปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย ๑๓๓,๔๔๔ บาท/ครัวเรือน/ปี โดยมีช่วงรายได้ในภาคการเกษตร น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๕๓.๘๐ ช่วงรายได้ ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๒๕.๓๗ ช่วงรายได้ ๑๒๐,๐๐๐ - ๑๗๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๑๒.๔๒ ช่วงรายได้ ๑๘๐,๐๐๐ - ๔๙๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๑๖.๘๔ และ ช่วงรายได้ ๕๐๐,๐๐๐ - ๙๙๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๐.๓๗

๓) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร เกษตรกรอำเภอตะพานหิน ส่วนใหญ่คือลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกรจึงอยู่ที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นอกจากนี้ก็มีภาวะหนี้สินนอกภาคการเกษตร อาทิเช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าบ้าน ค่ารถ ฯลฯ สำหรับช่วงหนี้สินในภาคการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๑๘๐,๐๐๐ - ๔๙๙,๙๙๙ บาท โดยมีช่วงหนี้สินในภาคการเกษตร น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๕๗.๔๙ ช่วงหนี้สิน ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๑๕.๗๓ ช่วงหนี้สิน ๑๒๐,๐๐๐ - ๑๗๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๕.๗๕ ช่วงหนี้สิน ๑๘๐,๐๐๐ - ๔๙๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๑๓.๖๕ ช่วงหนี้สิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๙๙๙,๙๙๙ บาท ร้อยละ ๒.๒๘ และ ช่วงหนี้สิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๒.๒๘



ภาพที่ ๑๒ สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกรอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๕, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพิจิตร/ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP : Gross Provincial Product) ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๓ มีค่าเท่ากับ ๔๒,๖๔๓ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๖๒ ที่ ๕๐,๔๔๐ ล้านบาท เท่ากับ ๗,๗๙๗ ล้านบาท หรือลดลง ร้อยละ -๑๕.๕ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ปี ๒๕๖๓ เท่ากับ ๘๓,๔๕๐ บาท ลดลงจากปี ๒๕๖๒ ที่ ๙๘,๐๑๑ ล้านบาท เท่ากับ ๑๔,๕๖๑ บาท หรือลดลงร้อยละ -๑๔.๙

ตารางที่ ๑๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

(ล้านบาท) รายการ	ปี พ.ศ.			
	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
ภาคเกษตร	๑๘,๑๖๓	๒๑,๒๕๔	๒๐,๘๑๐	๑๙,๐๖๒
ภาคบริการ	๒๑,๕๔๗	๒๓,๗๕๒	๒๔,๒๐๒	๒๐,๒๑๘
ภาคอุตสาหกรรม	๔,๙๕๖	๕,๒๕๒	๕,๔๒๘	๓,๓๖๒
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	๔๔,๖๖๖	๕๐,๒๕๘	๕๐,๔๔๐	๔๒,๖๔๓
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๘๕,๕๔๖	๙๖,๙๕๐	๙๘,๐๑๑	๘๓,๔๕๐
จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๕๒๒	๕๑๘	๕๑๕	๕๑๑

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานคลังจังหวัดพิจิตร, พ.ศ.๒๕๖๔

๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพิจิตร/ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เท่ากับ ๕๐,๔๕๓ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๔) มีมูลค่า เท่ากับ ๔๗,๖๔๕ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๒,๘๐๘ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๕.๘๙

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีรายได้ต่อคนต่อปี เท่ากับ ๑๐๐,๒๔๑ บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๔) ที่มีรายได้ต่อคนต่อปี ๙๓,๙๕๐ บาท จำนวน ๖,๒๙๑ บาท คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๘

ตารางที่ ๑๓ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพิจิตร ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

(ล้านบาท) รายการ	ปี พ.ศ.				
	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕p
ภาคเกษตร	๒๑,๐๙๕	๒๐,๗๘๙	๑๙,๐๒๙	๑๗,๘๘๖	๑๙,๓๖๙
ภาคบริการ	๒๓,๗๑๕	๒๓,๘๐๙	๒๔,๐๔๘	๒๓,๐๕๒	๒๔,๓๑๕
ภาคอุตสาหกรรม	๕,๕๗๘	๕,๕๙๓	๕,๗๘๖	๖,๗๐๗	๖,๗๗๐
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	๕๐,๓๘๘	๕๐,๑๙๒	๔๘,๘๖๓	๔๗,๖๔๕	๕๐,๔๕๓
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๙๗,๒๐๓	๙๗,๕๒๘	๙๕,๖๔๔	๙๓,๙๕๔	๑๐๐,๒๔๑
จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๕๑๘	๕๑๕	๕๑๑	๕๐๗	๕๐๓

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<https://www.nesdc.go.th>), ๒๕๖๗

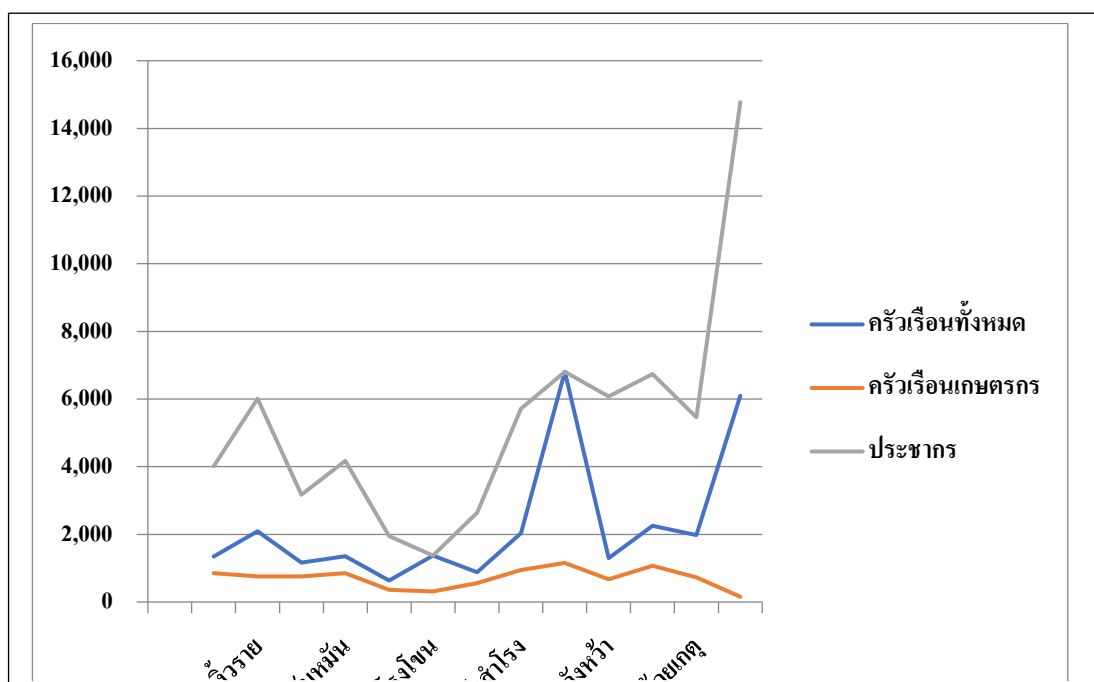
๖.๔ จำนวนครัวเรือน

อำเภอตะพานหิน มีประชากรทั้งสิ้น ๖๘,๘๙๗ คน จำนวนครัวเรือน ๒๙,๓๐๔ ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็นตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอตะพานหิน

ที่	ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร
๑	คลองคูณ	๑,๓๔๒	๘๕๕	๔,๐๑๑
๒	จี่วราย	๒,๐๙๕	๗๕๘	๖,๐๐๗
๓	ดงตะขบ	๑,๑๖๖	๗๖๐	๓,๑๗๔
๔	ทับหมัน	๑,๓๕๖	๘๕๐	๔,๑๗๐
๕	ทุ่งโพธิ์	๖๓๓	๓๖๓	๑,๙๕๒
๖	ไพรโรงโขน	๑,๓๗๒	๓๑๒	๑,๓๗๒
๗	ไผ่หลวง	๘๘๑	๕๕๖	๒,๖๔๔
๘	วังสำโรง	๒,๐๓๖	๙๔๕	๕,๗๑๖
๙	วังหลุม	๖,๘๐๗	๑,๑๕๔	๖,๘๐๗
๑๐	วังหว่า	๑,๒๙๗	๖๖๙	๖,๐๗๕
๑๑	หนองพยอม	๒,๒๕๒	๑,๐๖๕	๖,๗๓๖
๑๒	ห้วยเกตุ	๑,๙๗๖	๗๒๘	๕,๔๕๗
๑๓	ตะพานหิน	๖,๐๙๑	๑๕๔	๑๔,๗๗๖
	รวม	๒๙,๓๐๔	๙,๑๖๙	๖๘,๘๙๗

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๕



ภาพที่ ๑๓ แสดงจำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ.๒๕๖๕)

๖.๕ การศึกษา

อำเภอตะพานหิน มีสถานศึกษา หรือโรงเรียนทั้งสิ้น ๑๘ แห่ง แยกออกเป็น

๑. โรงเรียนอนุบาล จำนวน.....-.....แห่ง คือ

๒. โรงเรียนประถมศึกษา ๑๕ แห่ง คือ

๒.๑ โรงเรียนครุฑบัณฑิตพิทยา

๒.๒ โรงเรียนนรุตศึกษา

๒.๓ โรงเรียนวัดทับปฐู

๒.๔ โรงเรียนวัดทับหมัน

๒.๕ โรงเรียนวังสำโรง

๒.๖ โรงเรียนวังไคร้

๒.๗ โรงเรียนวัดคลองคูณ

๒.๘ โรงเรียนวัดไทรโรงโคน

๒.๙ โรงเรียนวัดวังหว้า

๒.๑๐ โรงเรียนวัดท่าปอ

๒.๑๑ โรงเรียนวัดธงไทยยาราม

๒.๑๒ โรงเรียนวัดพรหมประสิทธิ์

๒.๑๓ โรงเรียนวัดโพธิ์ลอย

๒.๑๔ โรงเรียนวัดต้นชุมแสง

๒.๑๕ โรงเรียนจันทวิทยา

๓. โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๓ แห่ง คือ

๓.๑ โรงเรียนตะพานหิน

๓.๒ โรงเรียนวังสำโรงวังหว้า

๓.๓ โรงเรียนสิริวัฒนา

๖.๖ การสาธารณสุข

๑. สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุข

๑.๑ สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขของรัฐ ประกอบด้วย

๑) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ขนาด ๙๐ เตียง ๑ แห่ง

๒) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ๑ แห่ง

๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๑๒ แห่ง

๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชาชนอำเภอตะพานหิน มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญที่ประชาชนในอำเภอตะพานหินให้ความสำคัญคือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีกำฟ้า ตำบลหนองพะยอม เทศกาลไหว้บรรพบุรุษ (วันตรุษจีน และวันสารทจีน) ประเพณีกวนข้าวทิพย์ เป็นต้น

๑) การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๙.๘๐ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาร้อยละ ๐.๑๗ นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๐.๐๒ นับถือศาสนาอิสลาม และ ร้อยละ ๐.๐๑ นับถือศาสนาอื่น ๆ

๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

งานประเพณีกำฟ้า ตำบลหนองพะยอม เป็นงานบุญพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่งของลาวพวนบ้านป่าแดง

อ.ตะพานหิน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นการบูชาหรือเคารพเทวดาฟ้าดิน เชื่อกันว่าเมื่อได้ทำบุญ ประกอบพิธีกรรมตั้งบายศรีบูชาขอพรจากเทวดาผู้รักษาฟ้าแล้วจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดู

งานประเพณีกวนข้าวทิพย์ ตำบลวังหั่ว เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ที่ปะปนกับพิธีกรรมของศาสนาพุทธ โดยอ้างถึงเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาลที่นางสุชาดาได้ปรุงข้าวมธุปายาสถวายพระโคตมพุทธเจ้าก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้ ถือกันว่าข้าวมธุปายาสเป็นของทิพย์ เมื่อได้จัดทำขึ้นจึงเรียกว่า ข้าวทิพย์ ในประเทศไทย ชาวบ้านจะทำในเทศกาลออกพรรษา

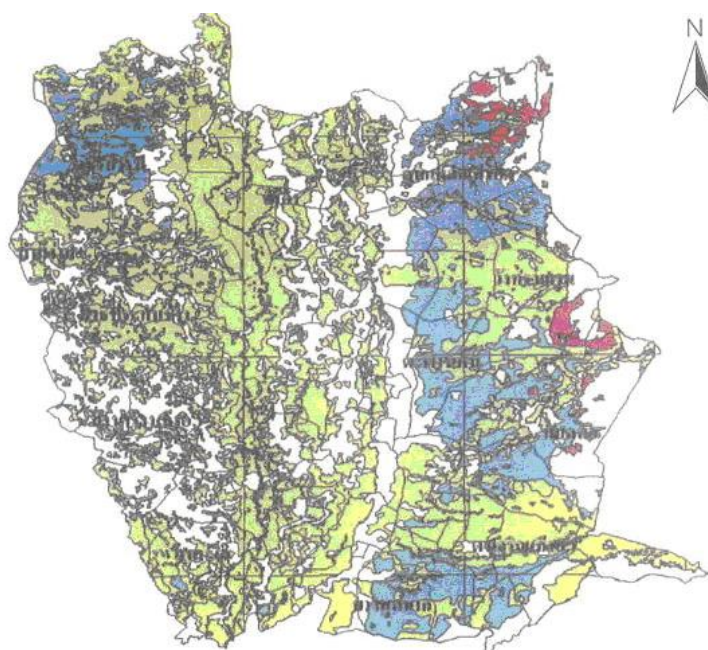
งานประเพณีทำขวัญข้าว ตำบลวังหลุม จึงเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ กับวิถีชาวนา แสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่มีต่อ แม่โพสพ ซึ่งเป็น เทวดาประจำฟ้าพิชพันธุ์ธัญญาหารทั้งปวงที่ชาวไทยเชื่อถือและ กราบไหว้บูชามาตั้งแต่โบราณ การทำขวัญข้าวเป็นการแสดง ความนอบน้อมต่อแม่โพสพ เพื่อให้ดลบันดาลให้พืชพันธุ์ที่ เพาะปลูกมีความอุดมสมบูรณ์

๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

อำเภอตะพานหิน มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา จำนวน ๒๐๐,๓๙๘ ไร่ ร้อยละ ๘๖.๑๘ รองลงมาคือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน ๑๔๙๗๖ ไร่ ร้อยละ ๖.๔๔ พืชไร่ จำนวน ๗๕๑๘ ไร่ ร้อยละ ๓.๒๓ ตารางที่ ๑๕ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

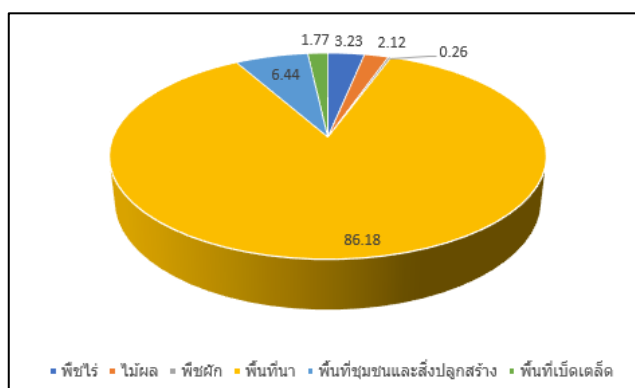
ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พืชไร่	๗๕๑๘	๓.๒๓
ไม้ผล	๔๙๓๙	๒.๑๒
พืชผัก	๕๙๗	๐.๒๖
พื้นที่นา	๒๐๐๓๙๘	๘๖.๑๘
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๔๙๗๖	๖.๔๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๔๑๐๗	๑.๗๗

(ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๕)



ภาพที่ ๑๔ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา: http://ro๘.1dd.go.th/web_pct/, พ.ศ.๒๕๖๕)



ภาพที่ ๑๕ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๕)

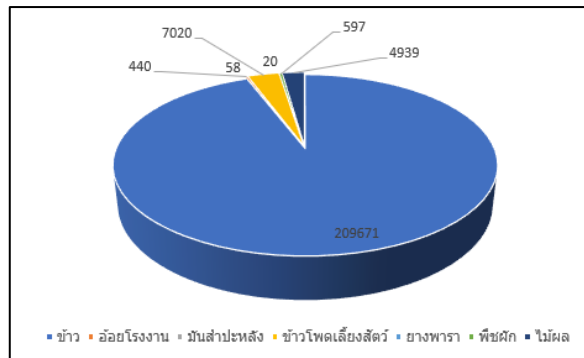
๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอตะพานหิน พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๒๐๙,๖๑๕ ไร่ รองลงมา คือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๗,๐๕๐ ไร่ และอ้อยโรงงาน มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๔๔๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๖ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ไร่) อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร								
	พื้นที่ทั้งหมด	ข้าว	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ยางพารา	พืชผัก	ไม้ผล	รวมทั้งหมด
คลองคูณ	๒๓,๙๘๖	๑๙,๒๘๘			๔๗๔		๕๗	๑๓๓	๒๐,๔๕๒
จิวราย	๒๘,๗๙๗	๑๗,๑๘๓					๗๐	๕๓๕	๑๗,๗๘๘
ดงตะขบ	๑๙,๙๐๓	๑๙,๗๔๑				๒๐	๓๐	๑๑๒	๑๙,๙๐๓
ทับหมัน	๓๑,๔๐๑	๑๘,๕๓๕	๒๕๕	๔๘	๕๐๐		๕๗	๑,๑๔๒	๒๐,๕๓๗
ทุ่งโพธิ์	๑๗,๗๐๓	๑๕,๘๐๔						๓๐	๑๕,๘๓๔
ไพรโรงโชน	๕,๗๑๑	๔,๓๒๑			๑		๖๐	๓๒๕	๔,๗๐๗
ไผ่หลวง	๘,๘๖๕	๔,๕๓๓			๔๖		๑๑๐	๔๓	๔,๗๓๒
วังสำโรง	๓๗,๖๑๙	๒๒,๙๓๒	๘๐	๑๐	๓๕๑๔		๘๒	๑๕๕๐	๒๘,๑๖๘
วังหลุม	๓๕,๔๐๘	๒๙,๔๒๘						๕๒	๒๙,๔๘๐
วังหว้า	๒๓,๙๘๖	๑๒,๒๑๕	๔๖		๑๗๔๕		๙๖	๕๖๕	๑๔,๖๖๗
หนองพยอม	๔๓,๔๐๓	๓๖,๘๓๔						๙๔	๓๖,๙๒๘
ห้วยเกตุ	๑๘,๒๑๙	๘,๗๒๔	๕๙		๒๔๐		๓๕	๓๕๘	๙,๔๑๖
ตะพานหิน	๓,๗๐๖	๑๓๓							๑๓๓
รวม	๒๙๘,๗๐๗	๒๐๙,๖๑๕	๔๔๐	๕๘	๗๐๒๐	๒๐	๕๙๗	๔๙๓๙	๒๒๒,๗๔๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๖



ภาพที่ ๑๖ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอดงพวน จังหวัดพิจิตร
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดงพวน, พ.ศ. ๒๕๖๖

๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ

อำเภอดงพวน มีกลุ่มสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ หลายกลุ่ม กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑๗ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน

ที่	ชื่อผู้ประกอบการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	ที่อยู่	ผลระดับดาว
๑	กลุ่มสมุนไพรไทยทุ่งทรายทอง	แผ่นประคบร้อนเอว	๔๗๗ ม.๙ ต.หนองพยอม อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๕
๒	กลุ่มสมุนไพรไทยทุ่งทรายทอง	แผ่นประคบร้อนถุงมือ	๔๗๗ ม.๙ ต.หนองพยอม อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๕
๓	สมุนไพรจันทร์หอม	สมุนไพรปรับอากาศ	๙๓๙ ม.๙๓๙ ถนนริมถนน ต.ดงพวน อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๕
๔	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน วาเบลล์ล่าช	JASMINE RICE SCRUB & CREAM (จัสมิน ไรซ์ สกรับ & ครีม)	๑๔๘ ม.๑ ต.วังหัว อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๕
๕	จักสานผักตบชวา บ้านทุ่งโพธิ์	กระเป๋ากกตบชวา	๑๐๕ ม.๔ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๕
๖	กลุ่มส่งเสริมอาชีพกล้วยตากโฮโซพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อสุขภาพ	กล้วยตากโฮโซพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อสุขภาพ	๘๑ ม.๑ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๕
๗	Handmade งานถักด้วยใจรัก	หมวกจระเข้	๙/๒ ม.๕ ต.ไผ่หลวง อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๔
๘	กลุ่มถักไหมญี่ปุ่น	กระเป๋ากกไหมญี่ปุ่น	๑๗ ซอย ๖ ถนนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ต.ดงพวน อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๔
๙	จักสานปอเฮ	กระเป๋ากกปอเฮ	๑๐๘/๑ ม.๒ ซอยเจ้าโกย ถนน- ต.วังหลุม อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๔
๑๐	กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์ผักตบชวาบ้านวังหลุม	กระเป๋ากกตบชวา	๓ ม.๓ ต.วังหลุม อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๔
๑๑	นางสาววรรณิภา ทับทอง	เสื้อผ้าสำเร็จรูปเด็กผู้หญิง	๑๕/๒ ม.๓ ต.คลองคูม อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๔
๑๒	กลุ่มเกษตรกรทำนาครบวงจรวังหลุม	ข้าวหอมทับทิมบุญมา	๕๘ ม.๕ ต.วังหลุม อ.ดงพวน จ.พิจิตร	๔

ที่	ชื่อผู้ประกอบการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	ที่อยู่	ผลระดับดาว
๑๓	กลุ่มส่งเสริมอาชีพกล้วยตาก ไฮโซพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อ สุขภาพ	ผงกล้วยน้ำว้าดิบเพื่อสุขภาพ	๘๑ ม.๑ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.ตะพานหิน จ. พิจิตร	๔
๑๔	กลุ่มส่งเสริมอาชีพกล้วยตาก ไฮโซพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อ สุขภาพ	กล้วยกวนหนึบหนับ	๘๑ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร	๔
๑๕	กลุ่มถ่านแปรรูป Charcoal Like	ถ่านอัดแท่ง	๕๒ ถนนเทวมงคล ต.ตะพานหิน อ. ตะพานหิน จ.พิจิตร	๓
๑๖	กลุ่มถ่านแปรรูป Charcoal Like	ถ่านดุดกลิ่น	๕๒ ถนนเทวมงคล ต.ตะพานหิน อ. ตะพานหิน จ.พิจิตร	๓
๑๗	กลุ่มถักจักสานยุพราช	ตะกร้าเอนกประสงค์	๑๗ ซอย ๔ ถนนชมภูริเวช ต.ตะพาน หิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร	๓
๑๘	กลุ่มจักสานหวาย-ไม้ไผ่ บ้าน ไพรโรงโชน	ตะกร้าดอกพิกุล	๕๕ ม.๒ ต.ไพรโรงโชน อ.ตะพานหิน จ. พิจิตร	๓
๑๙	กลุ่มตะกร้าเชือกมัดฟางและ พรมเอนกประสงค์ชุมชน ยุพราช	พรมเอนกประสงค์	๔๔ ซอย ๗ ถนนชมภูริเวช ต.ตะพาน หิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร	๒
๒๐	กลุ่มตะกร้าเชือกมัดฟางและ พรมเอนกประสงค์ชุมชน ยุพราช	รองเท้าใส่ในบ้าน	๔๔ ซอย ๗ ถนนชมภูริเวช ต.ตะพาน หิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร	๑

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗

ตารางที่ ๑๘ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๔๖
เครื่องดื่ม	๑
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๗
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๓๐
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑๑
รวม	

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗

ตารางที่ ๑๙ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอตะพานหิน

ที่	ชื่อกลุ่ม/องค์กรเกษตรกร	ประเภทของกลุ่ม/องค์กร	ที่ตั้ง/ที่ทำการ (หมู่ที่/ตำบล)	จำนวนสมาชิก (คน)	ลักษณะกิจการ/การประกอบการ
๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบุญมาล้อม ผลิตก้อนเชื้อเห็ด และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพืช	วิสาหกิจชุมชน	๑/คลองคูณ	๒๖	การผลิตพืช
๒	วิสาหกิจชุมชนเกษตรพัฒนาคุณภาพข้าว แปลงใหญ่คลองคูณ	วิสาหกิจชุมชน	๑/คลองคูณ	๑๐	การผลิตพืช
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตและขยายพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลจี่วราย	วิสาหกิจชุมชน	๑/จี่วราย	๔๒	การผลิตปัจจัยการผลิต
๔	วิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน บ้านน้ำโจนใต้	วิสาหกิจชุมชน	๕/จี่วราย	๗	การผลิตพืช
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม GAP บ้านใหม่สำราญ	วิสาหกิจชุมชน	๖/ดงตะขบ	๒๗	การผลิตพืช
๖	วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์และแปรรูปบ้านหนองคล่อ	วิสาหกิจชุมชน	๑๐/ดงตะขบ	๘	การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนบึงประดู่	วิสาหกิจชุมชน	๕/ทับหมัน	๒๐	การผลิตปัจจัยการผลิต
๘	วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยอัดเม็ดชุมชนพัฒนาบ้านบึงประดู่	วิสาหกิจชุมชน	๕/ทับหมัน	๖๗	การผลิตปัจจัยการผลิต
๑๐	วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพรเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน	วิสาหกิจชุมชน	๑/ทุ่งโพธิ์	๘	การผลิตพืช
๑๑	วิสาหกิจชุมชนหอมมะลิ ๑๐๕ ทุ่งโพธิ์	วิสาหกิจชุมชน	๓/ทุ่งโพธิ์	๑๕	การผลิตปัจจัยการผลิต
๑๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผักตบชวาบ้านทุ่งโพธิ์	วิสาหกิจชุมชน	๔/ทุ่งโพธิ์	๑๖	เครื่องจักสาน
๑๓	วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานบ้านคลองเจ๊กเสียง	วิสาหกิจชุมชน	๑/ไทรโรงโขน	๑๓	เครื่องหนัง และกระเป๋
๑๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานหวาย-ไม้ไผ่บ้านไทรโรงโขน	วิสาหกิจชุมชน	๒/ไทรโรงโขน	๒๖	เครื่องจักสาน
๑๕	วิสาหกิจชุมชนบ้านเกษตรหัตถกรรมและสมุนไพร	วิสาหกิจชุมชน	๑/วังหลุม	๑๐	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
๑๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานปอเฮบ้านวังหลุม	วิสาหกิจชุมชน	๒/วังหลุม	๑๘	เครื่องจักสาน
๑๗	วิสาหกิจชุมชนจักสานผักตบชวาวังหลุม	วิสาหกิจชุมชน	๓/วังหลุม	๑๔	เครื่องจักสาน
๑๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปั่นชีวิตรายได้	วิสาหกิจชุมชน	๕/วังหลุม	๕	การผลิตสินค้าอื่นๆ
๑๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลาสามบ้านวังหว่า	วิสาหกิจชุมชน	๑/วังหว่า	๒๔	การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
๒๐	วิสาหกิจชุมชนวาเบลล์ล่าช (WABELLAS)	วิสาหกิจชุมชน	๑/วังหว่า	๒๔	การผลิตสินค้าอื่นๆ
๒๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านป่าแดง	วิสาหกิจชุมชน	๑/หนองพยอม	๑๖	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื่อผ้า
๒๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรไทยทุ่งทรายทอง	วิสาหกิจชุมชน	๙/หนองพยอม	๑๔	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ที่	ชื่อกลุ่ม/องค์กรเกษตรกร	ประเภทของกลุ่ม/องค์กร	ที่ตั้ง/ที่ทำการ (หมู่ที่/ตำบล)	จำนวนสมาชิก (คน)	ลักษณะกิจการ/การประกอบการ
๒๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเขาพนมขาว	วิสาหกิจชุมชน	๙/หนองพยอม	๘	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า
๒๔	วิสาหกิจชุมชนสานเส้นพลาสติกบ้านโพธิ์ลอย	วิสาหกิจชุมชน	๔/ห้วยเกตุ	๑๕	เครื่องจักสาน
๒๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโรงสีสวัสดิการชุมชนบ้านจั่วรายตำบลห้วยเกตุ	วิสาหกิจชุมชน	๕/ห้วยเกตุ	๕๐	การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
๒๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำดื่มสวัสดิการชุมชน	วิสาหกิจชุมชน	๕/ห้วยเกตุ	๔๐	เครื่องดื่ม
๒๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม	วิสาหกิจชุมชน	ตะพานหิน	๑๙	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
๒๘	วิสาหกิจชุมชนThai Herbal Cosmetic	วิสาหกิจชุมชน	ตะพานหิน	๗	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
๒๙	วิสาหกิจชุมชนคนเอาถ่านบ้านหัวदान	วิสาหกิจชุมชน	ตะพานหิน	๗	การผลิตสินค้าอื่นๆ

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๒๐ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อ	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก	ประธาน
	หมู่ที่	ตำบล		
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสานเส้นพลาสติกบ้านโพธิ์ลอย	๔	ห้วยเกตุ	๑๐	นางลำพึง ภูริยวงศ์สุข
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร TP Selected	๙	วังหลุม	๑๕	นายรัชชา แดงทองดี
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนเทศบาล ๒ สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์		ตะพานหิน	๒๐	นายธนภัทร แสงจิรสิน
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดเขารวก	๕	วังหลุม	๒๒	ด.ช.ณัฐพงศ์ มงคลทรัพย์
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวังหลุมสามัคคี	๓	วังหลุม	๑๔	นางอ่อมแก้ว ดลสา
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพัฒนาป่าแดง	๑	หนองพยอม	๑๐	นางสังวร เหลืองสนิท
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรสัมมาชีพไข่เค็มบ้านวังหลุม	๕	วังหลุม	๑๕	นางสายบังคำดี
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขนมไทยบ้านห้วยสลิด	๗	ห้วยเกตุ	๘	นางอุทุมพร สายทองสุข
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านไผ่หลวง	๑	ไผ่หลวง	๑๐	นางเกสร ออมกลิ่น
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านวังสำโรง	๒	วังสำโรง	๑๐	นายโชติพิพัฒน์ พิทักษ์

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน,พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๒๑ ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอดะพวนหิน จังหวัดพิจิตร

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๕ ตำบลทับหมัน		๕	ทับหมัน	๓๐	นายอนันต์ เอมสาร
แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองคูณ		๑	คลองคูณ	๓๐	นางบุญทิม ยมจันทร์
แปลงใหญ่ข้าวสหกรณ์การเกษตรดะพวนหิน จำกัด		๒	ห้วยเกตุ	๓๐	นายอิทธิกร สุขโด้
แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ ตำบลจี่วราย		๑	จี่วราย	๓๐	นายพิษณุ อรรคนิवास

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพิจิตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

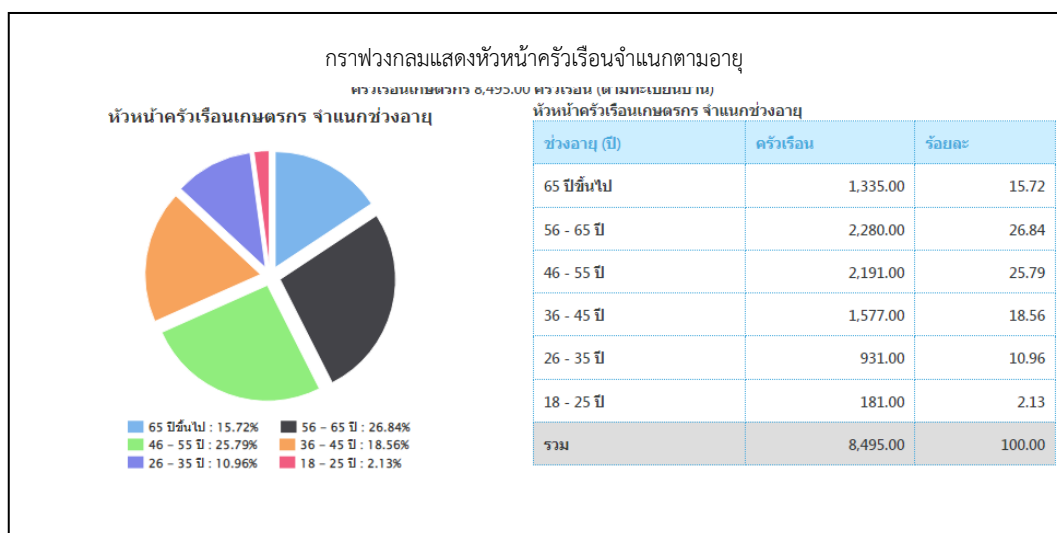
(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

อำเภอตะพานหิน มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๘,๔๙๕ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือน เกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๒,๒๘๐ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘๔ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๙ อายุระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๒ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๓๓๕	๑๕.๗๒
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๒๘๐	๒๖.๘๔
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๑๙๑	๒๕.๗๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๑,๕๗๗	๑๘.๕๖
๒๖ - ๓๕ ปี	๙๓๑	๑๐.๙๖
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๘๑	๒.๑๓
รวม	๘,๔๙๕	๑๐๐

ที่มา : http://www.aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑, พ.ศ. ๒๕๖๕



ภาพที่ ๑๗ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : http://www.aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑, พ.ศ. ๒๕๖๗)

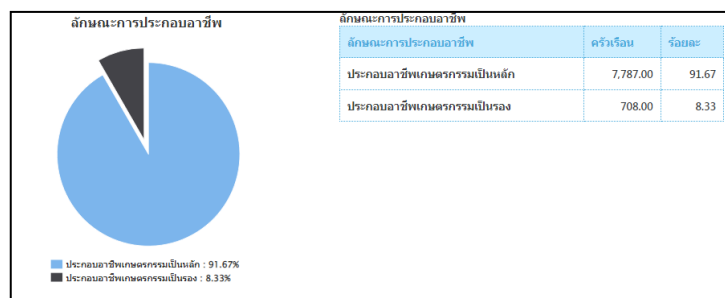
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอตะพานหิน มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๗,๗๘๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๖๗ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๗๐๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓%

ตารางที่ ๒๓ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๗,๗๘๗	๙๑.๖๗
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๗๐๘	๘.๓๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๑๘ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑ พ.ศ. ๒๕๖๗)

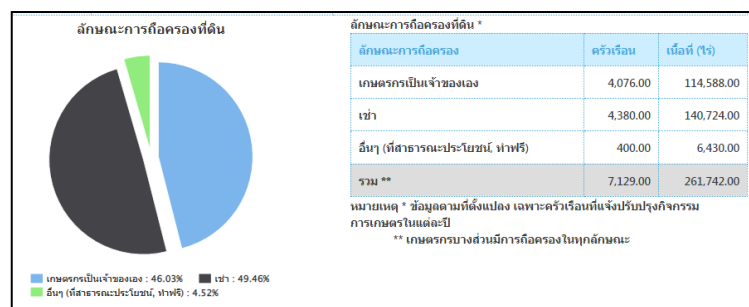
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอตะพานหิน ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเช่า จำนวน ๔,๓๘๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔๔ รองลงมาคือ เจ้าของเอง จำนวน ๔,๐๗๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๗ และอื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๔๐๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๔ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๔,๐๗๖	๖๑.๔๔
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๔,๓๘๐	๕๗.๑๗
เช่า	๔๐๐	๕.๖๑
รวม	๗,๑๒๙	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๑๙ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๓ พ.ศ. ๒๕๖๗)

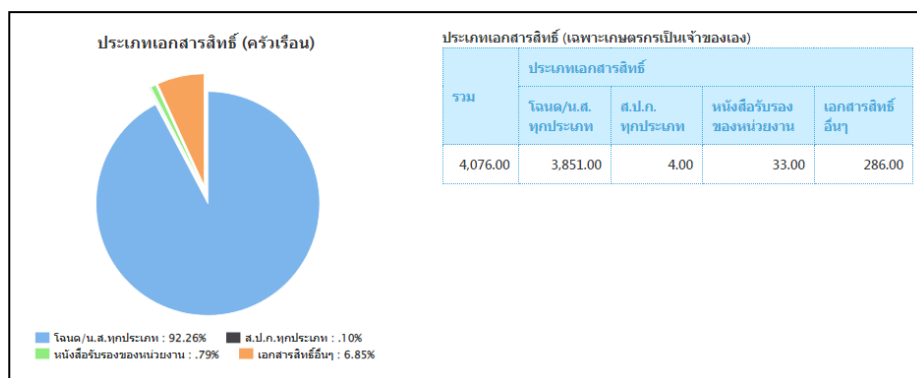
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอตะพานหินมีการถือครองที่ดิน แบบเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๓,๘๕๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๔๘ แบบเอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๒๘๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐๒ รองลงมาคือ หนังสือรับรองของหน่วยงานจำนวน ๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๑ และ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๕ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๓,๘๕๑	๔	๓๓	๒๘๖	๔,๐๗๖

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๒๖ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๓, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอตะพานหิน มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๔ กลุ่ม มีสมาชิก ๕๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๔ กลุ่ม มีสมาชิก ๔๒ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๒ กลุ่ม สมาชิก ๔๒ ราย วิสาหกิจชุมชน ๒๙ แห่ง สมาชิก ๕๕๖ ราย

ตารางที่ ๒๖ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	แห่ง	สมาชิก	แห่ง	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก
คลองคูณ							๑	๗				
จั่วราย							๒	๑๔				
ดงตะขบ							๓	๒๑				
ทับหมัน							๓	๒๑				
ทุ่งโพธิ์			๑	๑๐			๓	๒๑				
ไทรโรงโขน							๒	๑๔				
ไผ่หลวง	๑	๒๐	๑	๒๐			๑	๗				
วังสำโรง	๑	๒๐					๒	๑๔				
วังหลุม	๒	๔๐	๒	๔๐	๑	๒๒	๔	๒๘				
วังหว่า							๑	๗				
หนองพยอม			๑	๒๐			๕	๓๕				
ห้วยเกตุ			๒	๔๐			๒	๑๔				
ตะพานหิน					๑	๖๔	๔	๒๘				
รวม												

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗

(๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอตะพานหิน มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๒๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๓ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๒ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑๒ ศูนย์

ตารางที่ ๒๗ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช. .	ศคปช.	ศบกด .	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ		
						กษ.	ปศุ	ปฏิรูป
ตะพานหิน		๓						
จั่วราย	๑	๓		๑	๑			
ห้วยเกตุ		๑	๑		๑			
ไทรโรงโขน		๑			๑			
หนองพยอม		๑			๑			
ทุ่งโพธิ์		๑			๑			
ดงตะขบ		๑			๑			
คลองคูณ		๑	๑		๑			
วังสำโรง		๑			๑			
วังหว่า		๑			๑			
วังหลุม		๒			๑			
ทับหมัน		๒	๑	๑	๑			
ไผ่หลวง		๒	๑		๑			
รวม	๑	๒๑	๓	๒	๑๒			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๓) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอตะพานหิน มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๒๔๒ คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๙๑ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๖๖ ราย และอาสาปศุสัตว์ ๖๐ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม บางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	หน่วยงาน / อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร	ครู	ประมง	อาสา	หมอ	เกษตร	สหกรณ์	เศรษฐกิจ	อาสาสมัคร
ตะพานหิน			๑						
จี่วราย	๑	๒	๒	๔	๔	๘			
ห้วยเกตุ		๑	๒	๘	๓	๙		๑	
ไพรโรงโชน				๓	๑	๓			
หนองพยอม				๙	๖	๑๑			
ทุ่งโพธิ์				๕	๗	๗			
ดงตะขบ			๓	๔	๗	๑๐	๑		
คลองคูณ				๔	๖	๗			
วังสำโรง	๒	๑	๒	๕	๕	๗			
วังหว่า				๕	๖	๗	๑		
วังหลุม			๒	๖	๑๑	๑๐			
ทับหมัน	๑	๒		๔	๕	๖			
ไผ่หลวง				๓	๕	๖			
รวม	๔	๖	๑๒	๖๐	๖๖	๙๑	๒	๑	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๔) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอตะพานหิน มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอตะพานหิน มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๑๓ คน

ตารางที่ ๒๙ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
จี่วราย	๒	นายพิษณุ อรรคนิवास นายองอาจ ชุมมาต	หมู่ที่ ๑ ตำบลจี่วราย
คลองคูณ	๑	นายผดุง เครือบุษผา	หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองคูณ
ทับหมัน	๒	นางสมพร สุภาพเนตร นายอนันต์ เอ็มสาร	หมู่ ๕ ตำบลทับหมัน
หนองพยอม	๑	นายสมนึก จันทร์จร	หมู่ ๙ ตำบลหนองพยอม
วังหลุม	๑	นางอ่อมแก้ว ดลส	หมู่ ๓ ตำบลวังหลุม
ไทรโรงโชน	๑	นางสมบัติ กรุดมหาราช	หมู่ ๒ ตำบลไทรโรงโชน
ดงตะขบ	๑	นายณรงค์ คำดี	หมู่ ๖ ตำบลดงตะขบ
วังสำโรง	๑	นายบุญเสริม คำวิลานนท์	หมู่ ๓ ตำบลวังสำโรง
วังหลุม	๑	นายสุชาติ แดงทองดี	หมู่ ๙ ตำบลวังหลุม ตำบล
ตะพานหิน	๑	นางรัชณี เอี่ยมสอาด	ตะพานหิน
ไผ่หลวง	๑	นายสุริยนต์ พรหมชี	หมู่ ๖ ตำบลไผ่หลวง
รวม	๑๓		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๕) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอตะพานหิน

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายพิษณุ อรรคนิवास เบอร์โทรศัพท์ : ๐๙๓-๒๒๙๒๕๔๖

บ้านต้นชุมแสง หมู่ที่ ๑ ตำบลจี่วราย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

สถานการณ์ของพื้นที่ : อำเภอตะพานหิน มีเกษตรกรในพื้นที่ตำบลจี่วราย อยู่ในเขตชลประทานเกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่ปลูกข้าว ร้อยละ ๙๐ เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตข้าวเพื่อขายให้กับโรงสี ปัญหาที่พบ เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ยังไม่มีคุณภาพที่จะเก็บไว้ทำเมล็ดพันธุ์ และปัจจัยการผลิตสูง และอัตราการใช้น้ำสูง ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสุขภาพของเกษตรกรมีสารพิษตกค้างในเลือดสูง ความสมบูรณ์ของดินไม่ดีประกอบกับน้ำไม่เพียงพอ ทั้งที่พื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน

สถานการณ์ของพื้นที่ : เป็นศพก. ที่ตั้งขึ้นใหม่ เน้นกิจกรรมการผลิตและแปรรูปข้าว

แนวทางการพัฒนา : ๑. ประชุมหาแนวทางในการทำงานร่วมกันของศพก. และศพก.เครือข่าย

๒. พัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ โดยให้ศพก.เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม

๓. ติดตามการดำเนินงานร่วมกันของศพก. และศพก.เครือข่าย

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : ๑. เป็นศูนย์เรียนรู้ในการผลิตและแปรรูปข้าว เพราะเป็นศูนย์ข้าวชุมชนมาก่อน

๒. วิทยากรมีความรู้ในการคัดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวแบบลดต้นทุน

ฐานการเรียนรู้ :

ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ การวิเคราะห์ดิน



ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตเมล็ดพันธุ์



ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การผลิตสารชีวภัณฑ์



ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ ศาสตร์พระราชา



ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ เรียนรู้การขยายพันธุ์พืช



แปลงเรียนรู้ : ด้านการผลิตข้าว



ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๘ ศูนย์

ตารางที่ ๓๐ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์ เครือข่าย	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์จัดการดินปุ๋ย ชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๑	จั่วราย	นายองอาจ ชูมมาต	๐๘๖๗๓๗๖๒๗๕
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน(ศูนย์ขยาย)	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.)	๗	ห้วยเกตุ	นายชาญ ฉัตรมงคล	๐๘๙๖๔๒๗๘๖๒
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน(ศูนย์หลัก)	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.)	๕	ทับหมัน	นางสมพร สุภาพเนตร	๐๘๙๒๖๗๓๕๓๒
๔	ส่งเสริมการเกษตร แปลงใหญ่	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๕	ทับหมัน	นายสมจิตร รุ่งอินทร์	๐๘๓๙๕๕๕๑๒๘
๕	ศูนย์ส่งเสริมและ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ชุมชนตำบลจั่วราย	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	จั่วราย	นายประสงค์ ชูรส	๐๘๘๑๖๖๙๒๒๗
๖	ศูนย์ข้าวชุมชนบึง ประดู่	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๕	ทับหมัน	นายอนันต์ เอ็มสาร	๐๘๕๐๕๐๗๖๙๔
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม สมุนไพรไทยทุ่ง ทรายทอง	ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	๙	หนอง พยอม	นายสมนึก จันทร์จร	๐๘๑๖๐๔๒๗๐๑
๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม GAP บ้านใหม่ สำราญ	ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	๖	ดงตะขบ	นายณรงค์ คำดี	๐๘๙๕๖๗๑๑๑๖
๙	กลุ่มแปลงใหญ่ (นา ข้าว) เกษตรร่วมใจ พัฒนา	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	คลอง คูณ	นางบุญทิมา ยมจันทร์	๐๙๕๖๐๑๐๕๕๓
๑๐	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้าน สามบึงบาตร	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๓	วังสำโรง	นายบุญเสริม คำวิลานนท์	๙๙๒๙๑๙๒๐๘
๑๑	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวปลอดภัยตำบล วังหลุม	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๙	วังหลุม	นายสุชาติ แดงทองดี	๐๘๑๑๑๔๑๑๗๐

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑๒	วิสาหกิจชุมชน สมุนไพรจันทร์หอม	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร		ตะพานหิน	นางรัชนี เอี่ยมสอาด	๐๘๑๑๔๘๑๔๔๐
๑๓	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ชะอมไร่หนาม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	ไผ่หลวง	นายสุริยนต์ พรหมชี	๐๘๒๘๘๗๑๑๙๕
๑๔	ข้าวหอมมะลิบ้านทุ่งโพธิ์	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๓	ทุ่งโพธิ์	นายสมบุญ ศรีสงเสริมสกุล	๐๘๕๒๒๘๒๘๕๑
๑๕	เกษตรกรผู้ปลูก พืชผัก สมุนไพรบ้าน หาดแดงโม	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๔	ไผ่หลวง	นางประเสริฐ สุขพัฒน์	๐๘๑๖๐๕๕๗๔๒
๑๖	วิสาหกิจชุมชนคน เอากลั่นบ้านหัวตาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร		ตะพานหิน	นางบุญนิศา ธนพงศ์พันธ์	๐๘๖๖๕๙๒๙๙๔
๑๗	วิสาหกิจชุมชนถัก จกรสานและผลิต อาหารครบวงจร ยุพราช	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร		ตะพานหิน	นางสำเนียง ขาวละมูล	๐๘๑๕๓๒๕๔๒๔
๑๘	วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์กระเป๋ แฟชั่นบ้านคลองเจ็ก เสียด	อื่นๆ	๑	ไทรโรง โชน	นางจิรวิญญา โพธิ์ไทย	๐๖๓๖๕๓๗๒๙๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

กิจกรรมข้าว

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๕๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๘๕๐ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๘๒๐ กก./ไร่ เป็น ๙๕๐ กก./ไร่ (๑๕ %)
- เป้าหมายรายได้ ๖,๐๘๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๓,๘๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

- พัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร
- เกิดการเชื่อมโยงการตลาด มีการซื้อขายที่เป็นธรรม
- กลุ่มมีความเข้มแข็ง สมาชิกพึ่งตนเองได้

ตารางที่ ๓๓ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่สหกรณ์การเกษตรตะพานหิน จำกัด จังหวัดพิจิตร

งาน/กิจกรรม	ปริมาณงาน/เงิน (หน่วยงบประมาณ)	แหล่ง งบประมาณ	ปี 2565															ปี 2566															ผู้รับผิดชอบ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
			ต.ค.					พ.ย.					ธ.ค.					ม.ค.					ก.พ.					ม.ค.						เม.ย.					พ.ค.					ม.ย.					ก.ค.					ส.ค.					ก.ย.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗

๔. แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลจี่วราย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ที่อยู่ หมู่ ๑ ตำบลจี่วราย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

กิจกรรมข้าว

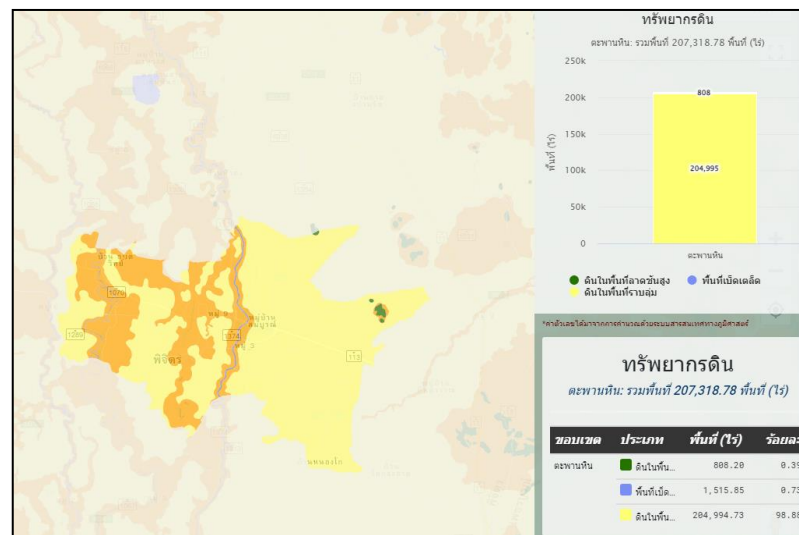
- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๔๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๘๓๐ บาท
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๘๑๐ กก./ไร่ เป็น ๙๐๐ กก./ไร่
- เป้าหมายรายได้ ๕,๗๖๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๓,๘๓๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

- พัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร
- เกิดการเชื่อมโยงการตลาด มีการซื้อขายที่เป็นธรรม
- กลุ่มมีความเข้มแข็ง สมาชิกพึ่งตนเองได้



ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๒๓ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

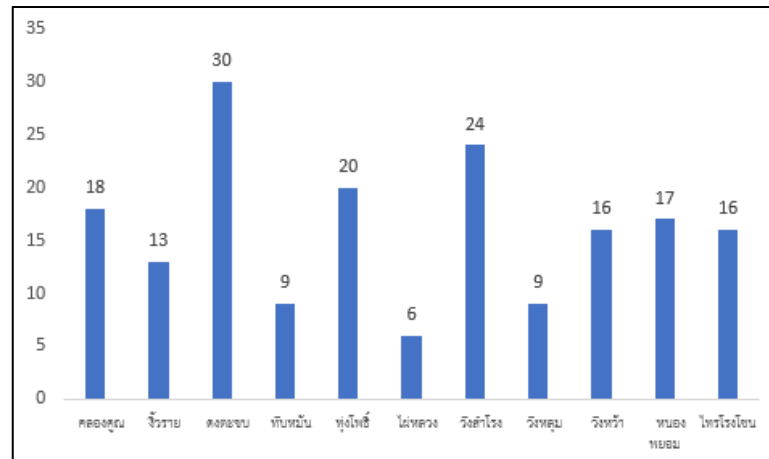
๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอตะพานหิน เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝน และน้ำชลประทานในการทำการเกษตรเป็นหลัก แหล่งน้ำ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

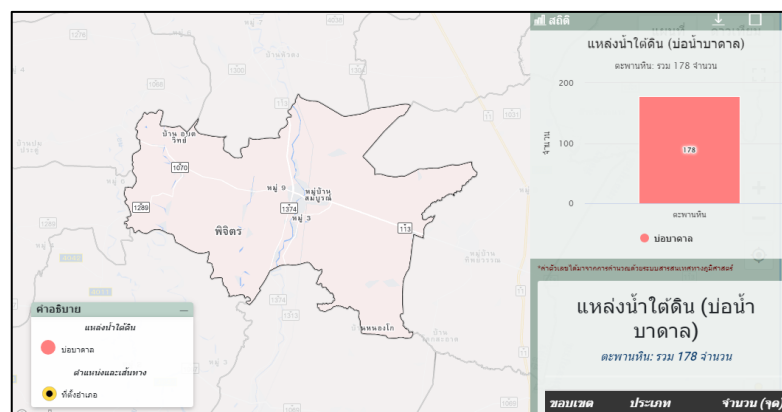
แหล่งน้ำใต้ดิน อำเภอตะพานหิน มีแหล่งน้ำใต้ดิน จำนวน ๑๗๘ บ่อ ดังนี้

- ตำบลคลองคูณ จำนวน ๑๘ บ่อ
- ตำบลจั่วราย จำนวน ๑๓ บ่อ
- ตำบลดงตะขบ จำนวน ๓๐ บ่อ
- ตำบลทับหมัน จำนวน ๙ บ่อ
- ตำบลทุ่งโพธิ์ จำนวน ๒๐ บ่อ
- ตำบลไผ่หลวง จำนวน ๖ บ่อ
- ตำบลวังสำโรง จำนวน ๒๔ บ่อ
- ตำบลวังหลุม จำนวน ๙ บ่อ

- ตำบลวังห้ว จำนวน ๑๖ บ่อ
- ตำบลหนองพยอม จำนวน ๑๗ บ่อ
- ตำบลไพรโรงโชน จำนวน ๑๖ บ่อ



ภาพที่ ๒๔ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๒๕ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

แหล่งน้ำผิวดิน

๑. แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำน่าน ไหลจากทิศเหนือไปทิศใต้ ระยะทาง ๑๗ กม. มีลำน้ำสาขาที่สำคัญ ๓ สาย คือ คลองห้วยจ้อย คลองสันเทา คลองบางไผ่

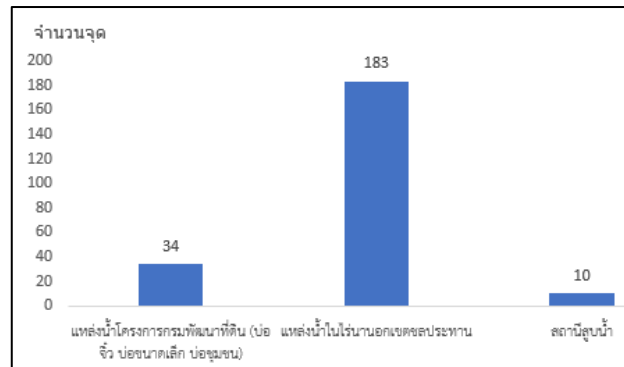
แม่น้ำพิจิตร ทางเดินเก่าของแม่น้ำน่าน อยู่ฝั่งตะวันตกไหลจากอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ผ่านตำบลวังสำโรง ทับหมัน ไปยังอำเภอโพทะเล ระยะทาง ๑๕ กม.

๒. โครงการชลประทาน

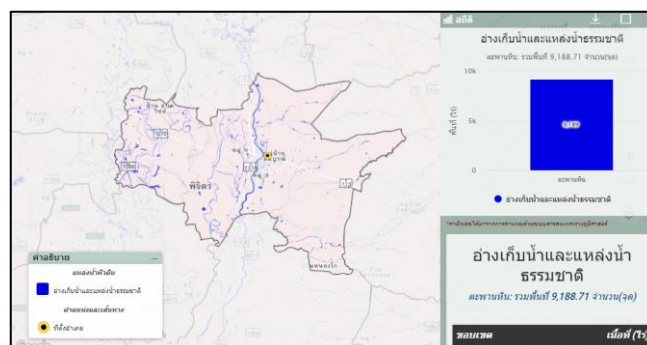
คลองชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาตงเศรษฐี และท่าบัว อยู่ฝั่งตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยเกตุ วังห้ว ทับหมัน วังสำโรง คลองคูณ และไพรโรงโชนบางส่วน พื้นที่การเกษตร ๙๕,๔๕๔ ไร่ คลองท่าปอ วังห้ว วังไคร้ เป็นคลองกึ่งน้ำชลประทานไหลแนวเหนือ-ใต้ ระยะทาง ๑๖ กม.

๓. โครงการสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้า มีจำนวน ๕ แห่ง มีพื้นที่การเกษตร จำนวน ๘,๗๐๐ ไร่ มีรายละเอียดดังนี้
 ตำบลจัวราย ๓ แห่ง คือ หมู่ที่ ๑,๕,๖ ตำบลไพรโรงโซน ๒ แห่ง คือ หมู่ที่ ๓,๒
๔. แหล่งน้ำอื่น จากข้อมูล กชช. ๒ ค. และ จปฐ. พ.ศ. ๒๕๕๕

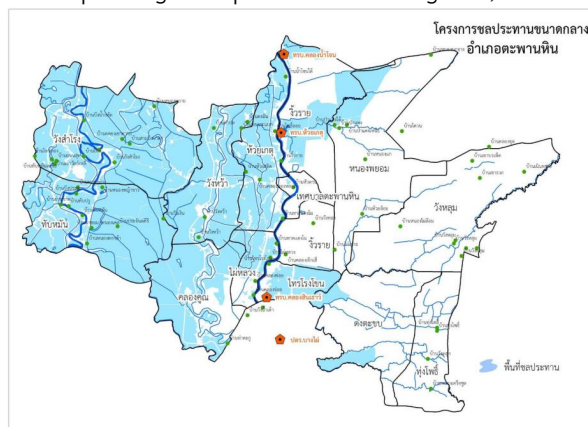
๔.๑ บ่อบาดาลสาธารณะ	๑๒๘ บ่อ
๔.๒ บ่อบาดาลส่วนตัว	๓,๑๘๓ บ่อ
๔.๓ บ่อน้ำตื้นสาธารณะ	๒๕๖ บ่อ
๔.๔ บ่อน้ำตื้นส่วนตัว	๑,๕๖๐ บ่อ
๔.๕ สระน้ำสาธารณะ	๑๓๓ สระ



ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
 (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๒๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
 (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๒๘ แสดงแหล่งน้ำชลประทานอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
 (ที่มา : กรมชลประทาน, พ.ศ.๒๕๖๖)

๑.๓ สีน้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้าน้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ด้วยว่า ไม่มี)

ไม่มี

๑.๔ สีน้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ชนิดสินค้าน้าข้าว

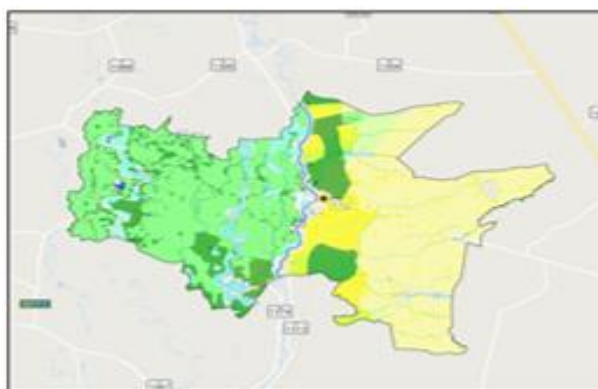
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอตะพานหินมีพื้นที่ที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๒๔๑,๒๑๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๒๑,๕๘๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓๙ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๑๙,๖๓๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๙

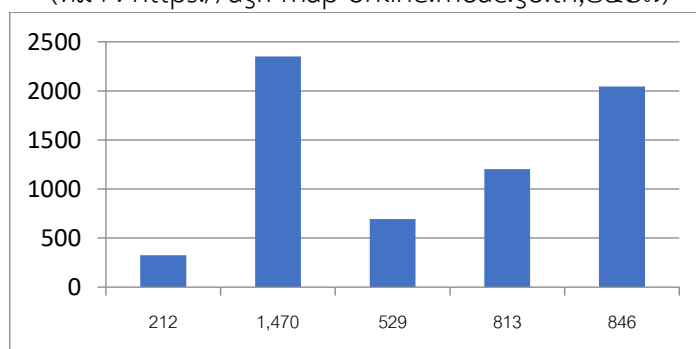
ตารางที่ ๓๗ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ที่เหมาะสมสูง	121,583	
■ เหมาะสมสูง (ปลูก)	77,958	32.31
■ เหมาะสมสูง (คงเหลือ)	43,625	18.08
พื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง	119,632	
■ เหมาะสมปานกลาง (ปลูก)	90,347	37.45
■ เหมาะสมปานกลาง (คงเหลือ)	29,285	12.14
รวม	241,216	100



ภาพที่ ๒๙ แสดงพื้นที่เพาะปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่างๆ

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๓๐ แสดงระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗)

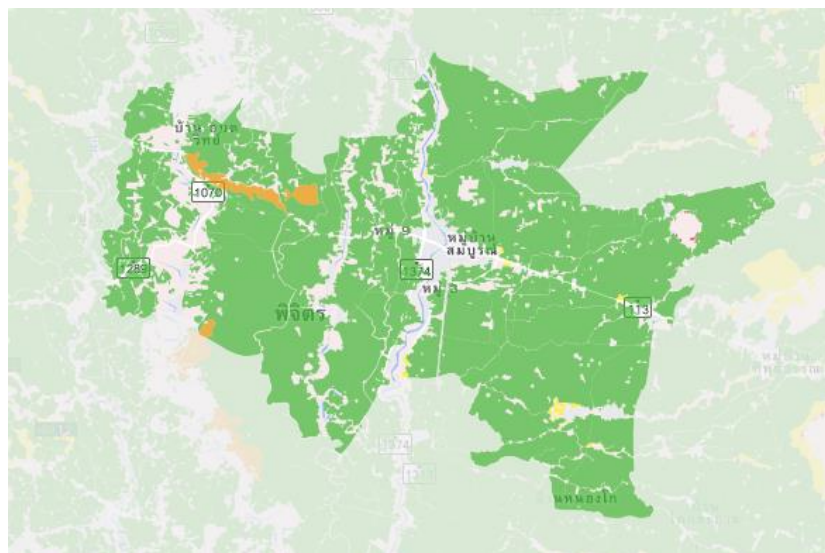
(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๒๐๐,๙๓๖ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลหนองพยอม จำนวน๓๖,๒๙๕ไร่ รองลงมาคือตำบลวังหลุม จำนวน ๓๐,๐๔๗ ไร่ และตำบลวังสำโรง จำนวน ๒๐,๙๗๙ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว(ไร่)
๑	ตะพานหิน	๘๔
๒	จี่วราย	๑๗,๖๔๑
๓	ห้วยเกตุ	๗,๒๐๐
๔	ไทรโรงเขิน	๔,๒๙๗
๕	หนองพยอม	๓๖,๒๙๕
๖	ทุ่งโพธิ์	๑๔,๔๑๙
๗	ดงตะขบ	๑๙,๔๕๙
๘	คลองคูณ	๑๘,๓๕๔
๙	วังสำโรง	๒๐,๙๗๙
๑๐	วังหว่า	๑๐,๗๒๑
๑๑	วังหลุม	๓๐,๐๔๗
๑๒	ทับหมัน	๑๗,๓๔๖
๑๓	ไผ่หลวง	๔,๐๘๘
	รวม	๒๐๐,๙๓๖

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗



ภาพที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอตะพานหิน
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗)

(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๒๒๒,๑๕๒ ไร่

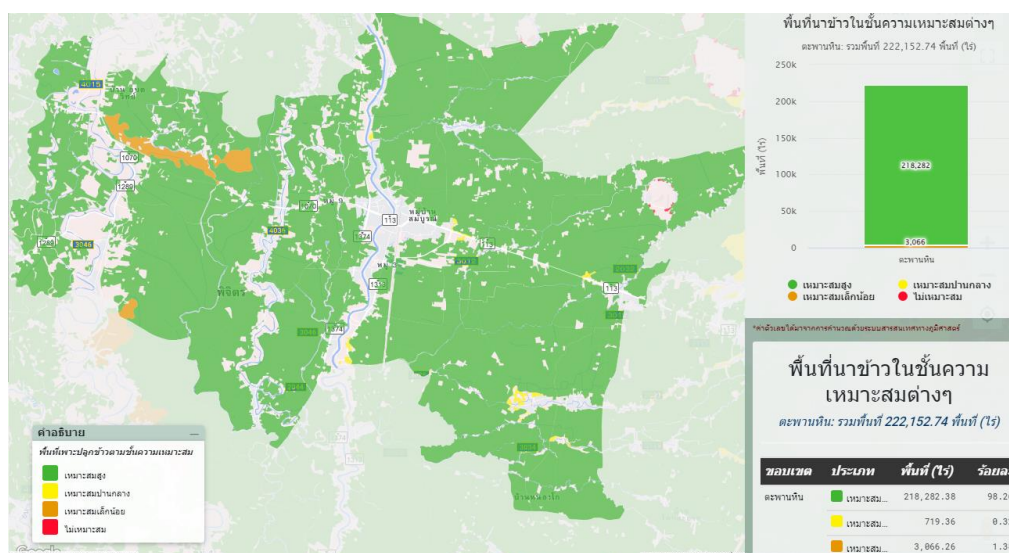
แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๒๑๘,๒๘๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๒๖

พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๗๑๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๒ และ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓,๐๖๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

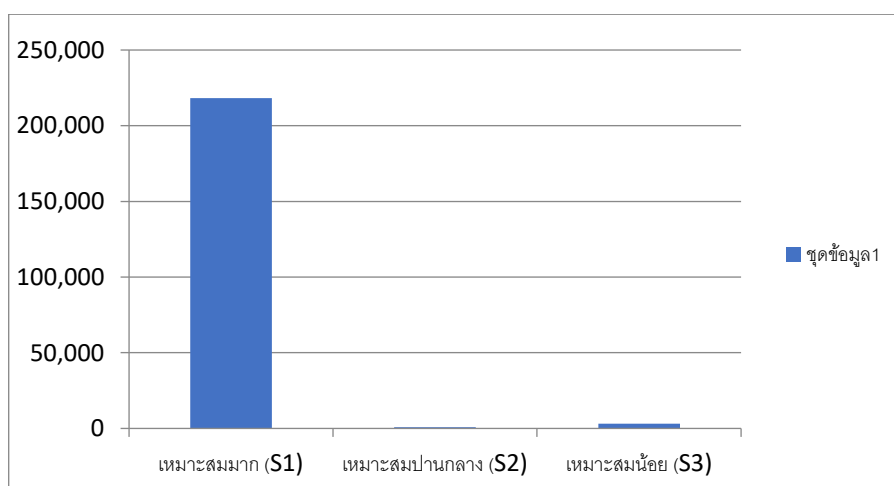
ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว(ไร่)			
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวม	๒๑๘,๒๘๒	๗๑๙	๓,๐๖๖	๒๒๒,๑๕๒

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๓๒ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๓๓ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

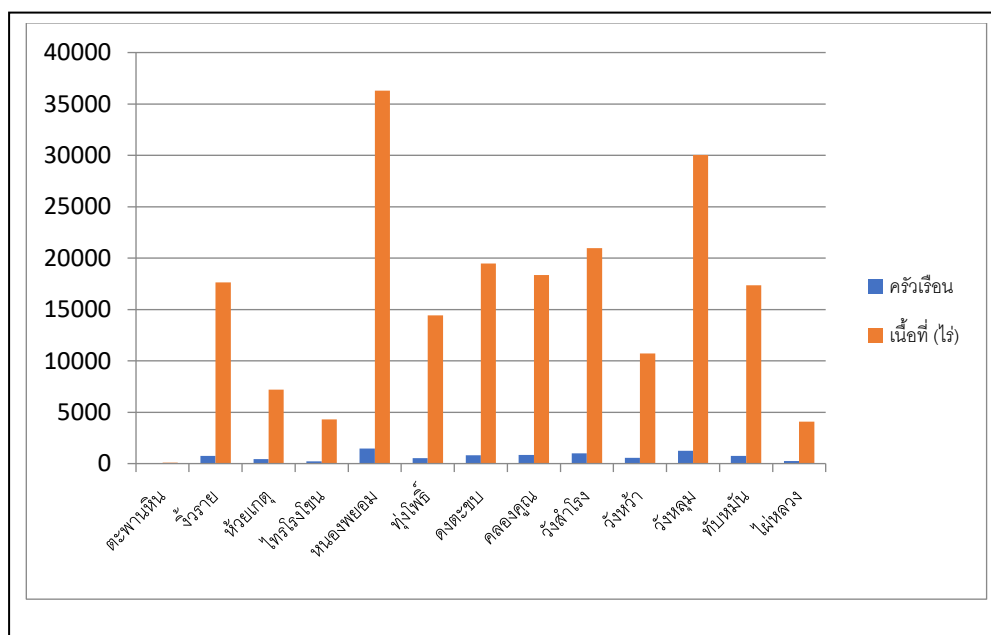
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๒๐๐,๙๓๖ ไร่ ๘,๔๙๑ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ ตำบลหนองพะยอม จำนวน ๓๖,๒๕๕ ไร่ จำนวน ๑,๔๗๐ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลวังหลุม จำนวน ๓๐,๐๔๗ ไร่ ๑,๒๔๖ ครัวเรือน และตำบลวังสำโรง จำนวน ๒๐,๙๗๙ ไร่ ๙๙๘ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๐ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ตะพานหิน	๗	๘๔.๕	๘๔.๕	๖๗.๖	๐.๘
จี่วราย	๗๖๐	๑๗,๖๔๑.๙๒	๑๗,๖๔๑.๙๒	๑๔๑๑๓.๕๔	๐.๘
ห้วยเกตุ	๔๓๖	๗,๒๐๐.๕๗	๗,๒๐๐.๕๗	๕๗๖๐.๔๕๖	๐.๘
ไพรโรงโชน	๒๑๒	๔,๒๙๗.๓๗	๔,๒๙๗.๓๗	๓๔๓๗.๘๙๖	๐.๘
หนองพะยอม	๑,๔๗๐	๓๖,๒๕๕.๘๘	๓๖,๒๕๕.๘๘	๒๑๗๗๗.๕๓	๐.๖
ทุ่งโพธิ์	๕๒๙	๑๔,๔๑๙.๒๕	๑๔,๔๑๙.๒๕	๘๖๕๑.๕๕	๐.๖
ดงตะขบ	๘๑๓	๑๙,๔๕๙.๓๐	๑๙,๔๕๙.๓๐	๑๑๖๗๕.๕๘	๐.๖
คลองคูณ	๘๔๖	๑๘,๓๕๔.๔๕	๑๘,๓๕๔.๔๕	๑๔๖๘๓.๕๖	๐.๘
วังสำโรง	๙๙๘	๒๐,๙๗๙.๘๘	๒๐,๙๗๙.๘๘	๑๖๗๘๓.๙	๐.๘
วังหว่า	๕๗๖	๑๐,๗๒๑.๐๑	๑๐,๗๒๑.๐๑	๘๕๗๖.๘๐๘	๐.๘
วังหลุม	๑,๒๔๖	๓๐,๐๔๗.๓๕	๓๐,๐๔๗.๓๕	๒๔๐๓๗.๘๘	๐.๖
ทับหมัน	๗๕๒	๑๗,๓๔๖.๓๙	๑๗,๓๔๖.๓๙	๑๓๘๗๗.๑๑	๐.๘
ไผ่หลวง	๒๔๘	๔,๐๘๘.๗๕	๔,๐๘๘.๗๕	๓๒๗๑	๐.๘
รวม	๘,๔๙๑	๒๐๐,๙๓๖.๖๒	๒๐๐,๙๓๖.๖๒	๑๔๖,๗๑๔	๑๔๖,๗๑๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗



ภาพที่ ๓๔ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

เป็นวิธีการทำนาที่มีการนำเมล็ดข้าวไปเพาะในแปลงที่เตรียมไว้ (แปลงกล้า) ให้งอกเป็นต้นกล้า แล้วถอนต้นกล้าไปปักดำในกระถางนาที่เตรียมไว้ และมีการดูแลรักษาจนให้ผลผลิต การทำนาดำนิยมในพื้นที่ที่มีแรงงานเพียงพอ

การทำนาดำ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การเตรียมดิน การเตรียมดินสำหรับการทำนา ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม เช่น น้ำ ภูมิอากาศ ลักษณะพื้นที่ ตลอดจนแบบวิธีการทำนา และเครื่องมือการเตรียมดินที่แตกต่างกัน

การเตรียมดินแยกได้เป็น ๒ ขั้นตอนคือ

๑. การไถตะ และไถแปร

การไถตะคือ การไถพลิกหน้าดินครั้งแรกเพื่อกำจัดวัชพืช และตากดินให้แห้ง

การไถแปร คือการไถครั้งที่สองโดยไถขวางแนวไถตะ เพื่อย่อยดินและคลุกเคล้าฟาง วัชพืช ฯลฯ ลงไปในดิน การไถด้วยแรงงานสัตว์ เช่น วัว ควาย รถไถเดินตาม รถแทรกเตอร์

๒. การคราดหรือใช้ลูกทุบ คือการกำจัดวัชพืช ตลอดจนการทำให้ดินแตกตัว และเป็นเทือกพร้อมที่จะปักดำได้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ทำต่อจากขั้นตอนที่ ๑ และขังน้ำไว้ระยะหนึ่ง เพื่อให้มีสภาพดินที่เหมาะสมในการคราด การใช้ลูกทุบหรือเครื่องไถพรวนจอบหมุน (Rotary)

ข้อควรระวังในการเตรียมดิน

๑. ควรปล่อยให้ดินนามีโอกาสแห้งสนิท เป็นระยะเวลานานพอสมควร และถ้าสามารถไถพลิกดินล่างขึ้นมาตากให้แห้งได้ก็จะดียิ่งขึ้น ถ้าดินเปียกน้ำติดต่อกันโดยไม่มีโอกาสแห้ง จะเกิดการสะสมของสารพิษ เช่นแก๊สไข่เน่า (ไฮโดรเจนซัลไฟด์) และกรดอินทรีย์ เป็นต้น ซึ่งถ้าสารเหล่านี้มีปริมาณมากก็จะเป็นอันตรายต่อรากข้าวได้

๒. ควรมีการหมักฟาง หลักรวมทั้งอินทรีย์วัตถุเพื่อให้สลายตัวสมบูรณ์ ประมาณ ๒ สัปดาห์ หลังการไถเตรียมดิน เพื่อให้ ดินปรับตัวอยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของข้าว และสามารถปลดปล่อยธาตุอาหารที่จำเป็นออกมาให้แก่ต้นข้าว

๓. ดินกรดจัดหรือดินเปรี้ยวจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างต่ำ (pH ต่ำกว่า ๔.๐) ควรขังน้ำไว้อย่างน้อย ๑ เดือน ก่อนปักดำข้าว เพื่อให้ปฏิกิริยาต่างๆ ตลอดจนความเป็นกรดของดินลดลงสู่สภาวะปกติ และค่อนข้างเป็นกลางเสียก่อน ดินกลุ่มนี้ถ้ามีการขังน้ำตลอดปี หรือมีการทำนาปีละ ๒ ครั้ง ก็จะเป็นการลดสภาวะความเป็นกรดของดิน และการเกิดสารพิษลงได้ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตของข้าวสูงขึ้น

การตกกล้า

การเตรียมต้นกล้าให้ได้ต้นที่แข็งแรง เมื่อนำไปปักดำก็จะได้ข้าวที่เจริญเติบโตได้รวดเร็ว และมีโอกาสให้ผลผลิตสูง ต้นกล้าที่แข็งแรงดีต้องมีการเจริญเติบโตและความสูงสม่ำเสมอทั้งแปลง มีกาบใบสั้น มีรากมากและรากขนาดใหญ่ ไม่มีโรคและแมลงทำลาย

- การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งเจือปน มีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูง (ไม่ต่ำกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์) ปราศจากการทำลายของโรคและแมลง

- การแช่และหุ้มเมล็ดพันธุ์ นำเมล็ดข้าวที่ได้เตรียมไว้บรรจุในภาชนะเช่นตะกร้าไม้ไผ่สาน กระสอบป่านหรือถุงผ้า ไปแช่ในน้ำสะอาด นานประมาณ ๑๒-๒๔ ชั่วโมง จากนั้นนำเมล็ดพันธุ์ขึ้นมาวางบนพื้นที่น้ำไม่ขัง และมีการถ่ายเทอากาศดี นำกระสอบป่านชุบน้ำจุ่มมาหุ้มเมล็ดพันธุ์โดยรอบ รดน้ำทุกเช้าและเย็น เพื่อรักษาความชุ่มชื้น หุ้มเมล็ดพันธุ์ไว้นานประมาณ ๓๐-๔๘ ชั่วโมง เมล็ดข้าวจะงอกขนาด “ตุ่มตา” (มียอดและรากเล็กน้อยโดยรากจะยาวกว่ายอด) พร้อมทั้งจะนำไปหว่านได้

ในการห่มเมล็ดพันธุ์นั้น ควรวางเมล็ดพันธุ์ไว้ในที่ร่ม ไม่ถูกแสงแดดโดยตรง และขนาดของกองเมล็ดพันธุ์ต้องไม่โตมากเกินไป หรือบรรจุขนาดใหญ่เกินไป เพื่อไม่ให้เกิดความร้อนสูงในกองหรืออุ้งข้าว เพราะถ้าอุณหภูมิสูงเกินไปเมล็ดพันธุ์ข้าวจะตาย ถ้าอุณหภูมิพอเหมาะข้าวจะงอกเร็ว และสม่ำเสมอจนตลอดทั้งกอง

- การตกกล้า การตกกล้ามีหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์ เช่น การตกกล้าบนดินเปียก (ทำเทือก) การตกกล้าบนดินแห้ง และการตกกล้าใช้กับเครื่องปักดำข้าว

การตกกล้าในสภาพเปียก หรือการตกกล้าเทือก เป็นวิธีที่ชาวนาคุ้นเคยกันดี การตกกล้าแบบนี้จะต้องมีน้ำหล่อเลี้ยงอยู่เสมอ การดูแลรักษาไม่ยุ่งยากและความสูญเสียจากการทำลายของศัตรูข้าวมีน้อย มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

- การเตรียมดิน ปฏิบัติเช่นเดียวกับแปลงปักดำ แต่เพิ่มความพิถีพิถันมากขึ้น ในการเก็บกำจัดวัชพืช และปรับระดับเทือกให้ราบเรียบสม่ำเสมอ

- การเพาะเมล็ดพันธุ์ ปฏิบัติตามขั้นตอนของการเตรียมเมล็ดพันธุ์ การแช่และห่มเมล็ดพันธุ์ โดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ ๕๐-๖๐ กรัมต่อตารางเมตร หรือประมาณ ๘๐-๙๐ กิโลกรัมต่อไร่ จะได้กล้าสำหรับปักดำได้ประมาณ ๑๕-๒๐ ไร่

- การหว่านเมล็ดพันธุ์ ปล่อยน้ำแปลงกล้าให้แห้ง ทำเทือกให้ราบเรียบสม่ำเสมอ นำเมล็ดพันธุ์ที่เพาะงอกดีแล้วมาหว่านให้กระจายสม่ำเสมอตลอดแปลง ควรหว่านเมล็ดพันธุ์ตอนบ่ายหรือตอนเย็น เพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดดตอนเที่ยงซึ่งมีความร้อนแรงมาก อาจทำให้เมล็ดข้าวตายได้

- การให้น้ำ ถ้าตกกล้าไม่มากนัก หลังจากหว่านเมล็ดพันธุ์แล้วหนึ่งวัน สาดน้ำรดให้กระจายทั่วแปลง ประมาณ ๓-๕ วัน กล้าจะสูงพอที่ให้น้ำเข้าท่วมแปลงได้ แต่ถ้าตกกล้ามาก ไม่สามารถที่จะสาดน้ำรดได้ ให้ปล่อยน้ำหล่อเลี้ยงระหว่างแปลงย่อย ประมาณ ๓-๕ วัน เมื่อต้นกล้าสูงจึงให้น้ำเข้าท่วมแปลง และค่อยเพิ่มระดับขึ้นเรื่อยๆ ตามความสูงของต้นกล้าจนน้ำท่วมผิวดินตลอด ให้หล่อเลี้ยงไว้ในระดับลึกประมาณ ๕-๑๐ เซนติเมตร จนกว่าจะถอนกล้าไปปักดำ

- การใส่ปุ๋ยเคมี ถ้าดินแปลงกล้ามีความอุดมสมบูรณ์สูง กล้างามดีก็ไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ย เพราะจะงามเกินไป ใบจะยาว ต้นอ่อน ทำให้ถอนแล้วต้นขาดง่ายและตั้งตัวได้ช้าเมื่อนำไปปักดำ แต่ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ให้ใส่ปุ๋ยเคมีแอมโมเนียมฟอสเฟต (๑๖-๒๐-๐) อัตราประมาณ ๒๕-๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยใส่หลังหว่านเมล็ดพันธุ์แล้วประมาณ ๗ วัน หรือเมื่อสามารถให้น้ำเข้าท่วมแปลงได้แล้ว (ดูรายละเอียดในเรื่องการใส่ปุ๋ยแปลงกล้า)

- การดูแลรักษา ใช้สารป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าวตามความจำเป็น การตกกล้าในสภาพดินแห้ง การตกกล้าโดยวิธีนี้ ควรกระทำเมื่อฝนไม่ตกตามปกติ และไม่มีน้ำเพียงพอที่จะทำเทือกเพื่อตกกล้าได้ แต่มีน้ำพอที่จะใช้รดแปลงกล้าได้ มีวิธีการปฏิบัติดังนี้

- การเตรียมดิน เลือกแปลงที่ดอนน้ำไม่ท่วม มีการระบายน้ำดี อยู่ใกล้แหล่งน้ำที่จะนำมารดแปลง ทำการไถตะตากดินให้แห้ง แล้วไถแปร คราดดินให้แตกละเอียด เก็บวัชพืชออก ปรับระดับดินให้ราบเรียบ

- การตกกล้า ทำได้ ๔ แบบคือ

๑) การหว่านข้าวแห้ง หว่านเมล็ดพันธุ์ลงในแปลงโดยตรง โดยไม่ต้องเพาะเมล็ดให้งอกก่อน ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์เช่นเดียวกับการตกกล้าเทือก คือประมาณ ๘๐-๙๐ กิโลกรัมต่อไร่ แล้วคราดกลบเมล็ดพันธุ์ให้จมดินพอประมาณ อย่าให้จมมาก เพราะจะทำให้เมล็ดงอกช้าและโคนกล้าอยู่ลึกทำให้ถอนยาก

๒) การหว่านข้าวงอก เพาะเมล็ดให้งอกขนาดตุ่มตา (วิธีการเพาะเช่นเดียวกับการตกกล้าเทือก) อัตราเมล็ดพันธุ์เช่นเดียวกับการหว่านข้าวแห้ง ควรหว่านตอนบ่ายหรือเย็น หว่านแล้วคราดกลบและรดน้ำให้ชุ่มทันทีหลังการหว่าน

๓) การตกกล้าแบบกระทุ้งหยอดข้าวแห้ง หรือวิธีการซิมกล้า เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพนาดอนอาศัยน้ำฝน โดยการไถพรวนดินให้ดินร่วน เพื่อกำจัดวัชพืชและสะดวกต่อการงอกของเมล็ด จากนั้นใช้ไม้กระทุ้งหยอดเมล็ด

ลงหลุม แล้วใช้ดินหรือขี้เถ้ากลบกลบเมล็ดเพื่อป้องกันสัตว์เลื้อยหรือแมลง มาคุ้ยเขี่ย หลังจากนั้นจึงถอนกล้าจากแปลง กล้านี้ไปปักดำในแปลงปักดำ ซึ่งคิดเป็นอัตราเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการปักดำต่อพื้นที่ ๑ ไร่ ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ ๑๒-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่

๔) การตกกล้าสำหรับใช้กับเครื่องปักดำ เนื่องจากเครื่องปักดำข้าวมีหลากหลายยี่ห้อ และมีกรรมวิธี รายละเอียดแตกต่างกัน การตกกล้าเพื่อใช้กับเครื่องเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมีคำแนะนำมาพร้อมเครื่อง การปักดำ

การปักดำควรทำเป็นแถวเป็นแนวซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย การพ่นยากำจัดโรคแมลง และยังทำให้ข้าวแต่ละกอมีโอกาสได้รับอาหารและแสงแดดอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับระยะปักดำนั้นขึ้นกับชนิดและพันธุ์ข้าว ดังนี้

- พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงหรือข้าวนาปรัง เช่นพันธุ์ สุพรรณบุรี ๑ ชัยนาท ๑ พิษณุโลก ๒ สันป่าตอง ๑ ควรใช้ระยะปักดำระหว่างแถวและระหว่างกอ ๒๐x๒๐ เซนติเมตร หรือ ๒๐x๒๕ เซนติเมตร

- พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสงหรือข้าวนาปี เช่น เหลืองประทิว๑๒๓ ขาวดอกมะลิ๑๐๕ กข ๑๕ กข ๖ ปทุมธานี ๖๐ ควรใช้ระยะปักดำ ๒๕x๒๕ เซนติเมตร

- ปักดำจับละ ๓-๕ ต้น ปักดำลึกประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร จะทำให้ข้าวแตกกอใหม่ได้เต็มที่

การปักดำลึกจะทำให้ข้าวตั้งตัวได้ช้าและแตกกอได้น้อย ไม่ควรตัดใบกล้าเพราะการตัดใบกล้าจะทำให้เกิดแผลที่ใบ จะทำให้โรคเข้าทำลายได้ง่าย ควรตัดใบกรณีที่เป็นจริงๆ เช่น ใช้กล้าอายุมาก มีใบยาว ต้นสูง หรือมีลมแรง เมื่อปักดำแล้วจะทำให้ต้นข้าวล้ม

อายุกล้า การใช้กล้าอายุที่เหมาะสม จะทำให้ข้าวตั้งตัวเร็ว แตกกอได้มาก และให้ผลผลิตสูง อายุกล้าที่เหมาะสมสำหรับปักดำ ขึ้นอยู่กับชนิดและพันธุ์ข้าวดังนี้

- พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงหรือข้าวนาปรัง เช่นพันธุ์ สุพรรณบุรี๑ ชัยนาท๑ พิษณุโลก๒ ควรใช้กล้าที่มีอายุประมาณ ๒๐-๒๕ วัน

- พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสงหรือข้าวนาปี เช่น เหลืองประทิว๑๒๓ ขาวดอกมะลิ๑๐๕ กข๑๕ กข๖ ปทุมธานี๖๐ ควรใช้กล้าที่มีอายุประมาณ ๒๕-๓๐ วัน

ระดับน้ำในการปักดำ ควรมีระดับน้ำในนาอย่างน้อยที่สุด เพียงแค่คลุมผิวดิน เพื่อป้องกันวัชพืชและระคายคัน ข้าวไวไม่ให้ล้ม การควบคุมระดับน้ำหลังปักดำก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะระดับน้ำลึกจะทำให้ต้นข้าวแตกกอน้อย ซึ่งจะทำให้ผลผลิตต่ำ ควรควบคุมให้อยู่ในระดับลึกประมาณ ๑ ฝ่ามือ (๑๐ เซนติเมตร)

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอดะพวนหิน มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ชื่อสินค้า				←						→		
ข้าวนาปี	←	→									←	→

สัญลักษณ์

↔ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

↔ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๓๕ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว ในอำเภอดะพวนหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอดะพวนหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอตะพานหินมีต้นทุนการผลิตข้าว โดยมีต้นทุนการผลิตข้าวนาปี ปี ๒๕๖๖ เป็นเงิน ๔,๓๙๐ บาท และมีต้นทุนการผลิตข้าวนาปรัง เป็นเงิน ๔,๘๐๐ บาท และมีต้นทุนการผลิตข้าวนาปรัง มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๔,๖๖๐ บาท

ตารางที่ ๔๑ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๖ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร หน่วย บาทไร่/

รายการปัจจัยการผลิต	มูลค่า (บาท)	หมายเหตุ
๑. ค่าเตรียมดิน	๕๐๐	
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๐๐	
๓. ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	๖๐	
๔. ค่าสารเคมีจัดการศัตรูพืช	๖๐	
๕. ค่าสารเคมีอื่น (ฮอร์โมน, สารเร่ง)	๖๐	
๖. ค่าปุ๋ยเคมี	๕๖๐	
๗. ค่าแรงงานตนเองและจ้างงาน	๓๕๐	
๘. ค่าเก็บเกี่ยว	๕๕๐	
๙. ค่าขนส่ง	๑๐๐	
๑๐. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	๒๕๐	
๑๑. ค่าเช่าที่นา	๑,๐๐๐	
๑๒. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๔๐๐	
รวมต้นทุนการผลิต	๔,๓๙๐	

ตารางที่ ๔๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวนาปรัง ปี ๒๕๖๖ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร หน่วย บาทไร่/

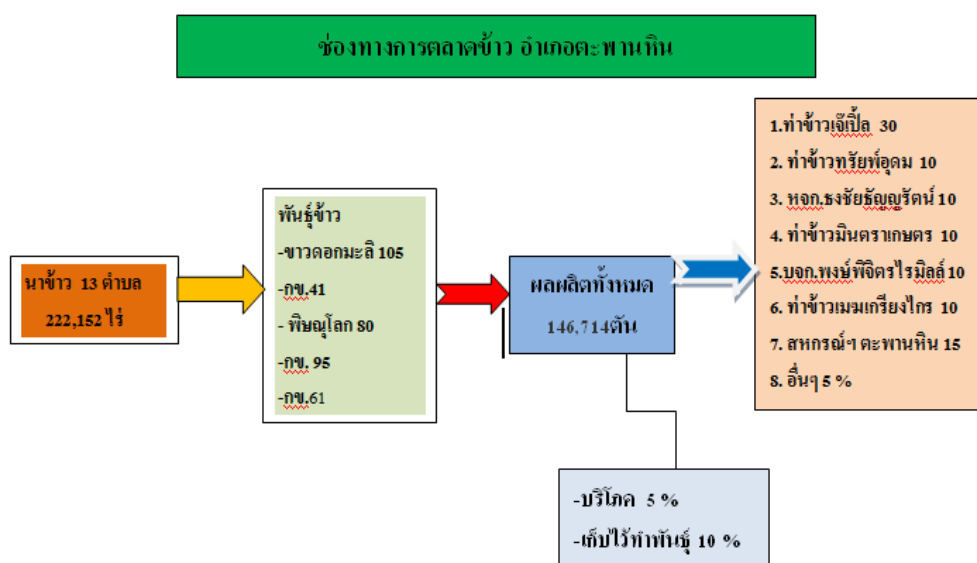
รายการปัจจัยการผลิต	มูลค่า (บาท)	หมายเหตุ
๑. ค่าเตรียมดิน	๕๐๐	
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๐๐	
๓. ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	๖๐	
๔. ค่าสารเคมีจัดการศัตรูพืช	๗๐	
๕. ค่าสารเคมีอื่น (ฮอร์โมน, สารเร่ง)	๖๐	
๖. ค่าปุ๋ยเคมี	๕๖๐	
๗. ค่าแรงงานตนเองและจ้างงาน	๓๕๐	
๘. ค่าเก็บเกี่ยว	๖๐๐	
๙. ค่าขนส่ง	๑๐๐	
๑๐. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	๕๐๐	
๑๑. ค่าเช่าที่นา	๑,๐๐๐	
๑๒. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๕๐๐	
รวมต้นทุนการผลิต	๔,๘๐๐	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด (สถานการณ์การตลาดของอำเภอ)

(๑) วิธีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ข้าวถือเป็นพืชที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดในอาเซียนมีผลผลิตรวมกว่า ๑๒๐ ล้านตันข้าวสาร ใช้บริโภคภายในภูมิภาคประมาณ ๑๐๕ ล้านตันข้าวสารและมีผลผลิตส่วนเกินประมาณ ๑๕ ล้านตันข้าวสาร โดยมีการค้าข้าวภายในอาเซียนประมาณ ๔ - ๕ ล้านตัน สำหรับผลผลิตส่วนที่เหลือมีการส่งออกไปจำหน่ายนอกภูมิภาค ปัจจุบันสถานการณ์ตลาดข้าวในอาเซียนมีการแข่งขันที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยประเทศในกลุ่มอาเซียนหลายประเทศมีศักยภาพในการผลิตข้าวเพื่อบริโภคภายในประเทศ และส่งออกในอันดับต้นๆ ของโลก ในขณะที่หลายประเทศสามารถปลูกข้าวได้ปริมาณมาก แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้จำเป็นต้องนำเข้าข้าวเพิ่มเติม โดยสามารถแบ่งกลุ่มจากประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกข้าวในอาเซียนออกได้เป็น



ภาพที่ ๓๖ แสดงวิธีการตลาดข้าวเปลือก อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ.๒๕๖๗)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

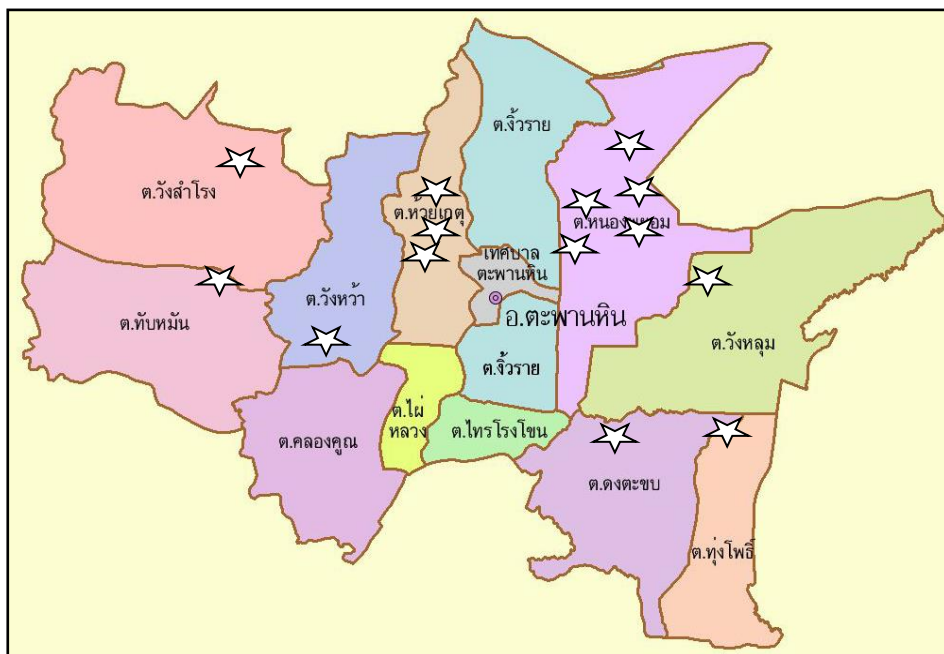
อำเภอตะพานหิน มีแหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูปจำนวน ๑๔ แห่ง ดังนี้

ตารางที่ ๔๓แสดงแหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูปอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่	ชื่อแหล่งจำหน่ายหรือสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ตำบลที่ตั้ง	ชนิด/ประเภทปัจจัยการผลิต
๑	สมพานพาณิชย์	คลองคูณ	ทำข้าว
๒	ทำข้าวเจ้าเป็ล	ห้วยเกตุ	ทำข้าว
๓	ทำข้าวทรายฟุ้งม	ทับหมัน	ทำข้าว
๔	โรงสีชุมชนบ้านใหม่สำราญ	ดงตะขบ	โรงสี
๕	หจก.ธงชัยธัญญรัตน์	ทุ่งโพธิ์	โรงสี
๖	มินตราเกษตร	วังสำโรง	โรงสี
๗	บจก.พงษ์พิจิตรไร้มิลล์	วังหลุม	โรงสี

ที่	ชื่อแหล่งจำหน่ายหรือสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ตำบลที่ตั้ง	ชนิด/ประเภทปัจจัยการผลิต
๘	ทองคูณ	หนองพยอม	โรงสี
๙	เมฆเกรียงไกร	หนองพยอม	โรงสี
๑๐	โรงสีชุมชน ม.๒	หนองพยอม	โรงสี
๑๑	โรงสีชุมชน ม.๔	หนองพยอม	โรงสี
๑๒	โรงสีชุมชน ม.๑๐	หนองพยอม	โรงสี
๑๓	โรงสีชุมชน ม.๕	ห้วยเกตุ	โรงสี
๑๔	สหกรณ์ฯ ตะพานหิน	ห้วยเกตุ	สหกรณ์การเกษตรฯ

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๗



ภาพที่ ๓๗ แสดงแหล่งรับซื้อข้าวเปลือก อำเภอตะพานหิน
(ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๗)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอตะพานหิน มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๙ ราย องค์กรความรู้ทักษะความชำนาญ เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

องค์กรความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๔๔ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	องค์ความรู้
๑	นายพิษณุ อรรถนิवास	๑	จี่วราย	ตะพานหิน	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
๒	นางอุทุมพร สายทองสุข	๗	ห้วยเกตุ	ตะพานหิน	การผลิตสารชีวภัณฑ์
๓	นางสมพร สุภาพเนตร	๕	ทับหมัน	ตะพานหิน	การผลิตสารชีวภัณฑ์
๔	นางบุญทิม ยมจันทร์	๑	คลองคูณ	ตะพานหิน	การปลูกข้าว
๕	นางบุญทิม ยมจันทร์	๑	คลองคูณ	ตะพานหิน	การผลิตสารชีวภัณฑ์
๖	นายสุรียน พรหมชี	๖	ไผ่หลวง	ตะพานหิน	การผลิตสารชีวภัณฑ์
๗	นายสมจิตร รุ่งอินทร์	๕	ทับหมัน	ตะพานหิน	การปลูกข้าว GAP
๘	นายองอาจ ชุมมาต	๑	จี่วราย	ตะพานหิน	เรียนรู้การปุ๋ยผสมเอง
๙	นายสุชาติ เงามาม	๕	จี่วราย	ตะพานหิน	เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๓)

๑.๔.๒ ชนิดสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

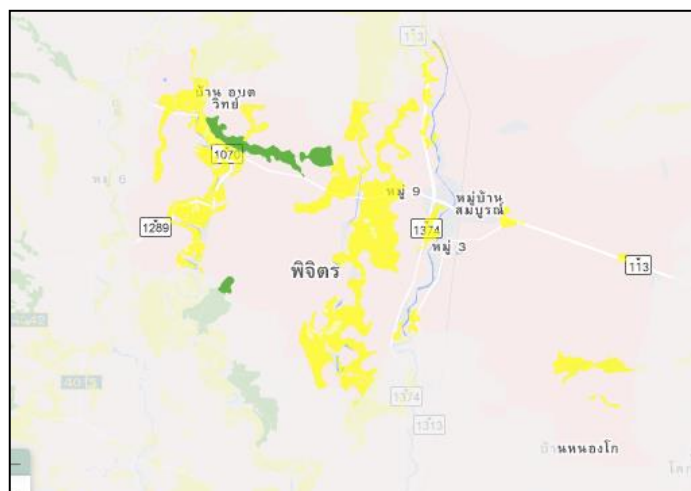
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด จำนวน ๒๑๗๔ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๙๙๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๕ และพื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑,๑๗๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๕

ตารางที่ ๔๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

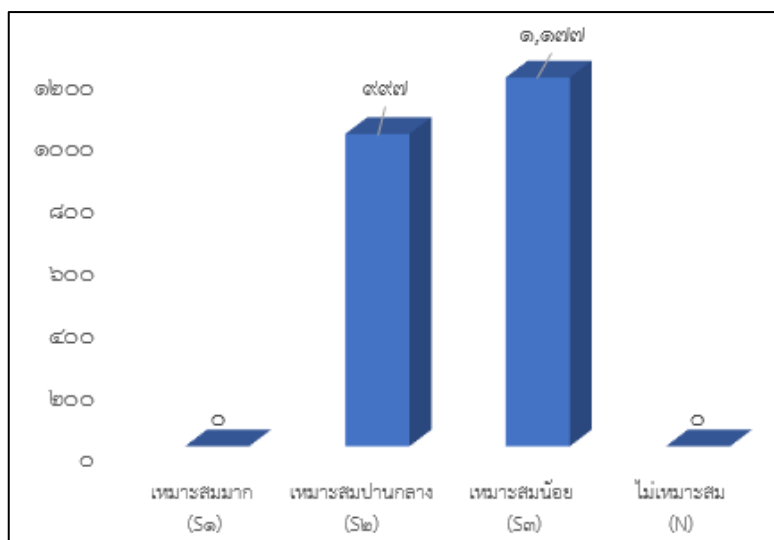
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๒,๑๗๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
ตะพานหิน	-	๙๙๗	๑,๑๗๗	-	๒,๑๗๔

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๓



ภาพที่ ๓๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๓)



ภาพที่ ๓๙ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อำเภอตะพานหิน
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

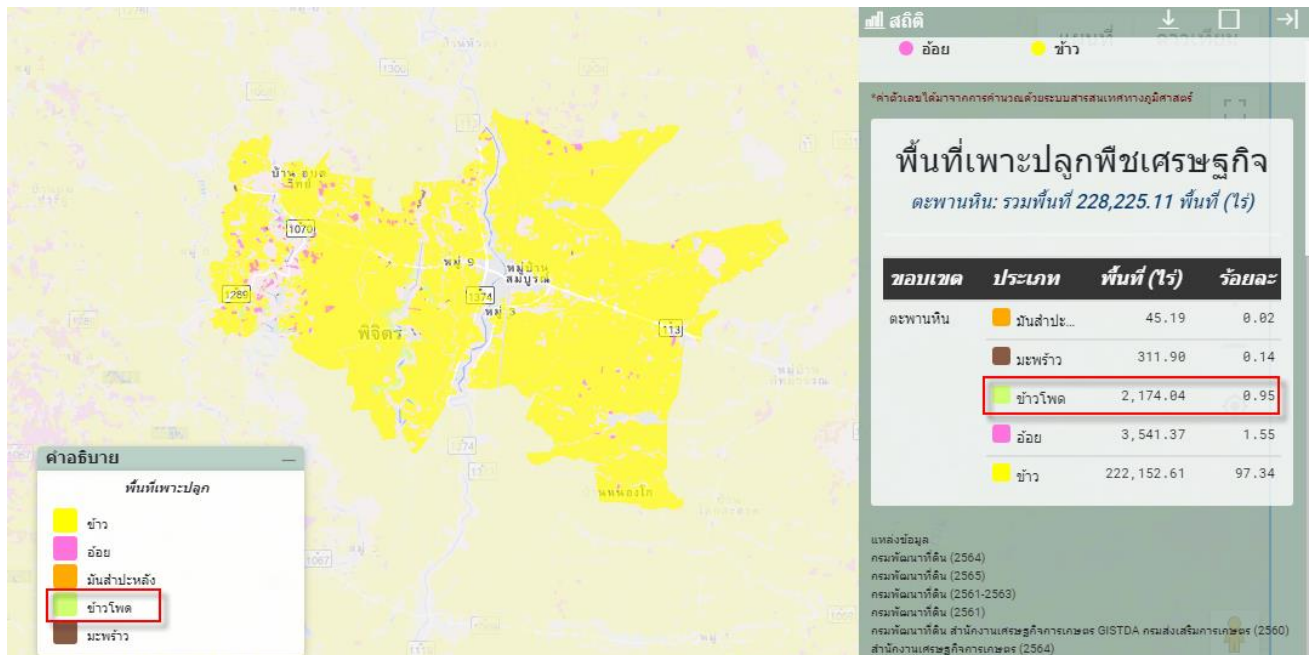
(๒) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๓,๗๙๑ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลวังสำโรง จำนวน ๑,๖๔๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลห้วยเกตุ จำนวน ๗๐๒ ไร่ และตำบลวังหั่ว จำนวน ๖๕๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๖ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

อำเภอ/ตำบล	ครัวเรือน	เนื้อที่ (ไร่)
ตะพานหิน	๒๗๔	๓,๗๙๑.๕๙
ตะพานหิน	๑	๑๗
ห้วยเกตุ	๕๐	๗๐๒.๗๓
คลองคูณ	๓๙	๓๘๒.๖๑
วังสำโรง	๑๐๑	๑,๖๔๐.๗๕
วังหั่ว	๕๙	๖๕๐.๗๕
วังหลุม	๒	๓.๗๕
ทับหมัน	๒๓	๓๗๑.๒๕
ไผ่หลวง	๒	๒๒.๗๕

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th> ,พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๔๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : https://farmer.doae.go.th/report/report๖๖/report_corn_๖๖_fmddfbf_ap/๖๖/๐๔, พ.ศ. ๒๕๖๗)

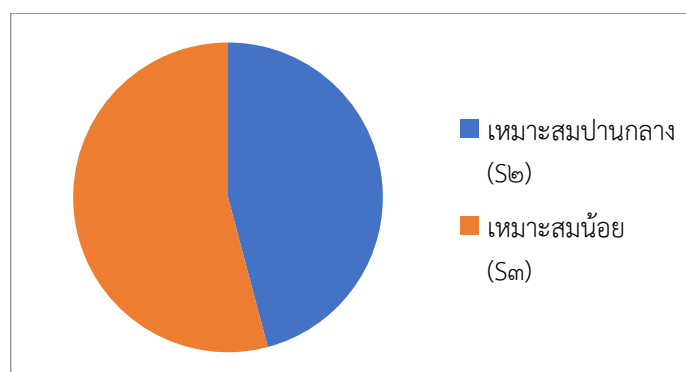
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด จำนวน ๒๑๗๔ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๙๙๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๕ และพื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑,๑๗๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๕

ตารางที่ ๔๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๒,๑๗๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
ตะพานหิน	-	๙๙๗	๑,๑๗๗	-	๒,๑๗๔

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๔๑ แผนภูมิแสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

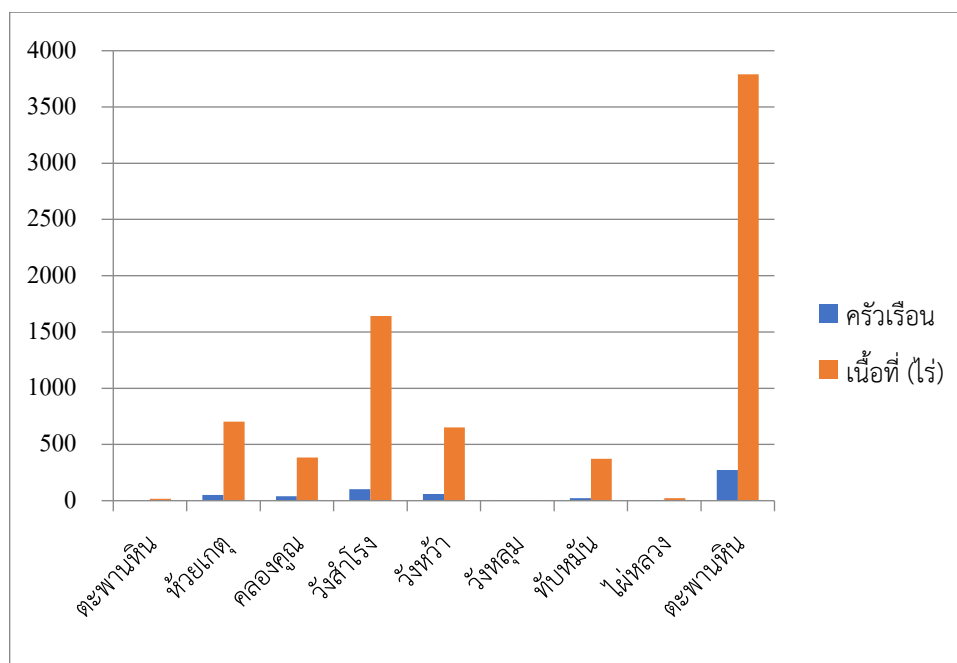
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๓,๗๙๑.๕๙ ไร่ ๒๗๔ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ ตำบลวังสำโรง จำนวน ๑๖๔๐.๖๑ ไร่ จำนวน ๑๐๑ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลห้วยเกตุ จำนวน ๗๐๒.๗๓ ไร่ ๕๐ ครัวเรือน และตำบลวังหั่ว จำนวน ๖๕๐.๗๕ ไร่ ๕๕ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อ ไร่ (ตัน)
ตะพานหิน	๑	๑๗	๑๗	๑๘.๗	๑.๑
ห้วยเกตุ	๕๐	๗๐๒.๗๓	๗๐๒.๗๓	๗๗๓.๐	๑.๑
คลองคูณ	๓๙	๓๘๒	๓๘๒	๔๒๐.๒	๑.๑
วังสำโรง	๑๐๑	๑๖๔๐.๖๑	๑๖๔๐.๖๑	๑๘๐๔.๖๗	๑.๑
วังหั่ว	๕๕	๖๕๐.๗๕	๖๕๐.๗๕	๗๑๕.๘๒	๑.๑
วังหลุม	๒	๓.๗๕	๓.๗๕	๔.๑๒๕	๑.๑
ทับหมัน	๒๓	๓๗๑.๒๕	๓๗๑.๒๕	๔๐๘.๓๗	๑.๑
ไผ่หลวง	๒	๒๒.๗๕	๒๒.๗๕	๒๕.๐๒๕	๑.๑
รวม	๒๗๔	๓๗๙๑.๕๙	๓๗๙๑.๕๙	๔๑๗๐.๗๔	๑.๑

ที่มา : https://farmer.doae.go.th/report/report๖๖/report_corn_๖๖_fmddbd_ap/๖๖/๐๔, พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๔๒ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๗)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑) การเตรียมดิน มีความสำคัญต่อการปลูกข้าวโพด จะมีการไถพรวนดินให้มีความร่วนซุย เพราะจะทำให้เมล็ดข้าวโพดงอกได้ดินนอกจากนี้ยังช่วยให้ดินมีการระบายน้ำได้ดีรากข้าวโพดหาอาหารได้ดี ซึ่งการไถพรวนควรไถอย่างน้อย ๒ ครั้ง

๑.๑ ไถตะ ควรไถให้ลึกประมาณ ๓๐ cm. แล้วจากไถตะเสร็จควรตากดินไว้ประมาณ ๑๐-๑๕ วัน

๑.๒ ไถแปร เพื่อย่อยดินก้อนใหญ่ให้แตก ทำให้ดินมีความร่วนซุยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เมล็ดพันธุ์งอกได้อย่างสม่ำเสมอ

****ก่อนปลูก ดินควรมีความชื้นที่พอเหมาะ**

๒) วิธีการปลูก ทำได้ ๒ วิธี ดังนี้

ใช้เครื่องปลูกโดยสภาพดินต้องมีความชื้นพอเหมาะ ในการปลูกควรปรับงานปลูกให้เหมาะสมกับเมล็ด ควรปรับเครื่องปลูกให้มีระยะระหว่างแถว ๗๕ ซม. ระหว่างหลุมประมาณ ๒๐-๒๕ ซม. ใช้เมล็ด ๑-๒ เมล็ดต่อหลุม หลังจากข้าวโพดงอกแล้วประมาณ ๑๐-๑๕ วัน ให้ถอนแยกเหลือ ๑ ต้นต่อหลุม

๓) การใส่ปุ๋ย แบ่งได้ ๒ ครั้ง เพื่อให้มีธาตุอาหารเพียงพอต่อการสร้างผลผลิตได้เต็มที่ ดังนี้

๓.๑. ปุ๋ยรองพื้น จะใส่รองกันหลุม โดยใช้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใช้อัตราประมาณ ๒๕-๓๐ กิโลกรัม/ไร่

๓.๒. ปุ๋ยยูเรียใส่ เมื่อข้าวโพดมีอายุ ๒๕-๓๐ วัน มีการใส่ปุ๋ยอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้ปุ๋ย ๔๖-๐-๐ อัตราประมาณ ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่

๔) การป้องกันและกำจัดวัชพืช

การปลูกข้าวโพดให้ได้ผลดี ต้องมีการควบคุมและกำจัดวัชพืชให้ดีด้วย ซึ่งการควบคุมวัชพืช จะให้ได้ผลดีและประหยัดแรงงานควรมีการใช้สารเคมีร่วมกับการใช้เครื่องจักรกล (หรือแรงงานคน)

๕) ความต้องการน้ำของข้าวโพด ข้าวโพดมีความต้องการใช้น้ำตลอดฤดูปลูก ประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ มิลลิเมตร หรือประมาณ ๘๐๐-๙๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อไร่

๕.๑ การให้น้ำครั้งแรกเมื่อปลูก หลังจากไถพรวนเตรียมแปลงเสร็จ

๕.๒ การให้น้ำในช่วงระยะการเจริญเติบโตของข้าวโพด จะไม่ให้น้ำท่วมขังเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้ข้าวโพดเหลืองแคระแกร็น ผลผลิตลด และอาจตายได้

๖) การเก็บเกี่ยว ใช้เครื่องเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวแห้ง : เมื่อข้าวโพดอายุประมาณ ๑๒๐ วัน

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอดงพวนหิน มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูการปลูกเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ปลูกสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน การเก็บเกี่ยวระหว่างกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เก็บเกี่ยวสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ โดยมีปฏิทินการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร ดังนี้

ตารางที่ ๔๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์(แล้ง)		▽ ←.....→									←.....→ △	
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์(ฝน)				←.....→ △			←.....→ ▽					

สัญลักษณ์

←.....→ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหินพ.ศ.๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอตะพานหิน มีต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นเงิน ๔,๖๑๐ บาท/ไร่ ได้แก่ ค่าไถ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช ค่าสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ค่าปลูก ค่าให้น้ำ ค่าเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ และค่าแรงงานตนเอง

ตารางที่ ๕๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไร่ในพื้นที่ชลประทาน ปี ๒๕๖๗ อำเภอตะพานหิน

รายการ	มูลค่า (บาท)	หมายเหตุ
๑. ค่าไถ	๔๕๐	
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์	๗๔๐	
๓. ค่าปุ๋ย	๙๓๐	
๔. ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	๑๐๐	
๕. ค่าสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	๒๐๐	
๖. ค่าปลูก	๑๗๐	
๗. ค่าให้น้ำ	๘๕๐	
๘. ค่าเก็บเกี่ยว	๕๐๐	
๙. ค่าขนส่ง	๑๒๐	
๑๐. ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	๕๐	
๑๑. ค่าแรงงานตนเอง	๕๐๐	
รวมต้นทุนการผลิต	๔,๖๑๐	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหินพ.ศ.๒๕๖๗)

ผลผลิตเฉลี่ย	๑	ตัน/ไร่
ราคาปัจจุบันตันละ	๖,๕๐๐	บาท
เป็นเงิน	๖,๕๐๐	บาท
หักต้นทุน	๔,๓๔๐	บาท
กำไร	๒,๑๖๐	บาท

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอตะพานหิน มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๒ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

๑) มีการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี

๒) มีไถกลบตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓) มีการผลิตเครื่องพ่นยาใช้ภายในกลุ่ม

ตารางที่ ๕๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายวิทยา เกาอ่อน	๔	คลองคูณ	ตะพาน	๒๕๖๑	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
๒	นางลักซ์ อินเท้ง	๒	คลองคะเชนทร์	เมือง	๒๕๖๔	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๑.๔.๓ ชนิดสินค้ามะม่วง

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

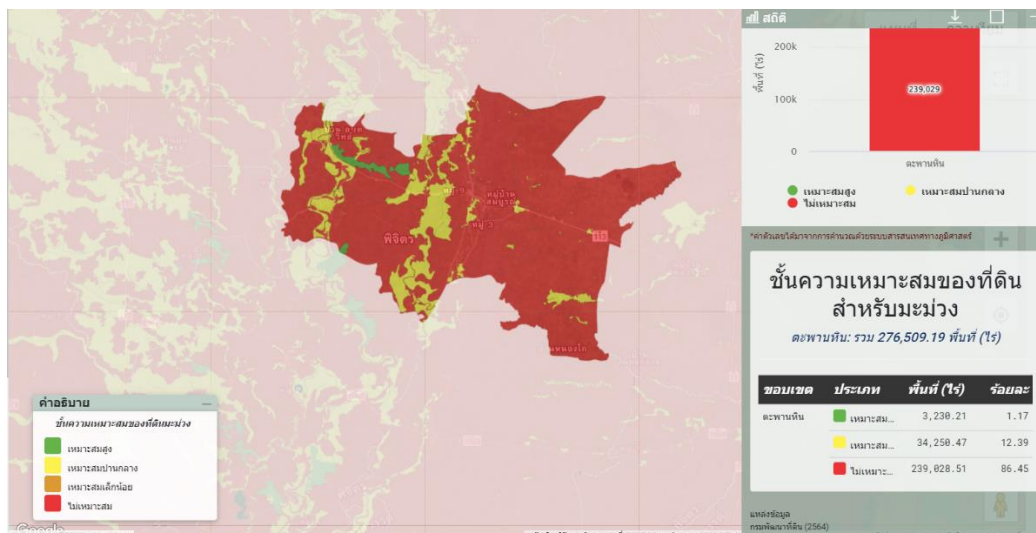
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่ที่เหมาะสมมากสำหรับปลูกมะม่วง(S๑) จำนวน ๓,๒๓๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๗ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๓๔,๒๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓๙ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๒๓๙,๐๒๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๔๕

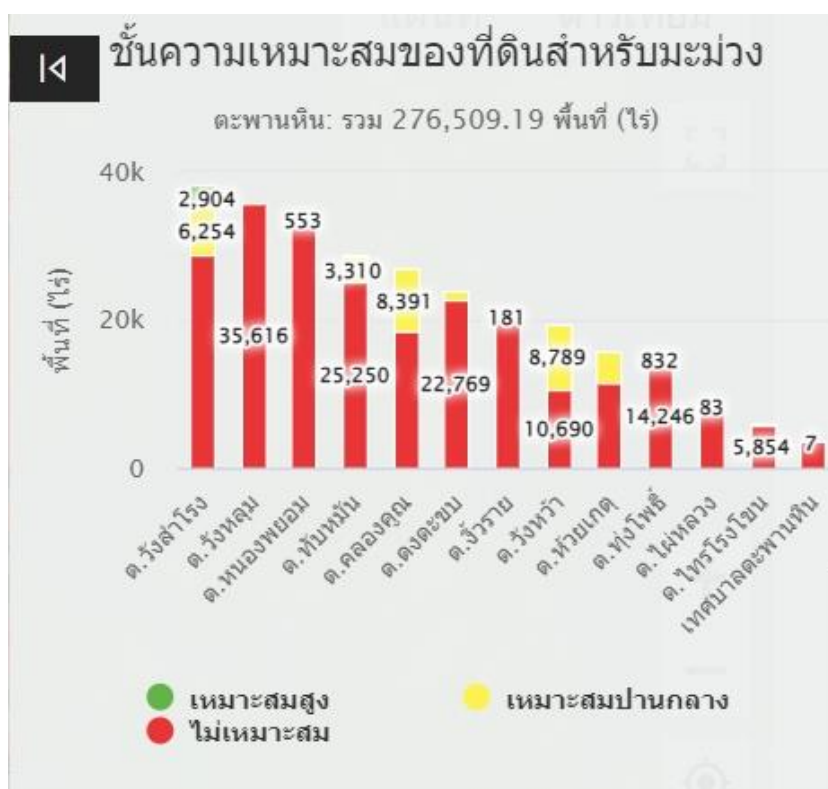
ตารางที่ ๕๒ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๒,๑๗๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	หมายเหตุ
ตะพานหิน	๐	๗.๓๓	๐	๓๕๕๔.๒๘	
จี่วราย	๐	๑๘๐.๗๘	๐	๒๐๓๕๐.๙	
ห้วยเกตุ	๐	๔๑๗๗.๘๙	๐	๑๑๕๑๕.๘	
หนองพยอม	๐	๕๕๓.๒๓	๐	๓๓๑๘๕.๕	
ทุ่งโพธิ์	๐	๑๑๕๑๕.๘	๐	๑๔๒๔๕.๖	
ดงตะขบ	๐	๑๑๓๒.๔๘	๐	๒๒๗๖๙.๔	
คลองคูณ	๐	๘๓๙๐.๘๕	๐	๑๘๕๘๑.๑	
วังสำโรง	๒๙๐๔.๓๕	๖๒๕๔.๔๖	๐	๒๘๙๒๖.๑	
วังหว่า	๐	๘๗๘๙.๑๙	๐	๑๐๖๘๙.๗	
วังหลุม	๐	๒๐๒.๐๑	๐	๓๕๖๑๖.๒	
ทับหมัน	๓๒๕.๘๖	๓๓๑๐.๐๓	๐	๒๕๒๔๙.๘	
ไผ่หลวง	๐	๘๒.๕๔	๐	๘๔๙๙.๘๓	
ไพรโรงโคน	๐	๓๓๗.๒๗	๐	๕๘๕๔.๓	
รวม	๓,๒๓๐	๓๔,๒๕๐		๒๓๙,๐๒๘	

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗



ภาพที่ ๔๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง อำเภอตะพานหิน (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)



ภาพที่ ๔๖ แสดงร้อยละแต่ละระดับความเหมาะสมสำหรับมะม่วงอำเภอตะพานหิน (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

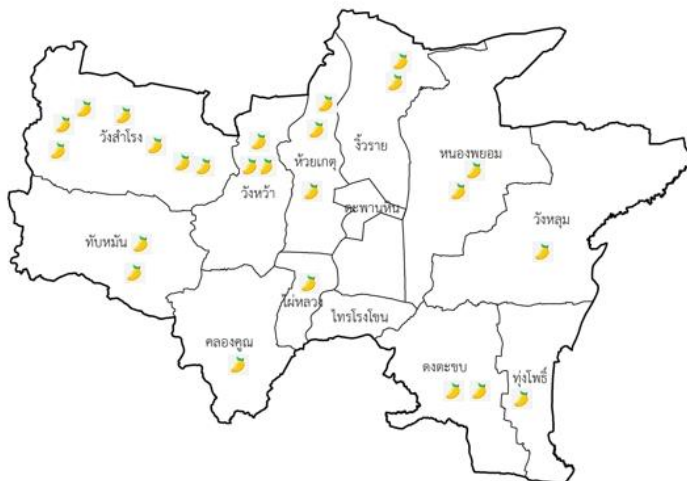
(๒) พื้นที่ปลูกมะม่วงจริง

อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพื้นที่ปลูกมะม่วง จำนวน ๑,๐๑๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลวังสำโรง จำนวน ๓๒๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลห้วยเกตุ จำนวน ๑๒๕ ไร่ และตำบลวังหว่า จำนวน ๑๑๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕๓ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วงจริง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

อำเภอ/ตำบล	ครัวเรือน	เนื้อที่ (ไร่)
จี่วราย	๑๘	๙๑
ห้วยเกตุ	๓๗	๑๒๕
หนองพยอม	๑๙	๙๔
ทุ่งโพธิ์	๖	๓๐
ดงตะขบ	๑๔	๗๕
คลองคูณ	๒	๒
วังสำโรง	๔๐	๓๒๐
วังห้วย	๒๒	๑๑๕
วังหลุม	๘	๖๖
ทับหมัน	๔	๘๐
ไผ่หลวง	๑๐	๑๒
รวม	๑๙๐	๑,๐๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดะพานหิน, ๒๕๖๖



ภาพที่ ๔๗ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดะพวนหิน, ๒๕๖๖

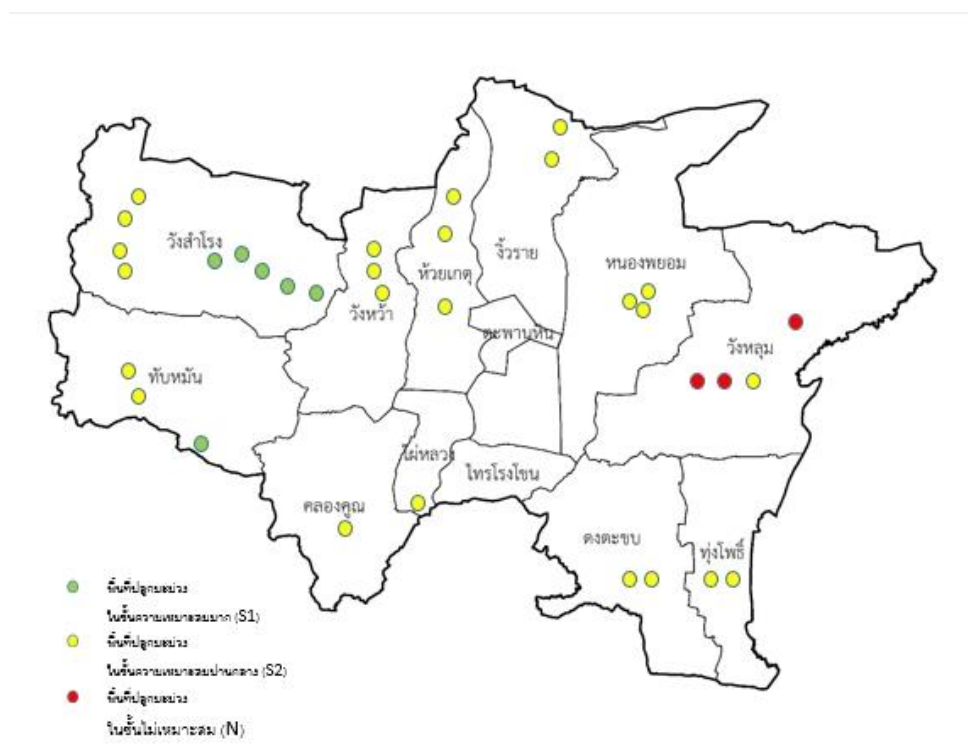
(๓) พื้นที่ปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่ปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๑๐๑๐ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมะม่วงในชั้นความเหมาะสมมาก จำนวน ๑๓๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๗ พื้นที่ปลูกมะม่วงในชั้นความเหมาะสมปานกลาง จำนวน ๘๓๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑๘ พื้นที่ปลูกมะม่วงในชั้นไม่เหมาะสม จำนวน ๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๙๕

ตารางที่ ๕๔ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

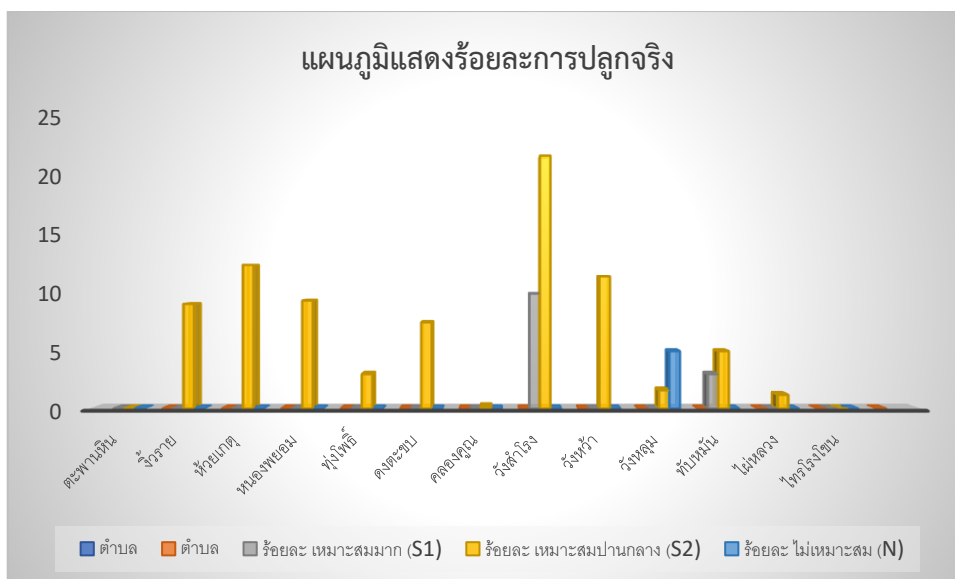
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสม (ไร่)			
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	ไม่เหมาะสม (N)	รวม
ตะพานหิน	๐	๐	๐	๐
จั่วราย	๐	๙๑	๐	๙๑
ห้วยเกตุ	๐	๑๒๕	๐	๑๒๕
หนองพยอม	๐	๙๔	๐	๙๔
ทุ่งโพธิ์	๐	๓๐	๐	๓๐
ดงตะขบ	๐	๗๕	๐	๗๕
คลองคูณ	๐	๒	๐	๒
วังสำโรง	๑๐๐	๒๒๐	๐	๓๒๐
วังหว่า	๐	๑๑๕	๐	๑๑๕
วังหลุม	๐	๖๖	๐	๖๖
ทับหมัน	๓๐	๕๐	๐	๘๐
ไผ่หลวง	๐	๑๒	๐	๑๒
ไทรโรงโชน	๐	๐	๐	๐
รวม	๑๓๐	๘๘๐	๐	๑๐๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๖



ภาพที่ ๔๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๖



ภาพที่ ๔๙ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอตะพานหิน

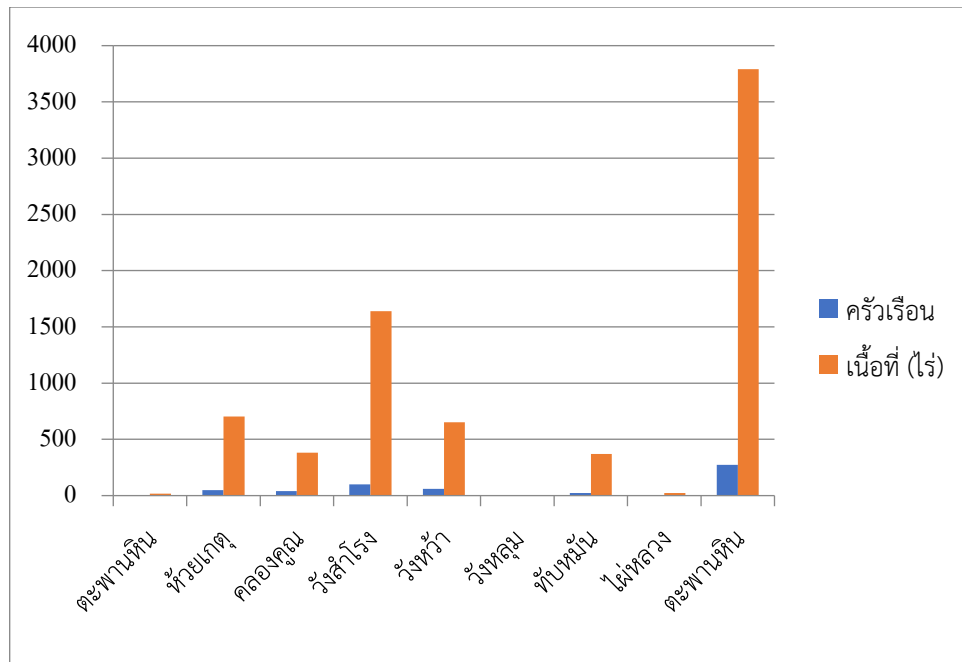
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอตะพานหิน มีพื้นที่การปลูกมะม่วง จำนวน ๑,๐๑๐ ไร่ ๑๙๐ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ ตำบลวังสำโรง จำนวน ๓๒๐ ไร่ จำนวน ๔๐ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลห้วยเกตุ จำนวน ๑๒๕ ไร่ ๓๗ ครัวเรือน และตำบลวังหว่า จำนวน ๑๑๕ ไร่ ๒๒ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๕๕ แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อ ไร่ (ตัน)
จั้วราย	๑๘	๙๑	๙๑	๓๖	๐.๔
ห้วยเกตุ	๓๗	๑๒๕	๑๒๕	๖๒	๐.๕
หนองพยอม	๑๙	๙๔	๙๔	๔๒	๐.๔๕
พุงโพธิ์	๖	๓๐	๓๐	๑๒	๐.๔
ดงตะขบ	๑๔	๗๕	๗๕	๓๔	๐.๔๕
คลองคูณ	๒	๒	๒	๒	๑
วังสำโรง	๔๐	๓๒๐	๓๒๐	๑๖๐	๐.๕
วังหว่า	๒๒	๑๑๕	๑๑๕	๕๗	๐.๕
วังหลุม	๘	๖๖	๖๖	๒๖	๐.๔
ทับหมื่น	๔	๘๐	๘๐	๔๐	๐.๕
ไผ่หลวง	๑๐	๑๒	๑๒	๖	๐.๕
รวม	๑๙๐	๑,๐๑๐	๑,๐๑๐	๔๗๗	๐.๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๖



ภาพที่ ๕๐ แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, ๒๕๖๖)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. ตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่งและควบคุมความสูงของต้นมะม่วง ไว้ที่ ๒.๕-๓ เมตร
๒. เร่งการแตกใบอ่อนให้แตกพร้อมกันทั้งต้น โดยการใช้สารไทโอยูเรีย อัตรา ๒.๕ กิโลกรัม หรือ โพแทสเซียมไนเตรต อัตรา ๑๒.๕ กิโลกรัม และสาหร่ายสกัด อัตรา ๑.๕ ลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วลำต้น
๓. ภายหลังจากพ่นสารไทโอยูเรีย หรือโพแทสเซียมไนเตรต ประมาณ ๑ สัปดาห์ มะม่วงจะเริ่มแตกตา จากนั้นฉีดพ่นด้วยปุ๋ยทางใบ ๓๐-๒๐ ๑๐ อัตรา ๓-๔ กิโลกรัม และสาหร่ายสกัด อัตรา ๑.๕ ลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร ทุกๆ ๗ วัน
๔. ภายหลังจากแตกใบอ่อนได้ประมาณ ๑ เดือน มะม่วงจะพัฒนาเข้าสู่ระยะเพสลาด ใช้สารแพคโคลบิวทราโซลละลายน้ำเล็กน้อย อัตรา ๑๐ กรัม ต่อเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม ๑ เมตร (ปริมาณสารออกฤทธิ์ ๑๐% ราวบริเวณรอบๆ โคนต้น)
๕. ช่วงสะสมอาหาร ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ ๐-๕๒-๓๔ อัตรา ๕ กิโลกรัม และแคลเซียม-โบรอน อัตรา ๑.๕ ลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร (แคลเซียม ความเข้มข้น ๒๒.๕%) และโบรอน ความเข้มข้น ๐.๐๓%)
๖. ภายหลังจากการราดสารแพคโคลบิวทราโซล ประมาณ ๒ เดือน ใบแก่จัดมียอดนูนเห็นได้ชัด เป็นระยะที่เหมาะสมกับการบังคับให้ออกดอก (การดัดดอก) หรือเมื่อใช้มือกำใบมะม่วงแล้วคลายออก จะเห็นเส้นสีขาวปรากฏขึ้น
๗. การฉีดพ่นไทโอยูเรีย หรือโพแทสเซียมไนเตรต เพื่อบังคับการออกดอก โดยการใช้สารไทโอยูเรีย อัตรา ๒.๕ กิโลกรัม หรือโพแทสเซียมไนเตรต ๑๒.๕ กิโลกรัม และสาหร่ายสกัด อัตรา ๑.๕ ลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วลำต้น
๘. ระยะเดือยไก่อ ภายหลังจากการฉีดพ่นสารไทโอยูเรีย หรือโพแทสเซียมไนเตรต ประมาณ ๘-๑๒ วัน

– ควรฉีดพ่นสาร NAA ความเข้มข้น ๔.๕% อัตรา ๕๐๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร เพื่อเพิ่มให้ดอกสมบูรณ์เพศ

– ฉีดพ่น แคลเซียม-โบรอน อัตรา ๑.๕ ลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร (แคลเซียม ความเข้มข้น ๒๒.๕% และโบรอน ความเข้มข้น ๐.๗๕%)

– ฉีดพ่นด้วยปุ๋ยทางใบ ๑๐-๕๒-๑๗ อัตรา ๓ กิโลกรัม ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร

– ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงและเชื้อราชนิดดูดซึม

๙. ระยะก้างปลา ควรฉีดพ่น ดังนี้

– ฉีดพ่นแคลเซียม-โบรอน อัตรา ๑.๕ ลิตร ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร (แคลเซียม ความเข้มข้น ๒๒.๕% และโบรอน ความเข้มข้น ๐.๗๕%)

– ฉีดพ่นด้วยปุ๋ยทางใบ ๑๐-๕๒-๑๗ อัตรา ๓ กิโลกรัม ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร

– ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงและเชื้อราชนิดดูดซึม

๑๐. ระยะดอกบาน หากพบการแพร่ระบาดของเพลี้ยไฟ ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงชนิดดูดซึม ไม่ควรฉีดพ่นแคลเซียม-โบรอน เพราะจะทำให้เกิดดอกพลาสติกและลูกกะเทย (ผลที่ไม่ได้รับการผสมเกสร)

๑๑. มะม่วงจะอยู่ในระยะดอกบาน ควรงดการฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดแมลง และใช้แมลงวันช่วยผสมเกสร โดยมีพลาสติกเป็นเหยื่อล่อ

๑๒. ภายหลังดอกบาน ประมาณ ๖๐-๖๗ วัน หรือขนาดเท่าไข่ไก่ ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและแมลงชนิดดูดซึม จากนั้นห่อผลด้วยกระดาษคาร์บอนชนิดบาง และปิดปากถุงให้สนิท พร้อมทำสัญลักษณ์เพื่อให้ทราบวันที่ห่อผลและสามารถเก็บผลมะม่วงได้ตามความแก่ที่เหมาะสม

๑๓. การเก็บเกี่ยวมะม่วงเพื่อการส่งออก ควรดูองค์ประกอบ ดังนี้

– อายุของผลหลังดอกบาน ประมาณ ๑๑๐-๑๑๕ วัน

– การจุ่มในน้ำหรือน้ำเกลือ ๒% หากมะม่วงจมน้ำ แสดงว่ามีความแก่หรือสมบูรณ์ที่ ๘๐%

– ไม่พบสะดือบริเวณผลมะม่วงน้ำดอกไม้มัสทอง

– พบโคลหรือไขขาว บริเวณเปลือกของผล

๔) ภูฏินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอตะพานหิน มีการปลูกมะม่วง ฤดูการปลูก หรือตัดแต่งกิ่ง เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม ปลูกสูงสุดในเดือนมิถุนายน การเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนธันวาคม ถึง เดือนเมษายน เก็บเกี่ยวสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์และเดือนมีนาคม โดยมีภูฏินการเพาะปลูกมะม่วง ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ดังนี้

ตารางที่ ๕๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมะม่วง ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

กิจกรรม (มะม่วง)	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ตัดแต่งกิ่ง					←→	▲						
ใส่ปุ๋ย	←→				←→						→	
ฉีดยา/ฮอร์โมน						←→					→	
กำจัดวัชพืช							←→	→				
รดสาร							←→	→				
ให้น้ำ						←→					←→	
ห่อผล	←→									←→	→	
เก็บเกี่ยว	←→	▼	▼	→								←→

หมายเหตุ กิจกรรมต่างๆ ดำเนินการช่วงมะม่วงอายุ ๔-๕ ปีขึ้นไป

สัญลักษณ์ ช่วงฤดูปลูก ←→ ปลูกสูงสุด ▲
 ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ←→ เก็บเกี่ยวสูงสุด ▼
 (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหินพ.ศ.๒๕๖๗)

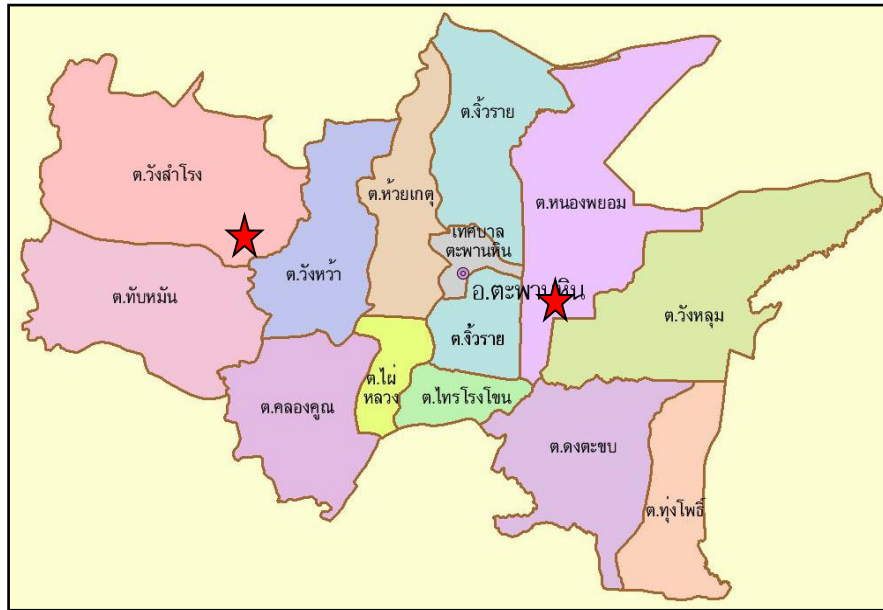
๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอตะพานหิน ต้นทุนการผลิตมะม่วงต่อไร่สูงถึง ๑๘,๑๘๐ บาท โดยค่าสารเคมีมีค่าสูง (๙,๓๐๐ บาท) เนื่องจากการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศซึ่งทำให้เกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช รองลงมา คือค่าถุงห่อผลและค่าจ้างห่อผลผลิต ที่มีค่า ๓,๕๐๐ บาท ค่าเก็บเกี่ยวและคัดแยกผลผลิต (๑,๘๐๐ บาท) ค่าปุ๋ยเคมี (๑,๔๘๐ บาท) ค่าตัดแต่งกิ่ง (๑,๒๐๐) และค่ากำจัดวัชพืช การให้น้ำ และค่าสารควบคุมการเจริญเติบโต

ตารางที่ ๕๗ แสดงต้นทุนการผลิตมะม่วงต่อไร่ ปี ๒๕๖๗ อำเภอตะพานหิน

รายการ	มูลค่า (บาท)	หมายเหตุ
๑. ค่าตัดแต่งกิ่ง	๑,๔๐๐	
๒. ค่าปุ๋ยเคมี	๑,๒๘๐	
๓. ค่ากำจัดวัชพืช และให้น้ำ	๔๐๐	
๔. ค่าสารควบคุมการเจริญเติบโต	๘๐๐	
๕. ค่าสารเคมีป้องกันโรค และแมลง	๔,๑๘๐	
๖. ค่าถุงห่อผลและค่าจ้างห่อผลผลิต	๓,๐๐๐	
๗. ค่าเก็บเกี่ยวและคัดแยกผลผลิต	๕๐๐	
รวมต้นทุนการผลิต	๑๑,๕๖๐	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน พ.ศ.๒๕๖๖)



ภาพที่ ๕๒ แสดงแหล่งรับซื้อมะม่วง อำเภอตะพานหิน
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน พ.ศ.๒๕๖๖)

๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอตะพานหิน มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบการผลิตมะม่วง จำนวน ๒ ราย
องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น
การผลิตมะม่วงนอกฤดู ผลิตมะม่วงคุณภาพตามมาตรฐาน GAP และนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในพื้นที่

ตารางที่ ๕๘ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตมะม่วง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายจเร โลหะ	๔	ทุ่งโพธิ์	ตะพาน		ไม้ผล
๒	นายมาลัย พงษ์ลัดดา	๑๐	หนองพยอม	เมือง		ไม้ผล

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบ ปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและ การตลาด ๑. ข้าว	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแมลง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน ๕. ขาดแหล่งพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ๖. ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่ แน่นนอน ๗. ขาดความรู้ในการผลิตข้าว แบบครบวงจร ๘. ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ให้มีความเหมาะสมกับการ ปลูกข้าว	๑. ให้ความรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิตข้าวและการเพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตทุกขั้นตอน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๒. จัดหาที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดีและสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ ดีให้ทั่วถึงกัน ๓. ให้ภาครัฐควบคุมหรือแทรกแซงตลาด ๔. จัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกันเพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ใน การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ๕. ส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ๖. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกร รุ่นเก่า ๗. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๘. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการ ผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่ เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการ ตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านเกษตรกรและองค์กร เกษตรกร ๑.การรวมกลุ่ม	๑. ขาดการรวมกลุ่มของ เกษตรกรอย่างจริงจัง---การ	๑. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต ๒. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว ๓. ศึกษาดูงานพื้นที่ที่เกษตรกรหัวก้าวหน้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแล้ว ประสบความสำเร็จ	ทุกหมู่บ้าน	มาก

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบ ปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
	บริหารจัดการในกลุ่มยังไม่ เข้มแข็ง ๒. เกษตรกรยังยึดติดรูปแบบ การทำนาแบบเดิมๆ ไม่ยอมรับ การพัฒนา ๓. ขาดอำนาจในการต่อรอง	๔. รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วพัฒนาเป็นเครือข่ายภาคีเพื่อเพิ่ม อำนาจต่อรอง		
ด้านการแปรรูปผลผลิต และผลิตภัณฑ์ ๑. ข้าว ๒. ขาดเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ ๓. ขาดมาตรฐานการรับ	๑. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ๒. ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	๑. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒. สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓. วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้ สอดคล้องกัน ๔. สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคา ก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย ๕.-จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ ๖. ศึกษาวัตรกรรมการแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความ เชี่ยวชาญ	กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

	จุดแข็ง (S) ๑. ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ๒. สภาพพื้นดินเหมาะสมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ (ข้าว) ๓. มีการช่วยเหลือกันภายในหมู่บ้าน ๔. การใช้ที่ดินทางการเกษตรกรรมทำให้ได้ผลผลิตที่สูงและมีคุณภาพ	จุดอ่อน (W) ๑. เกษตรกร ขาดเงินทุน ๒. ขาดความรู้ การดูแลรักษาข้าว ๓. ทำการเกษตรเชิงเดี่ยว มีรายได้ปีละ ๑-๒ ครั้ง
โอกาส (O) ๑. นโยบายและมาตรการภาครัฐที่สนับสนุนด้านการเกษตร ๒. มีเส้นทางคมนาคมสะดวก ๓. ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดี	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ๑. ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและตลาดนำการผลิต ๒. ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ๓. การบริหารจัดการดิน ๔. การบริหารจัดการน้ำ ๕. นวัตกรรม แปรรูป เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ๖. เพิ่มศักยภาพบริหารจัดการคน, จัดทำบัญชี และท่องเที่ยวเชิงเกษตร	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ๑. พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการผลิตพืชอาหารปลอดภัย ๒. ลดต้นทุนการผลิต ๓. ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ๔. ส่งเสริมการปลูกพืชตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP)
ภัยคุกคาม (T) ๑. มีการแข่งขันทางการตลาดสูง ๒. ราคาผลผลิตตกต่ำ ๓. นโยบายรัฐบาลไม่แน่นอน ๔. ประสพภัยพิบัติบ่อยครั้ง (ภัยแล้ง)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ๑. ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงาน ๒. ส่งเสริมการวางแผนในการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การจำหน่าย และการแปรรูป ๓. จัดทำระบบข้อมูลผลผลิตและปฏิทินการผลิตเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ประกอบการและผู้สนใจสินค้า ๔. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารอย่างเหมาะสม	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ๑. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ๒. บริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ ๓. จัดเวที เพื่อสร้างโอกาสในการพบปะกันระหว่างผู้ค้ากับเกษตรกร

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ๑.๒ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง
- ๑.๓ เพิ่มศักยภาพอาสาสมัครและเกษตรกรต้นแบบ
- ๑.๔ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและตลาดนำการผลิต
- ๑.๕ ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
- ๑.๖ การบริหารจัดการดิน

๑.๗ การบริหารจัดการน้ำ

๑.๘ นวัตกรรม แปรรูป เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๑.๙ เพิ่มศักยภาพบริหารจัดการคน, จัดทำบัญชี และท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการผลิตพืชอาหารปลอดภัย

๒.๒ ลดต้นทุนการผลิต

๒.๓ ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตรทดแทน

๒.๓ ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๔ ส่งเสริมการปลูกพืชตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

๓.๑ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงาน

๓.๒ ส่งเสริมการวางแผนในการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การจำหน่าย และการแปรรูป

๓.๓ จัดทำระบบข้อมูลผลผลิตและปฏิทินการผลิตเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ประกอบการและผู้สนใจสินค้า

๓.๔ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารอย่างเหมาะสม

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้

๔.๒ บริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ

๔.๓ จัดเวที เพื่อสร้างโอกาสในการพบปะกันระหว่างผู้ค้ากับเกษตรกร

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและลดต้นทุน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย

โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP และเกษตรอินทรีย์)

กลยุทธ์ที่ ๒ ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและการใช้สารชีว

ภัณฑ์ในนาข้าว

โครงการส่งเสริมการใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ดี

โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และขยายสารชีวภัณฑ์

๑.๑.๒ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและลดต้นทุน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพการผลิตไม่ผลคุณภาพ

โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP และเกษตรอินทรีย์)

กลยุทธ์ที่ ๒ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิต

โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและการใช้สารชีวภัณฑ์

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- พัฒนาเกษตรกรสู่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกร

ปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสร้างเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ

เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน(วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอะไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ การเสริมสร้างเทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

โครงการฝึกอบรมการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพและมีแนว

ทางการขับเคลื่อนชัดเจน

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์

โครงการอบรมพัฒนาและยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ในชุมชน

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน(วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอะไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ยกระดับผลผลิตแปลงใหญ่และการเชื่อมโยงการตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน(วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอะไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตสินค้ามาตรฐานและปลอดภัย

โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าตามมาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์ในแปลงใหญ่

โครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการด้านการตลาดและการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายใน

รูปแบบตลาดออนไลน์

โครงการส่งเสริมเกษตรสมัยใหม่และเกษตรอัจฉริยะ

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- สนับสนุนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและเครือข่าย

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน(วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอะไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและศูนย์เครือข่าย

โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและศูนย์

เครือข่าย

๑.๒.๖ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีความยั่งยืน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน(วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอะไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ ส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการอบรมตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร

โครงการส่งเสริมการขยายสารชีวภัณฑ์ไว้ใช้เองและการทำหมักไล่แมลง

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชให้มีความเหมาะสมต่อพื้นที่

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาและส่งเสริมการบำรุงดินปลูก

- โครงการส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนและพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุง
- โครงการการให้บริการตรวจดินเพื่อการเกษตร

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	
พัฒนาการผลิต สินค้า	๑. โครงการส่งเสริมการผลิต สินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP)	เพื่อส่งเสริมให้ เกษตรกรผลิต ข้าวปลอดภัย ได้รับมาตรฐาน	เกษตรกรผู้ ปลูกข้าว	ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ และ ศึกษาดูงาน	๑	๑๒๐, ๐๐๐	๑	๑๒๐,๐ ๐๐	๑	๑๒๐,๐ ๐๐	๑	๑๒๐,๐ ๐๐	๑	๑๒๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน
	๒. โครงการส่งเสริมและ สนับสนุนการใส่ปุ๋ยตามค่า วิเคราะห์ดินและการใช้สารชีว ภัณฑ์ในนาข้าว	เพื่อลดการใช้ ปุ๋ยเคมีและ สารเคมีใน พื้นที่	เกษตรกรผู้ ปลูกข้าว	ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงาน สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๑	๑๒๐, ๐๐๐	๑	๑๒๐,๐ ๐๐	๑	๑๒๐,๐ ๐๐	๑	๑๒๐,๐ ๐๐	๑	๑๒๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน
	๓. โครงการส่งเสริมการใช้ เมล็ดข้าวพันธุ์ดี	๑.เพื่อผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าว ที่ดี เหมาะสม กับพื้นที่ และ สนองความ ต้องการของ เกษตรกร	เกษตรกรผู้ ปลูกข้าว	ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ และสนับสนุน เมล็ดพันธุ์	๑	๑๐๐, ๐๐๐	๑	๑๐๐,๐ ๐๐	๑	๑๐๐,๐ ๐๐	๑	๑๐๐,๐ ๐๐	๑	๑๐๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน
พัฒนา เกษตรกร/กลุ่ม/ องค์กร	๑. โครงการฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการการสร้างเกษตรกร ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	เพื่อพัฒนา เกษตรกรสู่ การเป็นSmart Farmer ต้นแบบ	เกษตรกร	ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ และลงมือปฏิบัติ	๑	๖๐,๐ ๐๐	๑	๖๐,๐๐ ๐	๑	๖๐,๐๐ ๐	๑	๖๐,๐๐ ๐	๑	๖๐,๐ ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน
	๒. โครงการฝึกอบรมการ บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ มีประสิทธิภาพและมีแนว ทางการขับเคลื่อนชัดเจน	เพื่อสร้างการ รับรู้เกี่ยวกับ หลักการวิธี ปฏิบัติและการ ใช้เทคโนโลยี ในการบริหาร จัดการ	เกษตรกร	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ และติดตามผล การดำเนินงาน	๑	๔๐,๐ ๐๐	๑	๔๐,๐๐ ๐	๑	๔๐,๐๐ ๐	๑	๔๐,๐๐ ๐	๑	๔๐,๐ ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	
พัฒนาพื้นที่ ทรัพยากร การเกษตร	๑. โครงการส่งเสริมการปลูก พืชหมุนเวียนและพืชปุ๋ยสด ปรับปรุงบำรุง	เพื่อปรับปรุง ดินให้มีความ เหมาะสมต่อ การปลูกพืช	เกษตรกร	ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๑	๕๐,๐ ๐๐	๑	๕๐,๐๐ ๐	๑	๕๐,๐๐ ๐	๑	๕๐,๐๐ ๐	๑	๕๐,๐ ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน
	๒.โครงการการให้บริการตรวจ ดินเพื่อการเกษตร	เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ การเพาะปลูก	เกษตรกร	ทุกตำบล	อบรมให้ความรู้ และให้บริการ ตรวจดิน	๑	๑๐๐, ๐๐๐	๑	๑๐๐,๐ ๐๐	๑	๑๐๐,๐ ๐๐	๑	๑๐๐,๐ ๐๐	๑	๑๐๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอตะพาน หิน

ร่างสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๑. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร.จำนวนประชากรในอำเภอตะพาน

หิน. กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. ชั้นข้อมูลชุดดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. ระดับความเหมาะสมของพื้นที่ (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๗. ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๕๗. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๔๕) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดพิจิตร.

ภาคผนวก

โครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัย กิจกรรม ผลิตสารชีวภัณฑ์และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. หลักการและเหตุผล

อำเภอตะพานหินมีศักยภาพและความเหมาะสม สำหรับเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ ระบบการผลิตข้าวของอำเภอตะพานหิน เป็นกระบวนการผลิตที่ทันสมัย เกษตรกรมักมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ การใช้สารเคมีควบคุมศัตรูพืชและการใช้ปุ๋ยเคมีจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทว่าการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทำให้สภาพดินเกิดการเสื่อมโทรมและศัตรูพืช มีความต้านทานและระบาดรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรต้องเพิ่มความถี่และความเข้มข้นของปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากขึ้นทุกปี เป็นอันตรายโดยตรงต่อเกษตรกรผู้ใช้ นอกจากนั้นยังทำให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างอยู่ในผลผลิต ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค และที่สำคัญพิษของสารเคมีควบคุมศัตรูพืชทำให้สิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในธรรมชาติได้รับความกระทบกระเทือน ระบบนิเวศขาดความสมดุล สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งสวนทางกับแนวโน้มของผู้บริโภคหรือทิศทางของกระแสโลก ในปัจจุบันที่หันมาให้ความสำคัญต่อกระบวนการผลิตและผลผลิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยสิ้นเชิง

จากปัญหาดังกล่าว แนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีลง โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และสารชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทน เพื่อปรับระบบการผลิตพืชให้มีความปลอดภัย ได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
๒. เพื่อพัฒนาการผลิตพืชให้ปลอดภัยได้มาตรฐาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๓. เพื่อปรับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุนการผลิต
๔. เกษตรกรสามารถผลิตสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิตได้ด้วยตนเอง

๓. เป้าหมาย

สมาชิกแปลงใหญ่ของอำเภอตะพานหิน จำนวน ๑๕๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ ปี ๒๕๖๗-๒๕๖๘

๕. วิธีการดำเนินการ

๑. เสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน
๒. อนุมัติโครงการ
๓. ดำเนินงานตามโครงการ
 - ๓.๑ ประชาสัมพันธ์โครงการฯในที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจ
 - ๓.๒ จัดทำแผนการฝึกอบรม โดยกำหนดจัดฝึกอบรมดังนี้
 - ครั้งที่ ๑ อบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ เกษตรกรจำนวน ๑๕๐ ราย
 - ครั้งที่ ๒ อบรมการวิเคราะห์ดินและคำนวณปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เกษตรกรจำนวน ๑๕๐ ราย
๔. ติดตามผลการดำเนินงาน

๖. งบประมาณ

งบประมาณ ๑๔๕,๙๒๐ บาท มีรายละเอียดดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมเกษตรกร เช่น อาหาร น้ำดื่ม และวัสดุอื่นที่จำเป็น
จำนวน ๕ ครั้งๆ ละ ๑ วันๆ ๓๐ รายๆ ละ ๒๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๒. ค่าวัสดุในฝึกอบรมและสนับสนุนปัจจัยการผลิต เป็นเงิน ๖๙,๖๖๐ บาท ดังนี้
- ๒.๑ ชุดตรวจสอบค่า เอ็น พี เค และกรด-ด่าง ของดิน(NPK pH Test Kit for Soil) ราคา ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒ ชุด เป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท
 - ๒.๒ ชุดธาตุอาหาร(แคลเซียมโบรอน,สังกะสี,แมงกานีส,เหล็ก,แมกนีเซียม) จำนวน ๑๒ ชุดๆละ ๗๕๐ บาท เป็นเงิน ๙๐๐๐ บาท
 - ๒.๓ สาร N๗๐ จำนวน ๑๒ กก.ๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท
 - ๒.๔ เกลือปน จำนวน ๑๒ กก.ๆ ละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๑๒๐ บาท
 - ๒.๕ วัสดุผลิตสารชีวภัณฑ์ เป็นเงิน ๓๗,๕๐๐ บาท
๓. ค่าวิทยากร จำนวน ๕ ครั้งๆ ละ ชั่วโมงๆละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗,๕๐๐ บาท
๔. ป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ จำนวน ๑ ป้าย เป็นเงิน ๖๐๐ บาท

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิต
- ๒) เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนกำไรผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพ ได้ มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- ๓) เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในพื้นที่ทำการเกษตรได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ

๘. ผู้รับผิดชอบ

- ๑. ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ๒. สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน
- ๓. อบต./อปท.
- ๔. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- ๕. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยน้ำแคลเซียมโบรอนและธาตุอาหารเสริมพืชสำหรับฉีดพ่นทางใบ

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด : การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานการเกษตร และฐานชุมชนที่เข้มแข็ง

หลักการและเหตุผล

อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๙๓,๐๘๑ ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร ๒๒๐,๗๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๓๓ ของพื้นที่ทั้งหมด ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาหาราคาปัจจัยการผลิต มีราคาที่สูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตด้านการเกษตรสูงตามไปด้วย รายได้ภาคการเกษตรลดลง

แคลเซียมโบรอน เป็นธาตุอาหารที่อยู่ในรูปที่ละลายน้ำได้ทั้งหมดและพืชสามารถนำไปใช้ ได้ทันที ประกอบด้วย แคลเซียม , โบรอน กรดอะมิโน ๑๗ ชนิด และอื่นๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสม ช่วยเพิ่มผลผลิต เพิ่มการผสมเกสร ลดการหลุดร่วงของช่อดอกและช่อดอก ขยายขนาดผล กระตุ้นการแตกตาดอกช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดี ทำให้พืชแข็งแรง ใบเขียว ทำให้โครงสร้างพืชแข็งแรง ต้านทานโรคได้ดี ธาตุอาหารเสริม ๗ ธาตุ ที่พืชใช้ในปริมาณที่น้อยแต่พืชจะขาดธาตุอาหารเหล่านี้ไม่ได้เช่นกัน คือ เหล็ก , แมงกานีส , สังกะสี , ทองแดง , โบรอน , โมลิบดีนัม และคลอรีน ธาตุแคลเซียม เป็นธาตุที่ต้นพืชนำไปใช้ เพื่อการเจริญเติบโต ช่วยส่งเสริมการนำธาตุไนโตรเจนจากดินมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากขึ้น ในระยะออกดอกและระยะที่สร้างเมล็ด พืชจะมีความจำเป็นต้องใช้มาก เพราะธาตุแคลเซียมจะมีส่วนในการเคลื่อนย้ายและ เก็บรักษาคาร์โบไฮเดรตและโปรตีนในพืช เพื่อนำไปใช้ในการสร้างผลและเมล็ดต่อไป

อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยน้ำแคลเซียมโบรอนและธาตุอาหารเสริมพืชสำหรับฉีดพ่นทางใบ เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่จะได้มีความรู้ในการผลิตด้วยตนเองและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ มีความยั่งยืนในอาชีพการเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยน้ำแคลเซียมโบรอนและธาตุอาหารเสริมพืชใช้เอง และลดต้นทุนการผลิตพืชได้

เป้าหมาย

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอตะพานหิน จำนวน ๔๕๐ คน

วิธีการ/แนวทางการดำเนินงาน

- ๑.คัดเลือกเกษตรกรแกนนำเพื่อเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ๒.กำหนดหลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ๓.จัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและสาธิต
- ๔.ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ
- ๕.ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

ระยะเวลาดำเนินงาน

๒๕๖๖- ๒๕๗๐

งบประมาณ

งบประมาณทั้งสิ้น ๑๘๐๐๐๐ บาท

หน่วยดำเนินการ

สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอตะพานหิน จำนวน ๔๕๐ คน มีความรู้ในการผลิตและใช้ปุ๋ยน้ำแคลเซียมโบรอน และธาตุอาหารเสริมพืชสำหรับฉีดพ่นทางใบ

ตัวชี้วัดโครงการ

เกษตรกรร้อยละ ๘๐ สามารถลดต้นทุนการผลิตพืชได้

วิธีการบริหารจัดการหรือการบำรุงเมื่อโครงการเสร็จเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการ

ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งกองทุนสำหรับการผลิตและใช้ปุ๋ยน้ำแคลเซียมโบรอนและธาตุอาหารเสริมพืชสำหรับฉีดพ่นทางใบในชุมชน

ผู้เสนอโครงการ

๑. เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๒. สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน